

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 14. SIJEČNJA 2005. * CIJENA 30 DINARA * BROJ 101

**Intervju:
Dorde Subotić**

Obrazovanje

Kamo stremimo i što želimo ostvariti

TEMA BROJA: DOSSIER - PROBLEM INFORMIRANJA NA HRVATSKOM JEZIKU NA TV NOVI SAD

kolpa·san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, dr. Marija P. Matarić,
Dražen Prčić, Stipan Stipić, Zvonko Sarić,
Zvonko Tadijan, Tomislav Žigmanov**V. D. DIREKTORA I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.

Simuliranje ravnopravnosti

Ako je suditi po službenom priopćenju Hrvatskog nacionalnog vijeća objavljenom prošloga tjedna na sajtu HNV-a i u medijima, na nekim razinama državnog odlučivanja u ovoj zemlji još uvijek nije prihvaćeno postojanje manjinskih nacionalnih vijeća, niti se legalnim i legitimnim predstavnicima manjina omogućuje da upravljaju zakonom utvrđenim oblastima društvenoga života. Kada HNV u priopćenju precizira da se neuključivanjem predstavnika ovoga tijela u neke radnje, koje se tiču ostvarivanja prava i sloboda hrvatske nacionalne zajednice, »dovodi u pitanje sama svrha postojanja ovoga tijela manjinske samouprave i njegove zakonom određene uloge«, onda to ukazuje na ozbiljan problem čije je rješavanje nedopustivo odlagati.

Ukoliko neka državna institucija, koja postoji da bi provodila, a ne kreirala, određena prava koja proizlaze iz zakona, u ovom slučaju manjinska prava, to čini samostalno, ne uključujući predstavnike manjinskih vijeća, dapače zaobilazeći ih, onda se to mora sankcionirati prije svega u političkoj sferi, za što također postoje zakonom utvrđene instance. Pravni problem u tom je slučaju u drugome planu, iako bi država morala paralelno i pravno ustrojavati rad svih svojih institucija, pogotovo onih koje se na krilima »povratka u prošlost« bahato odnose prema onima koji ne traže ništa drugo do – ravnopravnosti.

Fingiranje ravnopravnosti i dalje je, izgleda, moguće, ali je sasvim sigurno da takvo simuliranje više ne može izazvati ono što se tom radnjom želi izazvati – šutnju.

Hrvati su, u ovom momentu, ma kako to nestvarno zvučalo, u pristojnoj prednosti. Naime, iza sebe imaju, pokraj Zakona o pravima i slobodama nacionalnih manjina, i Sporazum između Hrvatske i SiCG o zaštiti hrvatske manjine u SiCG i srpske manjine u Hrvatskoj, napisan i potpisan na osnovi reciprociteta. Drugim riječima, zalaganje za prava Hrvata u SiCG automatski znači i zalaganje za prava Srba u Hrvatskoj. I suprotno, opstrukcija prava Hrvata u SiCG može provocirati opstrukciju prava Srba u Hrvatskoj. Što prije ovo u svijesti prelome oni koji o pojedinim segmentima manjinskoga života ovdje odlučuju, to će olakšati i Hrvatima u ovoj zemlji, i Srbima u Hrvatskoj. Ukoliko je, dakako, njima do toga uopće stalo.

Z. P.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Nada Sudarević

Birački odbor u punom sastavu: Izbori za predsjednika RH u Somboru

Dossier

Ni traga od »Traga hrvatskoga«.....8-13

Intervju

Dorđe Subotić.....16-19

Obrazovanje

Nerazmjor koji bode oči.....20-22

Konačni izbor za predsjednika Hrvatske

Drugim krugom do četvrtog predsjednika.....23-25

Na političkoj sceni Subotice

Oživljavanje bunjevačke opcije.....29

Koncert božićnih pjesama u Petrovaradinu

Svečanost prerasla u tradiciju.....40-41

Tjelesna aktivnost kao smisao egzistencije

Sport i(li) život.....56

SUBOTA, 1. 1.

Vojnik

Vojnik SiCG Dušan Petrović iz Zaplanske Toponice kod Niša izgubio je život u prvom satu nove, 2005. godine. Kako se neslužbeno saznaje vojnik Petrović je pronađen na stražarskom mjestu broj pet, pokraj sklopišta za zrakoplove. Ubrzo se neslužbeno saznalo kako je vojnik izvršio samoubojstvo, a kasnije je to potvrdio i vršitelj dužnosti predsjednika Okružnog suda u Nišu Novica Stefanović.

NEDJELJA, 2. 1.

Izbori

U Hrvatskoj je održan prvi krug predsjedničkih izbora. U drugi krug ušli su aktualni predsjednik Stjepan Mesić s 48,92 posto i potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor s 20,30 posto glasova. Drugi krug održat će se u nedjelju 16. siječnja.

SMS

Tijekom novogodišnje noći i prvog dana 2005. u Srbiji je poslano oko 20 milijuna SMS poruka. To znači da je svaki stanovnik Srbije poslao ili primio u prosjeku po tri poruke. Istovremeno, u Hrvatskoj je poslano 23,7 milijuna SMS poruka, što znači da je svaki stanovnik Hrvatske poslao ili primio pet novogodišnjih SMS poruka.

PONEDJELJAK, 3. 1.

Posjet

Beogradski nadbiskup Stanislav Hočevar rekao je kako Papa želi posjetiti Srbiju i da mu je jasno zašto se taj posjet priprema sporije. »Budući da neki dogovori nisu još sasvim jasni i da postoji potreba društva i crkava da se jače konsolidiraju u tranziciji, Papa razumije usporeno pripremanje njegovoga posjeta«, rekao je nadbiskup Hočevar. On je naveo kako bi Papa, prije svega, svojim posjetom htio odati priznanje početnom procesu suradnje Katoličke i Pravoslavne crkve.

UTORAK, 4. 1.

Rat

Lider Lige socijaldemokrata Vojvodine Nenad Čanak optužio je vlast i radikale da Srbiju pripremaju za rat na Kosovu. On je dodao i da je cilj prošlogodišnjih međunarodnih incidenata u Vojvodini što jača polarizacija po nacionalnoj osnovi, kao u Bosni i Hercegovini prije početka rata 1992.

Ostavka

Hrvatski ministar vanjskih poslova Miomir Žužul podnio je neopozivu ostavku. Premijer Ivo Sanader je prihvatio Žužulovu ostavku, ali je zatražio od njega da do početka pregovora s Europskom unijom završi sve unaprijed dogovorene poslove na vanjskopolitičkom planu. U pismu premijeru Ivi Sanaderu Žužul je objasnio, kako je neopozivu odluku da se povuče donio budući da je došao do zaključka da bi njegovo ostajanje na položaju ministra postalo preveliko opterećenje za Vladu i Ministarstvo kojem je na čelu. Žužul navodi, kako njegova odluka ne znači da i u najmanjoj mjeri popušta pod pritiskom optužbi za zlouporabu položaja kojima je bio izložen: »Dapače! Sve su ovlaštene institucije i tijela pravne države potvrdile moju nedužnost i to u medijskom okružju u kojem je bilo teško zadržati njihovu nepristranost«, piše Žužul.

SRIJEDA, 5. 1.

Narod

Predsjednik Saveza vojvodanskih Mađara József Kasza kaže kako se u Srbiji uskoro može desiti novi 5. listopada. »Ako političke stranke ne shvate ozbiljno svoju društvenu ulogu i ne počnu proces redefiniranja političke scene, koji će omogućiti nastavak ekonomskih reformi i otvaranje zemlje k europskim integracijama, narod će sam prekomponirati političku scenu Srbije, kao što je to učinio 5. listopada 2000., rekao je Kasza.

ČETVRTAK, 6. 1.

Cilj

Potpredsjednik SDSS-a Milorad Pupovac izrazio je zadovoljstvo što su se ove godine na pravoslavni Badnjak ljudi okupili s više hrabrosti, s mnogo više očekivanja i mnogo više rezultata nego proteklih godina. »Na putu, koji je zajednički za Hrvatsku i za njezine građane srpske nacionalnosti, prema Europskoj uniji u prošloj godini postigli smo mnogo. Ali, od onoga što je za nas posebno bitno, od prošlogodišnjeg oku-

pljanja i značajne poruke, koju je predsjednik Vlade uputio, i međuetnički odnosi u Hrvatskoj nezaustavljivo su dobili onu dimenziju koju možemo nazvati normalnom i civilizacijskom«, rekao je Pupovac.

Badnji dan

Hrvatski premijer Ivo Sanader bio je nazočan svečanom prijemu povodom pravoslavnog Božića koje tradicionalno na Badnji dan priređuje Srpsko narodno vijeće. Čestitajući svim pravoslavnim vjernicima tradicionalnim pozdravom »Mir Božji, Hristos se rodi«, Sanader je rekao kako je svjestan, da taj njegov potez neće svi razumjeti, ali je istaknuo da u tome vidi »civilizacijski potez«. Osim premijera Sanadera na svečanom prijemu nazočni su bili i predsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks i izaslanik predsjednika Stjepana Mesića Igor Dekanić, koji je podsjetio da se predsjednik Mesić uvijek zalagao za sva prava nacionalnih manjina.

Provokacije

Hrvatska policija priopćila je kako je pokrenula istragu povodom dviju provokacija tijekom proslave Božića po julijanskom kalendaru u Borovu, kod Vukovara, kao i da je protiv četiri osobe iz Trpinje pokrenut prekršajni postupak. U Borovu je nekoliko mladih osoba razvilo zastavu s dvoglavim orlom i četiri cirilična slova »S«, a prije toga uočena je kolona od više desetina automobila, a iz nekoliko vozila vijorile su se zastave s dvoglavim orlom.

U istom priopćenju se navodi kako su policajci vukovarske policijske postaje u Trpinji, nedaleko od Vukovara, ispred tamošnje pravoslavne crkve zatekli tri osobe naoružane sabljama, noževima i jednom drvenom automatskom puškom ručne izrade.

Ojkače

Stanovnici rubnih novosadskih naselja Klisa i Vidovdansko pekli su vola na ražnju na Badnji dan, u pjesmama slaveći haške optuženice Radovana Karadžića i Ratka Mladića.

Incident

Nepoznate osobe napale su u noći između 6. i 7. siječnja sjedište Bošnjačkog nacionalnog vijeća u Novom Pazaru. Tom prilikom oskrnavljene su zastave Europske unije, Republike Srbije i bošnjačke nacije, koje su bile istaknute na ulazu, priopćilo je Bošnjačko nacionalno vijeće.

PETAK, 7. 1.

Premijer

Premijer Vojislav Koštunica nenajavljeno je prisustvovao božićnoj liturgiji u Pečkoj patrijaršiji i razgovarao sa Srbima. Koštunica je drugi predsjednik Vlade Srbije koji je boravio na Kosovu od 1999. godine. Božićnu službu iz Pečke patrijaršije direktno je prenosila nacionalna televizija, što nije učinila od 1992. godine.

Albanac

Jedan šesnaestogodišnji dječak, Albanac iz sela Oraovice kod Preševa,

ubijen je u pograničnoj zoni između Srbije i Makedonije, sa srpske strane. Policija je priopćila kako je on ubijen na dva kilometra udaljenosti od sela Miratovac, u pograničnoj zoni s Makedonijom, te da je očevid u tijeku. Na mladog Albanca Gašima Hajrulaha pucano je sa stražarskog mjesta, potvrdio je

istražni sudac niškog Okružnog suda Ivan Bulatović.

NEDJELJA, 9. 1.

Grafiti

U noći između subote i nedjelje u vukovarskoj četvrti Borovo naselje osvanuli su nacionalistički grafiti. Grafite »Ubij Srbina«, »Ante Gotovina«, NDH i veliko slovo U, i to na mjestu gdje će uskoro početi izgradnja pravoslavne crkve, otkrio je tamošnji paroh Slobodan Blažić, a hrvatska policija se još nije oglasila. Kako kaže paroh Blažić, posljednje veliko okupljanje pravoslavaca bilo je za vrijeme paljenja badnjaka, kada se okupilo oko 2.000 od 4.000 pravoslavaca u tom naselju i grafiti su vjerojatno reakcija na to.

PONEDJELJAK, 10. 1.

Ubojstvo

Vojska SiCG je priopćila je kako je stariji vodnik Jadranko Kandić umro od povreda kada je na njega u Podgorici pucao stražar Sadudin Adrović. U priopćenju Komande Podgoričkog korpusa kaže se kako je Adrović u noći s nedjelje na ponedjeljak, oko 2 sata, iz još neутvrđenih razloga pucao u podgoričkoj kasarni »Masline« na Kandića, koji je poslije toga prebačen u podgorički Klinički centar, gdje je preminuo oko 13.30. Stražar Sadudin Adrović ispalio je metak iz automatske puške u pravcu osobe koja je vršila kontrolu, navodi se u priopćenju. Istraga o tom slučaju je u tijeku.

UTORAK, 11. 1.

Autonomija

András Ágoston zauzeo se da Mađari dobiju istu autonomiju u Vojvodini kakva se zagovara za Srbe na Kosovu.

SRIJEDA, 12. 1.

Prijedlog

General Ante Gotovina spreman je trenutačno pojaviti se pred sudom i odgovoriti na optužbe o ratnim zločinima, ali samo ako Haški sud njegov slučaj prepusti hrvatskom pravosuđu, predložio je Gotovinin od-vjetnik Luka Mišetić u pismu Vijeću EU.

UČINITI NAJTEŽE

Čovjek je iznad svega, a nacija ili vjera u drugom su planu – vrijedi zapamtiti rečenicu Ive Sanadera, koji kaže da taj credo »za njega nema alternative«. Jer nije tu riječ tek o prigodnome nastavku prošlogodišnjega 'Hristos se rodi', koji je, kako kaže Milorad Pupovac, odjeknuo »u Hrvatskoj, jugoistočnoj Europi i cijelome svijetu«. Riječ je ovdje o nečemu mnogo većem i važnijem: o promjeni svjetonazora. Jer HDZ petnaest godina funkcionira na suprotnome ideološkom temelju: nacija i vjera najvažnije su na svijetu, a čovjek si tek ako te prst božji 'strefio' »zna se« nacijom i »zna se« vjerom. Potpomognuta napadom srodnika s istoka, ta je loša ideologija po Hrvatskoj – i ne samo po njoj – isparala dramatične, često doslovno krvave granice. I sad Sanader, na pravoslavni Badnjak, uz pozdrav 'Hristos se rodi', jednom rečenicom izbija postolje s kojeg mu se vlastita stranka godinama svisoka mrstila na ljude... Prihvati li HDZ taj novi Sanaderov program, učinit će ono što je Tuđmanovoj stranci najteže. Ali Hrvatskoj najpotrebnije. U zadnji čas, istina, ali ipak. Zato, pamtim. **Boris Pavelić**, Novi list, 7. siječnja

SUSJEDI SU NAM, IPAK, BLIŽI

Prioritet u radu ovog resora bit će tješnja suradnja s neposrednim okruženjem, jer mi moramo znati gdje nam je mjesto i što doista možemo uraditi. Nemam ništa protiv da izaslanstvo PIV-a ode u Kinu – kad te zovu tri puta nije u redu da ih odbiješ – ali je ipak važnije da imamo odličnu suradnju s Rumunjskom, Mađarskom, Hrvatskom i BiH, jer tu možemo naći svoje mjesto. **Predrag Grgić**, pokrajinski tajnik za regionalnu i međunarodnu suradnju, Dnevnik, 3. siječnja

ZASTUPNICI ČEKAJU PRELET

Ova godina bit će godina zastupnika preletača, koje ja više volim zvati političkim nomadima. U Italiji je od 1996. do 2000. godine više od 100 zastupnika promijenilo dresove. Po svemu su deći, u Skupštini Srbije sigurno postoji bar dvoznamenkast broj zastupnika koji su spremni promijeniti stranku. **Vladimir Goati**, znanstveni suradnik beogradskog Instituta društvenih znanosti, Blic, 6. siječnja

GUŠENJE

Nacionalisti svih nacija (u našoj zemlji) saveznici su protiv nadnacionalnih i građanski orijentiranih grupacija. Tako se prije nekoliko tjedana, odlukom Skupštine Srbije o poistovjećivanju partizana i četnika, praktički anulirala anti-fašistička tradicija u Srbiji i relativizirala uloga bilo kakve političke opcije. Po tom konceptu, pokušaj svođenja Vojvodine na manjinsko pitanje završilo bi stvaranjem oblasti sedam općina na sjeveru Bačke gdje građani Vojvodine mađarske nacionalnosti predstavljaju statističku većinu, i dvije općine u kojima građani slovačke nacionalnosti čine većinu. Podsjetit

ću i kako je u prostornom planu Srbije, napravljenom za vrijeme Miloševića, već planirano i da se Pančevo pripoji Beogradu. Zašto? Pripajanjem južnih dijelova Vojvodine, odnosno Banata i Srijema, Beogradu, te konstituiranjem nekakve varljive autonomije na sjeveru Bačke zasnovane na programima nacionalnih stranaka – Vojvodina bi suštinski prestala postojati, a Srbija bi izgubila šansu da postane moderna decentralizirana država. To bi značilo i gušenje ne samo autohtonog vođanskog autonomističkog pokreta, nego i svih ostalih koji misle drugačije od SANU, SPC i još nekoliko centara moći u Beogradu. **Nenad Čanak**, Dnevnik, 4. siječnja

MIKŠIĆ, HRVATSKI KARIĆ

Veliko iznenađenje je američki Hrvat Boris Mikšić. Mikšić je zapravo hrvatska replika Bogoljuba Karića u Srbiji. On je netko tko je zapravo stvorio novce uz pomoć bivšeg režima – Karić Miloševića, a ovaj uz podršku dinastije Tuđman. Ali njega doživljavaju kao čovjeka koji je nezavisan od političara. On će vjerojatno, kao i Karić, sada sebi napraviti stranku koja će, mislim, biti točno stota u Hrvatskoj i doživjet će gotovo sigurno neuspjeh kao Karić. Ali, to je upravo ona vrsta iznenađenja za jedan dan i na svim idućim izborima će se ponetko pojaviti tko će okupiti veliki broj ljutih glasača, jer je, jednostavno rečeno, politička klasa izgubila svaki ugled. **Žarko Puhovski**, predsjednik Hrvatskog helsinškog odbora, HTV, 3. siječnja

Dujizmi

- ✓ *Ako su nas pročitali, vrijedi još pisati;*
- ✓ *Njihovim zaslugama stigismo za sluge;*
- ✓ *Visoki dužnosnici zadaše nam niske udarce;*
- ✓ *Da svijetu nismo toliko poznati, ne bi nas izbjegavali.*

Dujo Runje

Gesta nadmoći kao negacija pročišćenja

Božić za stolom princeze Jelene

U zastupničkoj raspravi pred dubrovačkim senatorima našao se u drugoj polovici osamnaestoga stoljeća i prijedlog o izdavačkoj potpori knjizi polemika *Ignjata Đurđevića*, u kojoj je taj tada već pokojni posljednji veliki pjesnik i erudit svoje male zajednice nastavljao dokazivati kako je sv. Pavao doživio brodolom kraj Mljeta, a ne blizu Malte.

Đurđević se naime s priličnim uspjehom bio uključio u veliku i ozbiljnu raspravu onoga doba o mediteranskim postajama važnoga apostola, pa je svojim očito dobro posloženim argumentima izazvao cijeli niz odgovora. Prijedlog o potpori, razumije se, govoreći suvremenim političkim žargonom, »nije prošao«, jer hrvatska zastupništva odavna propuštaju razumjeti važnost brzih i dovoljnih ulaganja te vrste, ali sama rasprava pokazuje da je postojala svijest o tome kako pitanje nije zanemarivo te da bi možda u njemu trebalo ustrajati. Zastupnike, pritom, sigurno nije vodila samo želja za isticanjem i obranom ugleda predstavnika svojega kruga, koliko sam problem – nije li se zbila sv. Pavao prošetao po Mljetu.

Mljetska apostolska epizoda bila bi – da se po kriterijima onoga doba mogla obraniti – za dubrovačke interese i te kako važna, a ni do danas se ljestvica tih vrijednosti nije bitno promijenila. Postoji ipak dalekosežna razlika, u naše se doba u takvim prijemima ne očekuju više snažni umovi i čvrsti pokazatelji, često je dovoljna pozitivna predaja zajednice i dobra prezentacija takva uvjerenja. Ispada nekako da je nama prestalo biti važno je li sv. Pavao propovijedao na Mljetu, jer kad bismo sami u tome uvjerenju slijedili opata Đurđevića, teško da bi se više itko tomu protivio, naprotiv, uvijek bi se našlo mnogo onih iz cijeloga svijeta koji bi se u to željeli također uvjeriti.

Uvelike me je međutim ovih dana iznenadila vijest da Mljet nije jedina postaja sv. Pavla u hrvatskim stranama. Zatekavši se stjecajem sretnih okolnosti u izvrsnome društvu pravoslavnoga episkopa dalmatinskoga, gospodina *Fotija* i predsjednika Srpskoga kulturnoga društva »Prosvjeta« *Čedomira Višnjića*, i to u predbožićno vrijeme izračunato po julijanskome kalendaru, u manastiru Krka, iznenada mi je postalo jasno da se naš svetac doista također mogao zateći na tome jedinstvenome mjestu. I to ne samo zato što su gotoljubivi monasi o njegovu boravku na Krki govorili toliko neposredno i neutralno kao da se samo po sebi razumije, a ni zbog pomalo romantičnog i mističnog nadahnuća koje se gotovo uvijek osjeti u prostorima pravoslavnoga hrama, pa ni zbog autentičnih rano kršćanskih katakombi sa simboličkom ribom ucrtanom u kamen i memoriju nad kojima je hram izgrađen, nego i zbog ambijenta i povijesnih slojeva koji takvu mogućnost čine dijelom tradicije, vjere, kulture, identiteta povijesnih i modernih zajednica prostora koji nam pripada i zemlje koju smo zaslužili. Onomu tko na Mljet ili Krku dođe s nešto znanja o tome gdje se zatekao, neće uopće biti teško povjerovati u posjete sv.

*Kad je riječ o
Srbima u
Hrvatskoj,
njihovoj
tradiciji
i njihovim
pravima,
Hrvatska se
osim točne
spoznaje da je
riječ o manjini
mora držati*

Piše: Vlaho
Bogišić

*načela
odgovornosti
većine, što nije
samo simboličko
ni političko
pitanje. To tim
prije što se
upravo hrvatska
kultura
pročistila i
održala iz dugo-
trajne
manjinske
perspektive,
pa i u odnosu
na Srbe*

Pavla, pitanje je samo je li mu i zašto bi mu bilo važno otići tamo, to jest što bi i koga ondje tražio.

Krka je jedan od šest pravoslavnih manastira u Hrvatskoj – rečenica je koja bi trebala biti suvišna kao općepoznata, ali nije, jer se o tome dijelu hrvatske kulturne tradicije ne zna i ne govori ne samo nedovoljno nego osim u maniri političkoga protokola u široj javnosti gotovo uopće. Tri su u dalmatinskoj eparhiji Srpske pravoslavne crkve, u vrlo malome krugu, dakle još Krupa i Dragović, Gomirje je kraj Ogulina, Lepavina blizu Koprivnice te Orahovica. Kada se u turističkim vodičima i leksikonima crkve i samostani razvrstavaju po važnosti, obično se uporište traži u njihovim riznicama.

Manastir Krka ne bi ni u tome ključu loše prošao, premda na žalost nije posve točno ono što piše u priručnicima o kulturnome blagu koje mu pripada. To je blago doista respektabilno, ali još nije vraćeno u Hrvatsku premda manastir čini koliko može da se to što prije dogodi. Bitno je dakako da se steknu formalni i materijalni uvjeti. Krka je, dakle, osim po povijesnim slojevima svoje sakralnosti i osim po riznici važna i po svojoj priči. Samostan kakav ćete danas ondje zateći i uz kojega djeluje pravoslavna bogoslovija čiji učenici duhovnost uza skrb o starim knjigama učvršćuju i u masliniku i vinogradu podignut je nekako u doba Ignjatovih mljetskih prepirki, u osamnaestome stoljeću. Predaja međutim kaže da je tradicija pravoslavnoga hrama u toj točki znatno duža. Po toj srednjovjekovnoj priči kneginja *Jelena Šubić*, supruga hrvatskoga velikaša ali i sestra srpskoga cara *Dušana*, pobrinula se još u četrnaestome stoljeću oko uređenja Krke. Je li to točno ili nije – pitanje je identično onomu o putovanjima sv. Pavla.

U hrvatskim i srpskim razgovorima argumentacija te vrste znala je poprimiti dramatične tonove i biti priprema prijekih postupaka. To dakako ne znači da nam dvorski transkripti Šubićevih – kad bismo do njih došli – ne bi mogli pomoći. No i bez njih, kad je riječ o Srbima u Hrvatskoj, njihovoj tradiciji i njihovim pravima, Hrvatska se osim točne spoznaje da je riječ o manjini mora držati načela odgovornosti većine, što nije samo simboličko ni političko pitanje. To tim prije što se upravo hrvatska kultura pročistila i održala iz dugotrajne manjinske perspektive, pa i u odnosu na Srbe. Gesta nadmoći bila bi negacija toga pročišćenja, tim prije što dvor kneginje Jelene Šubić nije jedina, ali jest tipična forma pretapanja. Takva pretapanja nisu dovela do stapanja Hrvata i Srba, to je napokon jasno i stoga se tako dobro osjeća za stolom koji je princeza Jelena ostavila u zemlji koja joj je bila dana. Ona se tom izboru nije protivila, a to se na Krki daće osjetiti cijele godine, pa i kada nije doba božićnoga razumijevanja po obostranome kalendaru.

Autor je ravnatelj Leksikografskog zavoda
»Miroslav Krleža« iz Zagreba

Članak je objavljen u Vjesniku 8. siječnja 2005.

Dossier: Geneza problema informiranja na hrvatskom jeziku na TV Novi Sad

Ni traga od »Traga hrvatskoga«

*Četiri zabrane emitiranja, sve poslije smjene prethodnog i imenovanja novog rukovodstva TV Novi Sad * O problemu obaviješteni i o njemu se dogovarali premijeri Srbije i Hrvatske, te drugi visoki državni dužnosnici u obje zemlje * Na javna obećanja da će se emisija nastaviti emitirati, TV Novi Sad odgovorila tužbom »radi zabrane govora mržnje« protiv neposrednih izvršitelja emisije*

Piše: Dubravka Ivković

Jedna polusatna TV emisija na hrvatskom jeziku, poglavito kulturno-informativnog sadržaja, koja se tri godine emitirala dva puta mjesečno na državnoj TV Novi Sad, a koja je već šest mjeseci u zastoju, izrasla je u ozbiljan politički problem, čije se posljedice, kao i moguće

premijera Vojislava Koštunice i Ive Sanađera u Beogradu 15. studenoga 2004. godine bio predmetom razgovora i dogovora, te javno obznanjenih, a još uvijek nerealiziranih obećanja, uključene su najviše strukture obiju država, ali za sada rezultata nema.

rektora Aleksandrom Kravićem. U skladu s neriješenim statusom hrvatske manjine u tadašnjoj SRJ, nije postojao nikakav institucionalni okvir unutar kojega bi se moglo realizirati pravo na informiranje na hrvatskom jeziku – nije postojalo Hrvatsko nacionalno vijeće, niti Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ« – pa je produkciju emisije organizirala nevladina Udruga za pozitivnu komunikaciju Klub 21.

Ugovor koji je Klub 21 potpisao s TV Novi Sad je po nekim aspektima nepovoljan za producenta, jer ostavlja pravo Televiziji Novi Sad da sama nesmetano procjenjuje sadržaj svake emisije i njenu usklađenost s programskom shemom, te isključuje bilo kakvu obvezu financijske potpore od strane TV Novi Sad. Nepovoljan ugovor je – po riječima zastupnika Kluba 21 Josipa Stantića, ujedno i prvoga urednika emisije, potpisan u takvom obliku zato što je to bio jedini način da se emisija pojavi na TV Novi Sad, a obećanja su bila da će se poslije priznavanja Hrvata kao nacionalne manjine i informiranje na hrvatskom jeziku tretirati ravnopravno s ostalim službenim jezicima, te da će se tada formirati Uredništvo na hrvatskom jeziku, koje bi bilo dislocirano u Suboticu, gdje Hrvati žive u najvećem broju i gdje su sjedišta glavnih predstavničkih, političkih i kulturnih institucija Hrvata u Vojvodini.

Dogovoren je korektan termin svakog drugog petka u 18 sati s redovitom reprizom subotom.

PRVI PROBLEMI: Prije no što su Hrvati početkom 2002. godine postali priznata manjina smijenjeno je rukovodstvo Televizije Novi Sad, a na čelne funkcije imenovani su (od strane beogradskog RTS-a) Petar Jovanović i Drahomir Grnja. Ubrzo zatim uslijedila je prva zabrana emitiranja

rješenje, u ovom momentu ne mogu predvidjeti. Nerazumijevanje političkih okolnosti i europskih standarda, u kombinaciji s nepoštovanjem zakona i nepriznavanjem izvornih ovlasti manjinskih nacionalnih vijeća, doveli su u pitanje pravo jedne nacionalne zajednice u Srbiji i Crnoj Gori na informiranje na materinskom jeziku.

U rješavanje problema, koji je na povijesnom sastanku srbijanskog i hrvatskog

SAM POČETAK: Prva polusatna emisija na hrvatskom jeziku (»TV divani«) emitirana je na kanalu TV Novi Sad 20. srpnja 2001. godine. Hrvatima u Srbiji tada još nije bio priznat status nacionalne manjine, a hrvatski jezik nije bio službeni jezik u Vojvodini, te je projekt otpočeo s realizacijom, zahvaljujući razumijevanju i susretljivosti ondašnjeg rukovodstva Televizije Novi Sad, na čelu s vršiteljem dužnosti di-

»TV divana«. Bilo je to 6. travnja 2002. godine zbog, navodno, jedne izjave subotičkog franjevca, patera *Marijana Kovačevića*. Naime, on je u svojoj izjavi rekao kako smatra da su Bunjevci Hrvati. To je bilo dovoljno da se emisija skine s programa i ne emitira niti naknadno. Odmah zatim pomoćnik direktora TV Novi Sad Drahomir Grnja zatraženo je da se promijeni osoba na dužnosti urednika »TV divana«. Umjesto *Josipa Stantića*, urednica je postala *Dušica Dulić*. Nakon toga promijenjen je i termin emitiranja ove jedine emisije na hrvatskom jeziku. Umjesto poslijepodnevni sati gledatelji ovog programa su za praćenje sadržaja iz života svoje zajednice trebali izdvojiti kasne večernje sate ili sate iza ponoći. Naime, emisije su počinjale u hot line terminima noću s petka na subotu, između 23 sata i 1 sat ujutro, uvijek na kraju programa, bez fiksno određenog vremena početka. Uz sve to, ukinuta je i repriza ove emisije.

Četiri mjeseca poslije prve zabrane emitiranja, 9. kolovoza 2002. uslijedila je i druga. U toj emisiji je, između ostalog, bila prikazana proslava jubileja sto godina postojanja Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Stjepan Radić« u Novom Slankamenu. Dok je ovo najstarije hrvatsko društvo u Srijemu u konačno vraćenim prostorijama, koje su im nasilno oduzete početkom devedesetih godina, uz kulturno-umjetnički program (tamburašku glazbu i nastupe folklornih skupina) proslavljalo stoljeće svojega postojanja, okupila se skupina mladih ljudi s kokardama i drugim sličnim obilježjima, koji su željeli ući unutra i prekinuti program. U željama ih je spriječila policija koja se tijekom toga dana okupila u većem broju i stajala uz cestu, razdvajajući Hrvatski dom i protivnike te proslave. Sve je bilo začinjeno bacanjem petardi, kojih nije bio pošteđen niti tadašnji veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu *Davor Božinović*, koji je bio nazočan proslavi.

Poučeni prvom zabranom emitiranja novinari »TV divana« u emisiji nisu komentirali ove incidente, nego su ih gledateljima profesionalno korektno predstavili samo autentičnom slikom i tonom iz Slankamena. To je bilo dovoljno za drugo skidanje s programa TV Novi Sad. U kontaktu s urednikom Dušicom Dulić, pomoćnik direktora Drahomir Grnja je rekao da se iz Slankamena može pustiti samo kulturno-umjetnički program, te da se moraju izostaviti slike incidenta i prikazane provokacije. Treba spomenuti i da su o ovim incident-

Aleksandar Tijanić u emisiji Nedjeljom u 2, HTV, 14. studenoga 2004.

»Naredio sam!«

Voditelj i urednik emisije je *Aleksandar Stanković*, a gost je bio generalni direktor RTS-a *Aleksandar Tijanić*. **Stanković:** Direktor ste RTS-a. Hrvati u Vojvodini imaju problema s emitiranjem svoje emisije na RTV Novi Sad.

Tijanić: Je l'?

Stanković: Emisija se zove »Tragom hrvatskim«. Trebala je biti emitirana 17. listopada, pa nije, uz obrazloženje čelnog čovjeka u Novom Sadu da nije potpisan ugovor s RTV Novi Sad.

Tijanić: Da li bi gospodine mogli da skratimo tu priču ako vam kažem da sam tri dana pred put u Zagreb naredio da ta emisija ide preko srpske RTV, odnosno RTS.

Stanković: Znači to je riješeno?

Tijanić: Hrvati će imati svoju emisiju. Mogu da je nazovu kako god hoće, zvala se »Divani«, pa je nastao sukob..., ne priznaju Bunjevce, pa je netko tu slavio godišnjicu »Oluje«, pa ovo i ono, pa im ovi nisu pustili iz

Novog Sada... Dakle, intervenirao sam i obećao ljudima da će Hrvati imati svoju emisiju na svom jeziku.

Stanković: Hoće li biti cenzurirana? Bio je problem što su pokazali prosvjede nekih četnika u svojoj emisiji koji su gađali kamenjem kad se održavala neka lokalna manifestacija. To je bilo prikazano u emisiji i zamjereno im je što su to prikazali.

Tijanić: To ne znam. Ali siguran sam da će imati svoju emisiju i to možda već za tjedan, dva. Pravi se dopisništvo u Subotici gdje će raditi ljudi iz hrvatske zajednice i to apsolutno ne smije biti više nikakav problem.

Do hrvatskog programa mimo HNV-a: Zgrada TV Novi Sad

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, Službeni list SRJ, broj 11 od 27. veljače 2002.

U ovlasti nacionalnih vijeća

Članak 19.

Stavak 1: Pripadnici nacionalnih manjina mogu izabrati nacionalna vijeća (u daljnjem tekstu: vijeće) radi ostvarivanja prava na samoupravu u oblasti uporabe jezika i pisma, obrazovanja, informiranja i kulture...

... Stavak 7: Vijeće predstavlja nacionalnu manjinu u oblasti službene uporabe jezika, obrazovanja, informiranja na jeziku nacionalne manjine i kulture, sudjeluje u procesu odlučivanja ili odlučuje o pitanjima iz tih oblasti i osniva ustanove iz ovih oblasti.

Stavak 8: Organi države, teritorijalne autonomije ili jedinice lokalne samouprave, prilikom odlučivanja o pitanjima iz stavka 7. ovog članka, zatražit će mišljenje vijeća.

Stavak 9: Vijeće se može obratiti organima vlasti iz stavka 8. ovog članka u svezi sa svim pitanjima koja utječu na prava i položaj nacionalne manjine.

Stavak 10: Dio ovlaštenja iz oblasti spomenutih u stavku 7. ovog članka može se povjeriti vijećima, a država će osigurati financijska sredstva potrebna za vršenje ovih ovlasti.

Pri utvrđivanju obujma i vrste ovlaštenja iz stavka 10. ovog članka vodi se računa i o zahtjevu nacionalnog vijeća.

Prva emisija »TV divana« emitirana je na TV Novi Sad 20. srpnja 2001. godine

nim događanjima u Slankamenu pisali i drugi mediji, te da je javnost za njih znala i prije noćnog termina »TV divana«. Zbog svega ovoga ekipa »TV divana« je imala upriličen sastanak u Izvršnom vijeću AP Vojvodine kod tadašnjeg potpredsjednika Izvršnog vijeća *Duška Radosavljevića* na kojemu je bilo riječi o lošim terminima i cenzurama emisije na hrvatskom jeziku.

ZABRANJENO O INCIDENTIMA: Od 29. lipnja 2003. godine Hrvati su za svoju jedinu TV emisiju dobili novi, korektan termin emitiranja, svake druge nedjelje od 18.30 na drugom kanalu TV Novi Sad. Boli termin nije bio rezultat pregovaranja nego činjenice, da su svi manjinski programi premješteni na drugi program TV Novi Sad.

No, pola godine zatim uslijedilo je i treće skidanje emisije s programa. Događilo se to 25. siječnja 2004. godine, u jeku

incidenata koji su se tih dana događali po Vojvodini, a koji su bili usmjereni protiv institucija, groblja i spomenika hrvatske manjinske zajednice. Budući da se »TV divani« emitiraju dvotjedno, tek se u ovoj nedjeljnoj emisiji (s nekoliko dana zakašnjenja) našlo prostora za incidente i telefonske prijetnje smrću uposlenicima »Hrvatske riječi«. Drugim riječima, za teme o kojima su drugi mediji već ranije informirali cjelokupnu javnost. Ovoga puta problematična je bila izjava člana Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zaduženog za informiranje *Tomislava Žigmanova*, odnosno njegov osvrt na incidente i na to koliko su im mediji u Srbiji i Hrvatskoj dali prostora u svojim emisijama ili listovima. Treba reći i da, za razliku od prethodnih zabrana emitiranja, ova nije bila niti usmeno najavljena, nego se za nju saznalo tek pošto se vidjelo da je na

programu nema u predviđenom terminu.

Tomislav Žigmanov je u toj emisiji izjavio kako je državni RTS, »pa i njegov studio u Novom Sadu, pokazao neku vrstu nesenzibiliteta i uopće ignoriranja« problema incidenata, pa i prema vojvođanskim Hrvatima. Govoreći o genezi tih ispada, Žigmanov je spomenuo i da je pola godine ranije gost emisije »Otkopčano« na TV NS povjesničar *Jovan Pejin* izjavio da Hrvati u Vojvodini uopće ne postoje. Emisija je po treći put izostala na TV Novi Sad, a kompletna »sporna« izjava Tomislava Žigmanova je naknadno objavljena u tjedniku »Hrvatska riječ«, zaradi bolje informiranosti javnosti.

Treba istaknuti da su sve tri emisije, koje su bile skinute s programa TV Novi Sad, bile bez problema i cenzura reemitirane u programima nekoliko drugih televizijskih kuća u Vojvodini.

UKLJUČIVANJE INSTITUCIJA: Poslije priznavanja manjinskog statusa hrvatskoj zajednici u Srbiji 2002. godine u razgovorima s čelnicima TV Novi Sad ekipa »TV divana« je tražila da se pristupi proceduri formiranja Uredništva, kako bi se Hrvati i formalno izjednačili s drugim manjinskim zajednicama u Vojvodini koje već desetljećima koriste to pravo. Kao razlog zbog čega se odbijalo formiranje Uredništva uvijek je pomoćnik direktora Drahoimir Grnja navodio neriješen imovinsko-pravni status TV NS. Činjenica, da Hrvati nemaju Uredništvo, oslobađala je TV NS od financiranja pripreme ovog programa. Tako se za potrebe TV NS više od tri godine pripremala emisija na hrvatskom jeziku, za koju ova televizijska kuća nije izdvojila niti jednog dinara. Pripremu programa nije pomagala ni tehnički, a jedina informativna emisija na hrvatskom jeziku je imala status nezavisne produkcije.

Baš iz razloga nedobivanja financijskih

sredstava ekipa »TV divana« je krajem lipnja 2004. zatražila od čelnništva TV Novi Sad, da joj se omogući ljetna stanka dok ne osigura sredstva za pripremu emisija. Dogovor je bio postignut, te je definirano da se ova TV ekipa javi Televiziji Novi Sad kada bude bila spremna za nastavak emitiranja emisije na hrvatskom jeziku.

Pune tri godine je, dakle, iza »TV divana« kao producent stajala nevladina udruga »Klub 21«, no, budući da je u međuvremenu vrlo uspješno zaživjela NIU »Hrvatska riječ«, kao ustanova koja je osnovana da bi na institucionalan i sveobuhvatan način provodila pravo na informiranje i izdavaštvo na hrvatskom jeziku, bilo je posve logično da, u dogovoru s osnivačem Hrvatskim nacionalnim vijećem, ubuduće producent emisije bude NIU »Hrvatska riječ«, te da s TV NS novi ugovor o suradnji kao producent potpiše direktor NIU »Hrvatska riječ«, što je bez problema u razgovoru prihvaćeno od čelnništva TV NS. Novi, budući producent, odlučio je i promijeniti naziv emisije u »Tragom hrvatskim«, smatrajući da je prošlo vrijeme skrivanja iza dijalektalnog izraza bunjevačkih Hrvata.

Kada su se od sponzora osigurala sredstva za nastavak suradnje, s pomoćnikom

Slijed događaja

14. studenoga 2004. generalni direktor RTS-a Aleksandar Tijanić na HTV-u izjavljuje da je naredio da emisija »Tragom hrvatskim« bude emitirana na TV Novi Sad

15. studenoga 2004. u Beogradu se potpisuje Sporazum između Republike Hrvatske i SiCG o međusobnoj zaštiti manjina. Predsjednik Svetozar Marović i premijer Vojislav Koštunica javno obećavaju da će emisija »Tragom hrvatskim« biti emitirana

17. studenoga 2004. TV Novi Sad podnosi tužbe protiv Dušice Dulić i Zvonimira Perušića radi zabrane govora mržnje i traži odštetu od 10.000 eura. Emisija do dana današnjega još nije pokrenuta.

vom producentskom kućom, što je ranije bilo usmeno dogovoreno, najavljeno i obostrano prihvaćeno. Tim su povodom na sastanak s pomoćnikom direktora TV NS Drahomirom Grnjom u Novi Sad otišli direktor NIU »Hrvatska riječ« Zvonimir Perušić, kao predstavnik novoga producenta, i urednica emisije Dušica Dulić. Dogovorenog dana, u dogovoreno vrijeme i s do-

tavku suradnje.

Grnja je tada kazao da ugovor nije pripremljen, ali da je to formalnost koja ne remeti produkciju i emitiranje emisije pod novim nazivom »Tragom hrvatskim«. Za jednički je dogovoreno da datum emitiranja bude 17. listopada, te da se zadrži stari termin, u kojem su emitirani »TV divani«, dakle, svake druge nedjelje u 18,30 sati na drugom kanalu TV Novi Sad. U tom je razgovoru Drahomir Grnja rekao da nepotpisani ugovor ne predstavlja nikakvu smetnju za emitiranje emisije, da je to formalnost koja će se obaviti kasnije.

U produkciju emisije »Tragom hrvatskim« uloženo je puno sati novinarskog, snimateljskog i montažerskog rada, puno sati terenskog rada, te financijskih sredstava. Ne sluteći ništa, dva tjedna prije dogovorenog termina emitiranja autori emisije objavili su u TV programu »Hrvatske riječi«, zatim u programu na hrvatskom jeziku na Radio Subotici, kao i na manifestacijama hrvatske zajednice širom Vojvodine, da emisija poslije pauze ponovno kreće. Kada je emisija montirana, video-traka je na vrijeme poslana i primljena u TV Novi Sad. Ništa nije ukazivalo na dolazeće probleme.

U četvrtak 14. listopada, tri dana uoči dogovorenog datuma emitiranja emisije, Grnja je telefonom priopćio Dušici Dulić, da emisija »najvjerojatnije neće biti emitirana u dogovorenom roku, zbog toga što ugovor nije potpisan«.

Također, treba podsjetiti, da prethodni producent emisije na hrvatskom jeziku, Klub 21, još ima važeći potpisan ugovor s TV Novi Sad, te da se emisija slobodno mogla emitirati i na temelju tog ugovora, da je bilo dobre volje. U tom bi slučaju trebalo samo, u dogovoru s ekipom koja priprema emisije, promijeniti jedan mali detalj u odjavnoj špici, što za tehničare u TV Novi Sad predstavlja posao od nekoliko minuta.

KONFERENCIJA ZA TISAK: U nedjelju navečer 17. listopada članovi ekipe koja je pripremala emisiju primili su brojne telefonske pozive i sms poruke, u kojima su začuđeni i prije svega nezadovoljni gledatelji pitali zbog čega emisija (ponovno) nije emitirana, i zbog čega oni o tome nisu na vrijeme obaviješteni.

Zbog neprijatnosti kojima su gledatelji izloženi, održana je sutradan konferencija za novinstvo u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, s namjerom da se gledatelji obavijeste o razlogu izostanka emisije. Budući

Jedini prozor u svijet: iz jedne od emisija »TV divana«

direktora TV Novi Sad Drahomirom Grnjom Dušica Dulić je telefonski dogovorila sastanak za 1. listopada 2004. godine u 12 sati u prostorijama TV Novi Sad, na kojemu se trebao potpisati novi ugovor, s no-

govorenom namjerom, s pečatom NIU »Hrvatska riječ«, dvoje djelatnika ove Ustanove bili su u uredu pomoćnika direktora TV Novi Sad, spremni za prethodno dogovoreno potpisivanje ugovora o nas-

da je, poslije četvrte zabrane emitiranja, zaključeno kako se dogovori na relaciji producent/urednica i čelnih ljudi TV Novi Sad ne poštuju, zatražena je pomoć Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao najvišeg predstavničkog tijela hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori. Na konferenciji za tisak su, iz tog razloga, osim predstavnika novoga producenta i urednice, o aktualnom problemu govorili i čelnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, predsjednik *mr. Josip Ivanović* i predsjednik Izvršnog odbora *Lazo Vojnić Hajduk*.

Ova polusatna emisija na hrvatskom jeziku jedina je redovito pratila događanja u hrvatskoj zajednici, kako u Crnoj Gori, na

gom hrvatskim« rekao: »Da li bi gospodine mogli da skratimo tu priču ako Vam kažem da sam tri dana pred put u Zagreb naredio da ta emisija ide preko srpske RTV, odnosno RTS.« Uz to Tijanić je dodao i to da je ta emisija, pod ranijim nazivom »TV divani«, u jednom navratu skinuta s programa zato što je »netko tu slavio godišnjicu Oluje«, što nije točno i vrijedilo bi utvrditi tko je Tijaniću poturio tu neistinu.

Sutradan, 15. studenoga, u Beogradu se svečano potpisuje Sporazum između Republike Hrvatske i Državne Zajednice Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u SiCG i srpske manjine u Hrvat-

2004. godine, predsjednik HNV-a Josip Ivanović je na sjednici Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Srbije o tome osobno obavijestio premijera Vojislava Koštunicu, koji je informaciju primio k znanju, a tekst tužbe i materijal tužitelja prosljedio ministru pravde *Zoranu Stojko* - *viću*.

U izjavama za medije u Srbiji i Hrvatskoj član Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužen za informiranje Tomislav Žigmanov ocijenio je da je »riječ o čistoj političkoj igri«, te je za novosadski »Građanski list«, riječki »Novi list«, zagrebački »Vjesnik« i osječki »Glas Slavonije« izjavio: »Riječ je o snažnoj i negativnoj političkoj poruci ljudima koji su radili na tome da se ostvari pravo na informiranje na hrvatskom jeziku. Ona se može protumačiti i ovako: bilo bi dobro da se više ne miješate u taj posao, jer vas mi percipiramo kao neprijatelje. Nitko nije očekivao da se ovakvo što može dogoditi nakon društvenih promjena u Srbiji i u vrijeme normalizacije odnosa Srbije i Hrvatske, a posebice nakon potpisivanja međudržavnog Sporazuma o međusobnoj zaštiti nacionalnih manjina.« Žigmanov je u izjavama objavljenim u novinama ustvrdio da se ovaj slučaj može protumačiti i kao »guranje prsta u oko svemu što pridonosi poboljšanju položaja Hrvata u Srbiji te odnosima dviju država«.

Ta se tužba može smatrati i uvodom u sljedeći potez TV Novi Sad: raspisivanje natječaja za pomoćnika urednika za program na hrvatskom jeziku u subotičkom dopisništvu TV Novi Sad. Natječaj je, po riječima predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća i člana Savjeta za nacionalne manjine Vlade Republike Srbije *mr. Josipa Ivanovića*, raspisan apsolutno bez prethodno obavljenih dogovora i bilo kakvih konzultacija s HNV-om, koje je po Zakonu o ostvarivanju prava nacionalnih manjina, članak 19. ovlašteno za oblast informiranja na hrvatskom jeziku.

Pretposljednog dana 2004. godine u Beogradu je kod ministra SiCG za ljudska i manjinska prava *Rasima Ljajića* održan sastanak na kojemu su bili prisutni direktor TV Novi Sad *Petar Jovanović*, te hrvatski veleposlanik u Beogradu *Tonči Staničić* i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *Davor Vidiš*. Nikakav dogovor nije postignut.

Dana 6. siječnja 2005. godine u Novom Sadu je održan sastanak između Josipa Ivanovića i Tomislava Žigmanova, te di-

Scena iz druge skinute emisije: Incident u Novom Slankamenu

Kosovu (u Janjevu), tako i u okolici Beograda, te cijeloj Vojvodini. Zabilježene su kamerom sve kulturne manifestacije, kao i svi službeni posjeti predstavnika Republike Hrvatske Srbiji, te gostovanja gospodarskih i kulturnih institucija iz Hrvatske.

POVIJESNI SPORAZUM: U pripremi povijesnog susreta Koštunica-Sanader sporna TV emisija na hrvatskom jeziku isplivala je kao neriješeni problem, o kojem se trebaju dogovoriti premijeri dviju zemalja. Dan prije susreta na visokoj razini generalni direktor RTS-a *Aleksandar Tijanić* je 14. studenoga u emisiji Hrvatske televizije »Nedjeljom u dva«, odgovarajući na pitanje voditelja zašto je skinuta s programa TV emisija na hrvatskom jeziku »Tra-

skoj, a na konferencijama za tisak premijer Koštunica i predsjednik *Svetozar Marović* javno obećavaju da je problem TV emisije na hrvatskom jeziku riješen i da će se ona nastaviti emitirati.

Dva dana poslije potpisivanja Sporazuma, valjda kao izraz dobre volje i podrške Sporazumu, odvjetnik *Srđan Sikimić* u ime TV Novi Sad podnosi tužbu »radi sprečavanja govora mržnje«, u građanskoj parnici protiv urednice i producenta emisije, inače dužnosnika NIU »Hrvatska riječ« *Dušice Dulić* i *Zvonimira Perušića* i kao odštetu za povrijeđeni ugled Televizije Novi Sad traži odštetu od 800.000 dinara.

Istoga dana, kada su tuženi primili tužbe od Suda u Novom Sadu, 17. prosinca

rektora TV Novi Sad Petra Jovanovića, koji, sudeći po sutradan objavljenom priopćenju na sajtu HNV-a, također nije urodio plodom. Dapače, u priopćenju koje je potpisao Josip Ivanović konstatira se, između ostalog, da »neuključivanjem predstavnika Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u SiCG u do sada poduzetim koracima držimo da je dovedena u pitanje sama svrha postojanja ovog tijela manjinske samouprave i njegove zakonom određene uloge«.

U samome natječaju vrijedi obratiti pozornost na uvjete koji se traže: za odgovornu dužnost pomoćnika urednika za program na hrvatskom jeziku potrebno je poznavanje jednog svjetskog jezika, ali ne i hrvatskog (!?) i kandidat ne treba imati više od srednje stručne spreme. Kuriozitet je i radno iskustvo od sedam godina, što, priznajmo, nije baš duljina uobičajeno predviđena u natječajima.

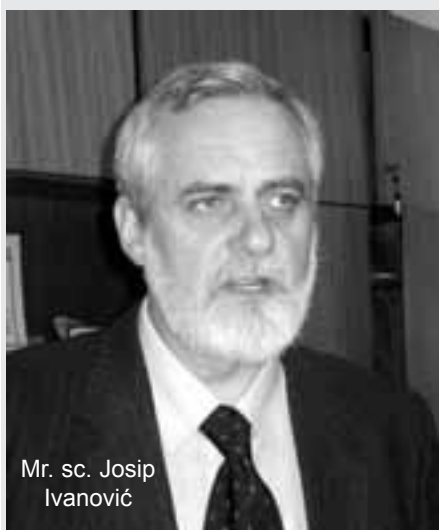
Okvir je tu, uskoro ćemo vidjeti i sliku u njemu. ■

Medijska priprema: novinski napis iz kolovoza 2002. godine

Priopćenje HNV-a o susretu predstavnika HNV-a i TV Novi Sad

Sastanak bez rezultata

Mr. sc. Josip Ivanović

Nakon sastanka, koji je 6. siječnja održan u Novom Sadu, na službenoj stranici HNV-a objavljeno je priopćenje koje je potpisao predsjednik HNV-a mr. Josip Ivanović. Priopćenje donosimo u cijelosti.

»Na poticaj saveznog ministra za ljudska i manjinska prava Rasima Ljajića, u četvrtak 6. siječnja 2005. godine u 10 sati u prostorijama Radio-televizije Novi Sad u Novom Sadu, na adresi Sutjeska 1, sastali su se predsjednik Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u SiCG mr. sc. Josip Ivanović i član Izvršnog odbora Vijeća zadužen za informiranje Tomislav Žigmanov s direktorom Radio-televizije Novi Sad mr. sc. Petrom Jovanovićem i njegovim zamjenikom Drahomirom Grnjom.

U dvosatnom razgovoru konstatirano je zadovoljstvo što je do ovog susreta ko-

Tomislav Žigmanov

načno došlo. Predstavnici Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u SiCG istaknuli su činjenicu da je samo izravna suradnja Radio-televizije Novi Sad i ovog tijela manjinske samouprave od odlučujućeg značaja za sustavno rješavanje početka institucionalnog ostvarivanja prava hrvatske zajednice na informiranje na svom jeziku putem televizije. Međutim, tijekom razgovora nije se došlo do konkretnih rezultata kada je u pitanju sukladno rješavanje ovoga problema.

Ova je medijska kuća, bez ikakvih prethodnih konzultacija i eventualnog dogovora s legitimnim predstavnicima hrvatske zajednice, samostalno poduzela niz mjera i krenula u rješavanje ovoga problema, a ujedno je podnijela tužbe protiv dvoje ljudi koji su do sada, a u suradnji s ovom medijskom kućom, bili uključeni u realiziranje ove inicijative. Neuključivanjem predstavnika Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u SiCG u do sada poduzetim koracima držimo da je dovedena u pitanje sama svrha postojanja ovog tijela manjinske samouprave i njegove zakonom određene uloge. Podsjećanja radi, navest ćemo da u izvorni djelokrug ovlasti ovog tijela spada i pitanje ostvarivanja prava na informiranje na vlastitom jeziku manjinske zajednice.

Na koncu je zaključeno da se razgovori o ovome pitanju između uprave Radio-televizije Novi Sad i Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u SiCG svakako trebaju nastaviti. Tim prije jer svako rješavanje ovog izuzetno osjetljivog problema na način stavljanja pred svršen čin predstavnika Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u SiCG, u bilo kojem koraku koji se poduzima, ne može donijeti rješenje na obostrano zadovoljstvo.»

Vladimir Bošnjak, vijećnik Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Novog Slankamena

Imamo obveze. A prava?

Poslije trećeg veta na emitiranje emisije konačno sam digao ruke od projekta zbog čega smo s »Hrvatskom riječi«, a nakon konzultacija s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća, i dogovorili prijenos produkcijskih i svih drugih prava na tu medijsku kuću

O položaju, statusu i »rejtingu« hrvatske nacionalne zajednice u SiCG nedovoljno se zna, ali su poznate činjenice koje nitko ne može osporiti. Na prvom mjestu, mi Hrvati »na ovim prostorima« živimo stotinama godina, dočim su se države pod čijom smo vlašću živjeli mijenjale. Danas živimo u državnoj zajednici koja se zove Srbija i Crna Gora, kao priznata nacionalna manjina, a u toj državi izvršavamo sve obveze koje se pred nas, kao građane te države, postavljaju: idemo u škole, idemo u vojsku, plaćamo porez i poštujemo zakone koje je naša domicilna država donijela. To su činjenice koje nitko ne može osporiti, a odnose se na naše obveze naspram države.

Na drugoj strani su naša prava. Država je regulirala manjinska prava na taj način što je osnovala nacionalna vijeća za svaku manjinu koja za to ispunjava uvjete. Tako je osnovano, od strane države, i Hrvatsko nacionalno vijeće, kao tijelo koje država konzultira u četiri područja djelovanja, među kojima je i područje informiranja na materinjem jeziku. Hrvatski jezik je, odlukom države, proglašen službenim jezikom u Vojvodini, a koncem prošle godine, Hrvatska je sa SiCG potpisala i Sporazum o zaštiti manjina u ove dvije države. I to su, također, činjenice. Iz toga se može izvući samo jedan zaključak: Hrvati u SiCG imaju pravo informirati se na svom jeziku, sukladno zakonima, na način koji njima

odgovara! Isto to pravo imaju i ostale manjine (Mađari, Slovaci, Romi, i drugi), pa ne vidim niti jedan jedini razlog zašto ga ne bismo imali i mi.

Kad već imamo pravo na to, bespredmetno je uopće i raspravljati o tome tko treba ući u redakciju programa na hrvatskom jeziku na TV Novi Sad. To mora biti predmetom diskusije na HNV-u, nakon koje bi se donijela odluka o sastavu redakcije, o programskim odrednicama i ostalo. To naravno nije stvar o kojoj bi mogao odlučiva-

ti bilo tko osim HNV-a, dakle institucije osnovane od strane ove države, a pogotovu ne TV Novi Sad. Ako se Hrvatima priječi informiranje na vlastitom jeziku, koji je, ponavljam, i službeni jezik u Vojvodini, onda se u svim zakonima o manjinama koje je ova država donijela, na kraju mora dodati sljedeća rečenica: »Ovaj zakon važi za sve manjine u SiCG, osim za Hrvate.« Tek onda ćemo to morati prihvatiti kao činjenicu i nećemo ništa tražiti, jer nam ništa ne bi ni pripadalo. Naravno, ja vjerujem da će odgovorna tijela i dužnosnici u SiCG poštujući samo činjenice koje sam malo prije spomenuo, donijeti jedino moguću odluku o tome, te da ćemo uskoro na Vijeću imati kao točku dnevnog reda otpočinjanje aktivnosti na utemeljenju redakcije na hrvatskom jeziku na TV Novi Sad.

Ne moram niti spominjati kolika je žalost među srijemskim Hrvatima nastala nakon ukidanja »TV Divana«. To nam je bio jedini televizijski prozor kroz koji smo mogli vidjeti što rade naši sunarodnjaci u Bačkoj, Hrvatskoj i dalje, makar i da je bio premalen naspram naših želja i potreba. S razlogom očekujem da uskoro gledamo informativne, obrazovne i zabavne emisije svakodnevno na TV Novi Sad, te da će i te emisije pridonijeti bržem integriranju SiCG u Europsku uniju jednoga dana, a to je, vjerujem, svim građanima ove države bezuvjetni cilj. ■

Oglas Radio Televizije Novi Sad

Poznavanje hrvatskog jezika nije uvjet

Radio Televizija Novi Sad raspisala je oglas za prijem u radni odnos na određeno vrijeme u trajanju od jedne godine pomoćnika urednika za program na hrvatskom jeziku.

Oglas se odnosi na radno mjesto u Poslovnoj jedinici Informativni program TV Novi Sad, Dopsisništvo Subotica. Tekst

oglasa objavljen je 24. prosinca 2004. godine u lokalnom listu »Subotičke novine«.

Uvjeti koji se za ovo radno mjesto traže su: srednja stručna sprema, IV. stupanj stručne spreme, poznavanje jednog svjetskog jezika, rad na računalu, audio i video test i sedam godina radnog iskustva.

Za posjedovanje sposobnosti istupanja

pred mikrofonom i TV kamerama (audio i video test) izvršit će se provjera.

Pod radnim iskustvom, kaže se u oglasu, podrazumijeva se vrijeme provedeno na istim ili sličnim poslovima u stalnom ili privremenom radnom odnosu ili vanjskoj suradnji. ■

Josip Stantić, prvi urednik emisije »TV divani«

»Korektna« suradnja

Ne mogu se oteti dojmu da »TV divana« – takvi kakvi su – ne bi uopće bilo da se današnje rukovodstvo TV Novi Sad našlo na početku ove priče

Dobio sam informaciju da je sadašnje rukovodstvo u svojoj tužbi protiv urednice i producenta emisije »Tragom hrvatskim« navelo da je od samog početka realizacije Ugovora između TV NS i naše produkcije »Klub 21« suradnja bila korektna. Ako sadašnje rukovodstvo pod tim podrazumijeva omalovažavanje i vrijeđanje moje malenkosti, zahtjeve za izmjenu sadržaja emisije, optužbe za govor mržnje i neprofesionalnost – onda to jest ta, korektna suradnja. Ako se pod tim podrazumijeva zahtjev za moju smjenu s mjesta urednika »TV divana«, kao uvjeta za nastavak emitiranja emisije koju TV NS ne plaća, onda to doista jest korektna suradnja. Štoviše, možda bi je trebalo ocijeniti čak odličnom.

Podsjetit ću, emisije na hrvatskom jeziku »TV divani« počele su se pripremati i emitirati 2001. godine na temelju spominjanog Ugovora, koji sam u ime nevladine udruge i produkcije »Klub 21« potpisao s tadašnjim direktorom TV NS *Aleksandrom Kravićem*. Ističem, prijedlog za utemeljenje emisije koja bi pratila život i rad hrvatske zajednice potekla je na njegovu inicijativu.

Tada započeta suradnja s TV NS postala je »korektna« tek nakon smjene Kravića s čelne funkcije i imenovanja novog (sadašnjeg) rukovodstva. Naš prvi susret upriličen je nedugo nakon njihovog preuzimanja dužnosti. S kurtoazne brzo smo prešli na konkretnu komunikaciju, koja se uglav-

nom svela na direktorove sugestije što može, a čega bi bilo dobro da više nema u »Divanima«. Sve u svemu, ne pretjerano dugi razgovor ostavio je na mene mučan dojam, koji me nije napuštao sve vrijeme trajanja naše »korektna suradnja«.

Osjećaj se doduše pojačavao na trenutke kada je rukovodstvo TV NS u idućim godinama procjenjivalo da se u priložima ponekad služimo govorom mržnje, da smo manjkavi u profesionalnom smislu, itd. Sve je to išlo u paketu s tri zabrane emitiranja, što je rezultat dakako »određenih propusta Kluba 21«, koji je kao nevladina udruga proizvodio »TV divane«.

Poslije trećeg veta na emitiranje emisije konačno sam digao ruke od projekta zbog čega smo s »Hrvatskom riječ«, a nakon konzultacija s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća, i dogovorili prijenos produkcijskih i svih drugih prava na tu medijsku kuću.

U ovom kontekstu bih spomenuo točku Ugovora koja se često spominje u međusobnim optužbama na relaciji TV NS – »Hrvatska riječ«. U dokumentu zaista stoji da za emitiranje emisije nije ugovorena naknada produkciji »Klub 21«. Zašto smo na to pristali? Podsjećam, ugovor je potpisan s Aleksandrom Kravićem, koji ni u jednom trenutku nije osporavao naš rad, a postojalo je i obećanje da će pri TV NS vrlo brzo biti formirana redakcija na hrvatskom i da će realizaciju projekta informiranja na hrvatskom preuzeti to uredništvo. Uz to, bio je to jedini način da se te 2001. počne s televizijskim programom na hrvatskom jeziku.

Sve u svemu, ne mogu se oteti dojmu da »TV divana« – takvi kakvi su – ne bi uopće bilo da se današnje rukovodstvo TV Novi Sad našlo na početku ove priče. Ne zato što aktualno rukovodstvo ne bi iniciralo utemeljenje programa na hrvatskom jeziku, što mimo službenog predstavničkog tijela hrvatske zajednice ovih dana uostalom čini, već zato što ja s njima nikakav ugovor, a kamoli »o suradnji« – ne bih potpisao.

T. Š.

Zvonimir Sudarević, tehnički realizator »TV divana«

Trpjeli su nas kao zatečeno stanje

Za vrijeme dok je direktor TV Novi Sad bio Aleksandar Kravić, nismo imali problema. Bilo nam je ponuđeno da realiziramo i više programa nego što smo mi tada bili u mogućnosti tehnički ostvariti. Sve je to bilo korektno, na jednoj prijateljskoj i uvažavajućoj osnovi. Čitava stvar se promijenila dolaskom novog rukovodstva koje nije sazvalo sastanak ni da bi upoznao ekipu koja priprema ovaj program nego smo se upoznali s njima poslije prve cenzure. Tada su počeli problemi. Ukinute su

reprize, dolazilo je do cenzura, zahtijevali su smjenu urednika, itd. Moj je dojam da su oni svojim dolaskom na TV NS zatekli nas i emisiju na hrvatskom jeziku i da nije postojala dobra volja za suradnjom već su nas samo »trpjeli« kao zatečeno činjenično stanje. Očigledno nisu bili nimalo sretni što nas imaju. Razlog zbog čega sam izišao iz ovog projekta je upravo to što nisam vidio njegovu budućnost u ovakvim odnosima.

T. Š.

Dorđe Subotić, bivši zastupnik u Skupštini APV

Država mora pomagati manjinske medije

*Neophodno je reći da je država Srbija najodgovornija za ostvarivanje prava manjina i ona bi morala daleko više činiti, jer joj je to ustavna obveza * Budući da je RTV Novi Sad definirana kao javni servis svih građana Vojvodine i hrvatski je jezik u službenoj uporabi u Vojvodini, ne razumijem zašto TV Novi Sad za sve ovo vrijeme nije formirala redakciju, ili neko uredništvo na hrvatskom jeziku * Ukoliko bih želio biti zlonamjeran, mogao bih konstatirati da netko namjerno opstruira da hrvatska zajednica ima svoj dnevni program i neko malo uredništvo koje bi pripremalo programe*

Intervju vodila: Dušica Dulić

Zastupnik u Skupštini Vojvodine u prethodnom mandatu, ujedno i predsjednik Odbora za informiranje tijekom protekle četiri godine Dorđe Subotić bio je među zastupnicima jedan od najaktivnijih zagovarača osnivanja dvije novinsko-izdavačke ustanove: »Hrvatske riječi« i »Thema«, na romskom jeziku. Važi za dobrog poznavatelja prilika u vojvođanskom novinarstvu, nedvojbeno se zalaže za ravnopravnost svih manjinskih zajednica i tvrdi je zagovornik autonomije Vojvodine. U sadašnjem sazivu Skupštine Vojvodine nije zastupnik.

HR: Četiri ste godine bili predsjednik Odbora za informiranje Skupštine Vojvodine. Kako ocjenjujete taj period, što se informiranja o Vojvodini i iz Vojvodine tiče?

To je bio period kada smo bili u situaciji da raskinemo s onim što se događalo nekih desetak godina u Vojvodini, kada su instrumentalizirana javna glasila u Vojvodini, osobito ona čiji je osnivač bila Skupština AP Vojvodine. Ona su uglavnom bila u funkciji ondašnjeg režima, iako je naravno bilo i časnih izuzetaka, prije svega bih spomenuo list »Magyar Szó«. Bilo je tu iznimno mnogo materijalnih i drugih problema i onda smo napravili program kadrovske obnove, osvježavanja ljudi i krenulo se dalje. Drugo, taj period je veoma značajan iz još nekoliko razloga. Budući da se u Vojvodini i cjelokupnom društvu mnogo toga mijenjalo i promijenilo, mi smo onda zaključili da još dvije značajne nacionalne zajednice trebaju imati svoja glasila, a to su hrvatska i romska nacionalna zajednica. Moram reći da to nije išlo baš tako lako kako je izgledalo. Ja sam bio jedan od potpisnika inicijative za formiranje glasila na hrvatskom jeziku i onda se s tom inicijativom stalo, pa smo na sjednici Odbora zaključili kako je neophodno taj proces ubrzati te smo zadužili Izvršno vijeće da pripremi sva dokumenta i tako je to krenulo. Kada govorimo o »Hrvatskoj riječi«, tu ima još jedan moment. Odmah na početku, u prvoj godini našeg mandata, zastupnik iz redova hrvatske nacionalne zajednice *Bela Tonković* podnio je zastupnicima inicijativu, koju sam ja također potpisao, da hrvatski jezik bude u službenoj uporabi u AP Vojvodini. To je poslije izvjesnog vremena došlo na dnevni red, međutim, većinom glasova Skupština AP Vojvodine je to tada odbila, navodno iz proceduralnih razloga. Poslije je ta inicijativa obnovljena, u međuvremenu je došla inicijativa o formiranju glasila na hrvatskom jeziku, te smo istog dana donijeli odluku da hrvatski jezik bude u službenoj uporabi na teritoriju Vojvodine i odluku o osnivanju NIU »Hrvatska riječ« sa sjedištem u Subotici.

Novinarski počeci

Đorđe Subotić je rodom iz Rume, a već više od dvadeset godina živi u Novom Sadu. Jedno vrijeme radio je kao novinar i kao direktor Radio Srijema u Rumi. Član je Glavnog odbora Reformista Vojvodine.

HR: Neki mediji u Vojvodini bili su vrlo aktivni u ratnom izvještavanju tijekom devedesetih godina, po mnogim mišljenjima na štetu profesionalizma. Kakva je sada, poslije listopadskih promjena, situacija u vojvodanskim medijima?

Mislim, da su stjecajem okolnosti, nakon 1988. i nakon jogurt revolucije glasila u Vojvodini imala najprljaviji zadatak. Prije svega mislim da je to Televizija Novi Sad zdušno obavljala, bila je praktički ratni izvjestitelj, a isto se može odnositi i na Radio Novi Sad, te na list »Dnevnik«. To su bila glasila koja su bila najposlušnija i najviše podređena toj ratno-huškačkoj i nacionalnoj politici u projektu koji se zove Velika Srbija. Nakon tih listopadskih promjena došlo je do raznih promjena i mislim da je situacija mnogo bolja, ali je očigledno kako je u tim glasilima ostala navika da se uvijek bude na izvjestan način režimski. Stjecajem okolnosti režim je sada drugačiji, ali mislim da mora postojati više samokritičnosti i kritičnosti odnosa u društvu i da svi potezi koji se događaju nisu automatski dobri. Mislim da je tu neophodna veća analiza. Ja se inače plašim i mislim da je kod novinara u Vojvodini, pogotovo tih novinara koji su radili u tom razdoblju, izuzetno jaka samocenzura. Ukoliko se te samocenzure oslobodimo mislim da nam glasila mogu biti i objektivnija i analitičnija, s istraživačkim novinarstvom.

HR: Zalagali ste se za osnivanje NIU »Hrvatska riječ« i pomagali je u njenim prvim koracima. Kako se ova Ustanova, po Vašem mišljenju, razvija?

Mislim da je, kada je riječ o onome što je bilo u ovlasti Vojvodine, u ovom razdoblju od 2000. do 2004. daleko najvažnije to što su formirana glasila na hrvatskom i romskom jeziku. To je nešto što je obilježilo taj period. Mene je prijatno iznenadilo da je »Hrvatska riječ« novina koja je građanski orijentirana i koja u svim segmentima uvažava interkulturalnost koja postoji u Vojvodini i ni u jednom trenutku ne zanemaruje da joj je najveći broj čitatelja iz hrvatske zajednice. Ima i onoga što je aktivno u hrvatskoj zajednici, ali i onoga što je

neophodno da čitatelji »Hrvatske riječi« saznaju o onome što je važno u Vojvodini – od prava nacionalnih zajednica, bitke za autonomiju, ekonomskih odnosa i svega što je važno za Srbiju. Mislim da taj list njeguje izuzetno dobro odnose i s državom Hrvatskom što je izuzetno važno, jer to je jedno od rijetkih glasila koja mogu zbog jezika čitati i oni koji nisu pripadnici hrvatske zajednice. Mislim da je »Hrvatska riječ« još uvijek u razvoju. Jako je važno što imamo podlistak za djecu »Hrcko«, ali treba na tome još poraditi, jer je neophodno da postoji i časopis za kulturu i umjetnost i možda još neke publikacije. »Hrvatska riječ« je kao institucija formirana, glasilo je po mojem uvjerenju veoma dobro koncipirano, činjenično informira, ne samo Hrvate, već i ostale u Vojvodini. Upravo mislim

da bi to trebao biti model i nekim drugim glasilima, jer nije dobro da se mi u Vojvodini strogo zatvaramo u nacionalne zajednice. Čitatelj glasila bilo koje nacionalne zajednice treba saznati što se nalazi u bliskom okruženju. Budući da mi jesmo više-nacionalna zajednica, interkulturalnost se mora daleko više prožimati i »Hrvatska riječ« je dobar primjer. Mene raduje što je izašlo već 100 brojeva ovog sada već uglednog tjednika, koji je prilično često citiran u drugim glasilima, što nije mala stvar.

Mislim kako je izuzetno važno da se na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu osnuje lektorat za hrvatski jezik i književnost, da se na taj način omogući školovanje službenog standardnog hrvatskog jezika. U Vojvodini postoji odsjek za srpski, mađar-

ski, rumunjski, slovački i rusinski jezik, a mislim da je ove godine uveden i lektorat na romskom jeziku i smatram kako je izuzetno važno da postoji i na hrvatskom jeziku. Na tome se mora raditi, tim prije što u Zagrebu postoji odsjek za srpski jezik.

HR: Kakva je po Vašem mišljenju uloga medija na manjinskim jezicima?

Mediji na manjinskim jezicima imaju veoma važnu ulogu u ostvarivanju nacionalne samosvijesti. To je iznimno važno, ali je bitno i njegovanje vojvodanske interkulturalnosti, tj. da se jasno pokaže kako je Voj-

što je prednost. Ukoliko govorimo o zaštiti prava nacionalnih zajednica onda je iznimno bitno da država to pomogne. Ne može jedna mala rusinska ili bilo koja druga zajednica imati veliku tiražu. Naravno, izuzetno je važno da ta glasila budu otvorena, da uređivački koncepti budu široko otvoreni pa da to bude izvjestan artikl i u zemlji gdje se govori tim jezikom, što je također ograničeno. Država na temelju Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina mora pomagati ove medije. Mislim da Vojvodina tu mora napraviti i iskorak više. Dok je postojala suštinska auto-

puštena su manjinskim nacionalnim vijećima. Vi ste se tome protivili. Zbog čega?

I sada mislim, uz sva uvažavanja što su se neka nacionalna vijeća korektno ponijela prema novinsko-izdavačkim ustanovama, da je s tim trebalo sačekati. »Hrvatska rijeka«, na primjer, jest glasilo na hrvatskom jeziku, ali ne može biti list samo Hrvata u Vojvodini. Taj list mora pokazati na bogatstvo Vojvodine. Ukoliko nacionalna vijeća, koja su sada osnivači, budu vodili brigu o tome, postoji realna opasnost da se zatvorimo u nacionalne okvire, gdje postoji opasnost od getoiziranja, što nije dobro. Ja sam prilično zadovoljan nekim prvim reagiranjima i uposlenika u tim novinsko-izdavačkim kućama i odnosima nacionalnih vijeća, ali ima i problema koji su bili prisutni u glasilima na rumunjskom i rusinskom jeziku. Upravo su to primjeri koji govore o tome kako se to moglo i drugačije riješiti. O tome ćemo konačnu riječ čuti od Ustavnog suda Srbije. Međutim, ima nešto što mene zabrinjava. Mi smo imali sve vrijeme kontakte s republičkim Ministarstvom kulture i informiranja i svi su ukazivali kako nije dobar taj prijenos na nacionalna vijeća, bilo je riječi i o privatizaciji itd. Suština je da taj član zakona koji govori o tome da država i AP Vojvodina ne mogu od travnja 2005. biti osnivač još uvijek nije promijenjen. Opet imamo deklarativan odnos Srbije. Znamo da nam trebaju glasila, znamo i da nam ovo nije dobro, a ništa nismo učinili u dvije godine. Mislim da je najlakše državi dati sredstva za informiranje na manjinskim jezicima i reći kako je naša briga time prestala, jer smo to prepustili nacionalnom vijeću. Mislim da bi bilo dobro da je i dalje osnivač medija na manjinskim jezicima bude Skupština AP Vojvodine. Mi iz Pokrajine se nismo petljali u uređivačke politike i mislim da je to važno, država treba osloboditi medije, ali i da imenovanje oslobođenika ne bude samo tema i briga nacionalnih vijeća jer može doći i do diskriminacija. Naime, može doći do profesionalne diskriminacije, pa i one poslušničke.

HR: Nisu pisani mediji jedini koji su potrebni manjinskim zajednicama. Postoji potreba za radio i TV programima. Za sada sve ostale nacionalne zajednice, čiji je jezik u službenoj uporabi, imaju svoje redakcije, urednike, novinare, programe i emisije na vlastitom jeziku na TV Novi Sad, izuzev Hrvata. Kako to komentirate?

Što se toga tiče, moram priznati da ja to ne

vodina jednako i srpska, slovačka, hrvatska, mađarska, rumunjska, rusinska, ukrajinska, romska i bilo koje druge nacionalne zajednice. Važno je ne zatvarati se u nacionalni geto već pokazati interkulturalnu Vojvodinu.

HR: Manjinski mediji imaju ograničenu publiku čitatelja, pa su i tiraže ograničene. Znači li to da relativno male tiraže trebaju ograničavati državnu dotaciju tim medijima? Zavisí o kojem se jeziku govori. Mislim da su glasila na hrvatskom jeziku u prednosti u odnosu na druge, jer ih može pratiti i publika koja inače čita na srpskom jeziku,

nomija, dok smo imali izvorne prihode, mnogo više se poklanjalo pažnje ostvarivanju svih prava nacionalnih zajednica i službene uporabe jezika. Neophodno je reći da je država Srbija najodgovornija za ostvarivanje prava manjina i ona bi morala daleko više činiti, jer joj je to ustavna obveza.

HR: Skupština Vojvodine je go-dinama, pa i desetljećima bila osnivač pojedinih medijskih kuća, prije svega tu mislimo na novinsko-informativne ustanove na jezicima nacionalnih manjina. Sredinom prošle godine osnivačka prava nad tim medijima pre-

razumijem. Uopće ne razumijem, i pokušavao sam ući u suštinu problema ali mi ni dan danas nije jasan. Mislim da na Televiziji Novi Sad, pokraj nacionalnih zajednica čiji su jezici u službenoj uporabi u Vojvodini, još dvije nacionalne zajednice čiji jezici nisu u službenoj uporabi, romska i ukrajinska, a čiji će jezici nadam se biti i službeni, imaju svoje programe ili emisije na TV i Radio Novom Sadu. Kada je bila rasprava o prijedlogu zakona o radiodifuziji, zalagali smo se da TV Novi Sad dobije dva televizijska kanala a naše obrazloženje je bilo da jedan kanal treba biti na srpskom jeziku, a drugi na jezicima nacionalnih zajednica. Tada smo navodili i koje su to zajednice, bila je navedena i hrvatska. Uspjeli smo argumentima uvjeriti zakonodavca i DOS da je to neophodno, te je TV Novi Sad dobila dva kanala, a Radio Novi Sad dva plus tri. Sada imamo situaciju da je hrvatska nacionalna zajednica imala informiranje preko nevladine organizacije što Zakon o radiodifuziji omogućava. To trebamo imati i dalje, ali budući da je RTV Novi Sad definirana kao javni servis svih građana Vojvodine i hrvatski je jezik u službenoj uporabi u Vojvodini, ne razumijem zašto TV Novi Sad za sve ovo vrijeme nije formirala redakciju, ili neko uredništvo. Sada imamo situaciju da Hrvati na TV Novi Sad nemaju dnevni program na hrvatskom jeziku, odnosno, trenutačno nemaju nikakav program, postojali su »TV divani« koji su išli svaka dva tjedna. To nije dobro. Mislim da je to neophodno uraditi. Nažalost RTV Novi Sad nije pod jurisdikcijom Skupštine AP Vojvodine već je još uvijek u sustavu RTS-a. Čini mi se da već predugo ništa nije urađeno. Ukoliko bih želio biti zlonamjeran, mogao bih konstatirati da netko namjerno opstruira da hrvatska zajednica ima svoj dnevni program i neko malo uredništvo koje bi pripremalo programe. Ovo je obveza koja proistječe iz Zakona o radiodifuziji Statuta AP Vojvodine. Hrvatska zajednica treba u tom smislu biti ravnopravna s ostalim zajednicama u Vojvodini, a to sada, na žalost, nije.

HR: Kako, po Vašem mišljenju, treba biti uređeno informiranje na manjinskim jezicima, u elektronskim medijima?

Zakon o radiodifuziji je tu sasvim jasan, a postoji i Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Neophodno je tako se

organizirati da hrvatska nacionalna zajednica ima dnevno informiranje na elektronskim medijima koje će u početku vjerojatno biti kratko, a kasnije se širiti. Mislim da tu nema prepreka. Treba početi s dnevnicima od 10-15 minuta i s jednom emisijom tjedno, a zatim se može i širiti. Znam da je TV Novi Sad u teškoj situaciji, da nije izvršena razdiobna bilanca, da nemaju dovoljno materijalnih sredstava, itd., ali kad se radi o pitanju ostvarivanja prava nacionalnih zajednica mora se daleko više uraditi.

HR: Zakon o ostvarivanju prava i sloboda nacionalnih manjina je veoma precizan, i nacionalna vijeća definira kao ovlaštena za provođenje prava na informiranje na ma-

njinskim jezicima. Mogu li u praksi nacionalna vijeća biti zaobidena?

Nacionalna vijeća imaju pravo biti osnivači pisanih medija, baviti se kulturom, informiranjem i službenom uporabom jezika. Međutim, kada se radi o elektronskim medijima i javnom servisu onda je po slovu zakona isključena bilo kakva ingerencija bilo kojeg državnog organa, pa i nacionalnog vijeća. Oni ne mogu imati utjecaja, ali predstavnik hrvatske zajednice kojeg će delegirati nacionalno vijeće treba recimo biti član Programskog odbora RTV Novi Sad. Neophodno je da svaka nacionalna zajednica ima predstavnika i u Programskom odboru, a i u Upravnom odboru. Država i nacionalna vijeća se ne trebaju izravno miješati, ali je važno da pošalju javnosti i ovlaštenim organima jasan zahtjev oko nekih stvari i ukažu na segmente gdje nisu poštovani zakoni i gdje je na izvjestan način ugroženo informiranje na manjinskom jeziku.

Izvršno vijeće i Skupština AP Vojvodine su odgovorni za jednu ustavnu obvezu i statutaru obvezu da se informiranje na hrvatskom i drugim jezicima manjina artikulira kako treba. Nacionalno vijeće isto to treba činiti. Javni servis treba uvažavati glas nacionalnog vijeća jer je to službeni predstavnik određene zajednice, ali je to autonomno pravo javnog servisa.

HR: Vi ste dužnosnik jedne autonomističke stranke. Što je s autonomijom Vojvodine, ima li je, koliko, više ili manje nego prije promjena 2000. godine?

Mislim da autonomije Vojvodine nema od 1990. godine. Ima je samo u nazivu. Mi imamo omnibus autonomiju, koja je povećala nadležnosti i proračun Pokrajine, ali to nije autonomija Vojvodine. Sada kada će se mijenjati Ustav Srbije, svi građani u Vojvodini, sve partije i nevladine organizacije, trebamo se ujediniti oko pitanja kvalitetnijeg ustavnog položaja Vojvodine u Srbiji. Srbija bi trebala biti država svih građana, inače ćemo imati građane prvog i drugog reda. Moramo je definirati i kao decentraliziranu i regionaliziranu državu. Ustav mora sve građane u Vojvodini učiniti ravnopravnima.

Koliko nacionalna struktura učenika i studenata u Vojvodini odgovara nacionalnoj strukturi stanovništva Vojvodine

Nerazmjer koji bode oči

*Hrvati u Vojvodini čine 2,58 posto stanovništva Vojvodine, a svega 1,82 posto učenika osnovnih škola Vojvodine se izjašnjavaju kao Hrvati * Legija visokoobrazovanih ljudi je najveći kapital svakog naroda, a to bi trebalo biti i kod Hrvata * Hrvatska zajednica bi trebala ova pitanja temeljito razmotriti i u cilju poboljšanja poduzeti dugoročnu strategiju*

Piše: Dujo Runje

Nedavno je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu podastrlo na uvid informaciju o obrazovanju učenika i studenata u AP Vojvodini s posebnim osvrtom na školovanje pripadnika nacionalnih manjina u školskoj 2003/2004. godini. Iako je informacija pripremljena u

svibnju 2004. godine, na uvid je dana tek u listopadu ove godine. Međutim, to nije smetnja da se malo detaljnije analiziraju statistički podaci dani u informaciji Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu. Da bi se podaci dani od strane Pokrajinskog tajništva lakše i kvalitetnije mogli pratiti, smatram uputnim da se prikaže etnički sastav stanovništva Vojvodine prema popisu iz 2002. godine, koji je objavio Republički zavod za statistiku u Srbiji.

OSNOVNO OBRAZOVANJE: U informaciji Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu su dani podaci, kod osnovnog obrazovanja i odgoja učenika u Vojvodini, samo za sljedeće nacionalne manjine: Mađare, Slovačke, Hrvate, Rumunje i Rusine. Ukupno, u osnovnom (obveznom) obrazovanju i odgoju u Vojvodini ima 180.012 učenika, što čini 8,86 posto ukupne populacije stanovništva Vojvodine. Po prirodi stvari očekuje se da etnička struktura učenika osnovnih škola u Vojvodini bude na neki način slika etničkog sastava stanovništva Vojvodine. Međutim, kada usporedimo nacionalni sastav učenika spomenutih nacionalnih manjina u Vojvodini pos-

Tablica broj 2
Etnička struktura i broj učenika
za osnovno obrazovanje
u Vojvodini u školskoj
2003/2004. godini

Nacionalna manjina	BROJ UČENIKA	POSTOTAK
Mađari	22.008	12,23%
Slovaci	4.502	2,51%
Hrvati	3.276	1,82%
Rumunji	2.312	1,28%
Rusini	1.268	0,70%
Ukupno Učenika u APV	180.012	100%

taje razvidno da niti jedna od njih ne participira u osnovnom obrazovanju u onoj mjeri u kojoj participira u etničkom sastavu stanovništva Vojvodine.

Sve navedene nacionalne manjine imaju učenike u osnovnim školama i zajedno čine 18,54 posto učenika osnovnih škola Vojvodine, a njihov udio u nacionalnom sastavu Vojvodine iznosi 22,12 posto. Ni-

Tablica broj 1
Etnička struktura
i broj stanovnika Vojvodine
po popisu iz 2002. godine

Srbi	1.321.807	65,05
Mađari	290.207	14,28
Slovaci	56.637	2,79
Hrvati	56.546	2,78
Neizjašnjeni	55.016	2,71
Jugoslaveni	49.881	2,45
Crnogorci	35.513	1,75
Rumunji	30.419	1,50
Romi	29.057	1,43
Nepoznati	23.774	1,17
Bunjevci	19.766	0,97
Rusini	15.626	0,77
Makedonci	11.785	0,58
Regionalna pr.	10.154	0,50
Ostali	5.311	0,26
Ukrajinci	4.635	0,23
Muslimani	3.634	0,18
Nijemci	3.154	0,16
Slovenci	2.005	0,10
Albanci	1.695	0,08
Bugari	1.658	0,08
Česi	1.648	0,08
Rusi	940	0,05
Goranci	606	0,03
Bošnjaci	417	0,02
Vlasi	101	0,00
Ukupno	2.031.992	100%

Učenici osnovnih škola rjeđe se izjašnjavaju kao Hrvati, nego što je udio Hrvata u stanovništvu

jedna nacionalna manjina u Vojvodini nema veći postotak učenika u odnosu na udio u nacionalnoj strukturi stanovništva Vojvodine, ali kod Hrvata je osjetno izraženije. Iz tablice broj 2 je očigledno kako je udio učenika hrvatske nacionalnosti daleko manji u odnosu na udio Hrvata u strukturi stanovništva Vojvodine. Naime, Hrvati u Vojvodini čine 2,58 posto stanovništva Vojvodine, a svega 1,82 posto učenika osnovnih škola Vojvodine se izjašnjavaju kao Hrvati.

Koji su za to razlozi? Teško bi se mogao prihvatiti odgovor da Hrvati imaju veći ili manji natalitet od većine ostalih etničkih skupina Vojvodine. Za Hrvate i Mađare je karakteristično da su se dobrim dijelom iselili u matične države zbog ratnih događanja. Najvjerovatnije se radi o tome da su se iselili upravo oni koji su bili sposobni za reprodukciju. Jedno od mogućih rješenja, kada su u pitanju Hrvati, nalazi se najvjerovatnije u tome da su mnogi roditelji prilikom upisa svoje djece, u strahu da njihova djeca nemaju nelagodnosti u školi, pribjegli drugačijem nacionalnom izjašnjavanju njihove djece, a sami učenici nisu bili u prilici o tome odlučivati. U potvrdu takvom razmišljanju ide činjenica da se postotak učenika hrvatske nacionalnosti na razini srednjeg obrazovanja povećava s 1,82 na 2,17 posto.

SREDNJE OBRAZOVANJE: Iz informacije o srednjem obrazovanju i odgoju

Tablica broj 3
Nacionalna struktura učenika srednjih škola u Vojvodini u školskoj 2003/2004. godini

Ukupno	79.378	100%
Srbi	58.784	74,06%
Mađari	9.130	11,50%
Crnog.	2.131	2,68%
Hrvati	1.726	2,17%
Jugoslav.	1.658	2,09%
Slovaci	1.657	2,09%
Rumunji	694	0,87%
Rusini	500	0,63%
Bunjevci	291	0,37%
Romi	203	0,26%

učenika u AP Vojvodini vidljivo je kako je u školskoj 2003/2004. godini bilo upisano 79.378 učenika, što čini 3,91 posto populacije stanovnika Vojvodine. Iz tablice broj 3 vidi se kako izgleda nacionalna struktura učenika srednjih škola za nacionalne manjine, odnosno etničke skupine i to:

Mađare, Slovačke, Hrvate, Rusine, Rumunje, Rome i Bunjevce, kao i za Srbe, Crnogorce i Jugoslavena. Imajući u vidu da srednje obrazovanje nije obvezno, najvjerovatnije nije iznenađenje da postotak Roma u srednjim školama iznosi svega 0,26, što je daleko ispod njihovog udjela u strukturi stanovništva Vojvodine koji iznosi 1,43 posto.

Mnogi studenti ne ostaju kući, nego odlaze na fakultete u matične zemlje

I pokraj toga što srednje obrazovanje nije obvezno, cilj je svakog roditelja da mu dijete bar upiše srednju školu. Iz informacije Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu vidljivo je da i ovdje nijedna nacionalna manjina ne doseže postotak u broju učenika s udjelom u strukturi stanovništva Vojvodine, dok je broj Srba (74,06 posto) i Crnogoraca (2,68 posto) veći od njihovog udjela u strukturi stanovništva Vojvodine. Tako je broj učenika crnogorske nacionalnosti veći od broja bilo koje nacionalne manjine, izuzimajući učenike mađarske nacionalnosti. Treba istaknuti, kako je na ovom stupnju obrazovanja broj učenika koji se izjašnjavaju kao Jugoslaveni manji od broja učenika hrvatske nacionalnosti, a za jednog učenika veći od učenika slovačke nacionalnosti. Povećan postotak učenika hrvatske nacionalnosti je vjerovatno rezultat i opredjeljenja učenika prilikom nacionalnog izjašnjavanja u školi i manjeg straha roditelja, ali i pokraj toga je manji od postotka u nacionalnoj strukturi stanovništva u Vojvodini.

VIŠE I VISOKO OBRAZOVANJE: Prema podacima Pokrajinskog tajništva u Vojvodini na višim školama studira 7.859 studenata. Iz informacije se može vidjeti da u Vojvodini ima 37.822 studenata na fakultetima u Vojvodini, a nacionalna struktura je dana za 39.286 studenata. Broj od 39.286

je uzet kao relevantan za ovaj članak

Kada je riječ o podacima koji se odnose na više i visoko obrazovanje, treba imati u vidu određene činjenice. Naime, mnogi pripadnici nacionalnih manjina, prije svega Mađari, Hrvati, Slovaci i Rumunji, odlučuju se na školovanje u matičnim državama. Iz tih razloga razumljiv je njihov manji udio u strukturi studenata Voj-

Tablica broj 4.
Nacionalna struktura na višim školama u Vojvodini u školskoj 2003/2004. godini

Ukupno	7.859	100%
Srbi	5.626	71,59%
Mađari	841	10,70%
Slovaci	93	1,18%
Hrvati	103	1,31%
Jugoslav.	111	1,41%
Rumunji	78	0,99%
Bunjevci	32	0,41%
Rusini	45	0,57%
Crnog.	184	2,34%
Svi ostali	746	9,50%

vodine. Broj Roma na studijama je skoro i nevidljiv. Sasvim je izvjesno da se jedan broj Crnogoraca iz Crne Gore školuje u Vojvodini, kao i da je određen broj Crnogoraca iz uže Srbije na studijama u Vojvodini. Međutim, vjerovatno se radi i o tome da visoko i više obrazovanje preferiraju Crnogorci. Treba istaknuti da se ovi podaci odnose na škole i fakultete čiji je osnivač AP Vojvodina. I pokraj svega navedenog mogu se iz informacije Pokrajinskog tajništva za obrazovanje o višem i visokom

obrazovanju donositi određeni zaključci.

Već na prvi pogled se može vidjeti kako između studenata koji se opredjeljuju za više, odnosno visoko obrazovanje postaju drastične razlike. Iz tablice broj 4 mogu se vidjeti određeni parametri za više obrazo-

Tablica broj 5

Nacionalna pripadnost studenata na fakultetima u Vojvodini u školskoj 2003/2004. godini

Srbi	30.452	77,51
Mađari	2.448	6,23
Jugoslav.	2.052	5,22
Crnog.	1.564	3,98
Slovaci	425	1,08
Hrvati	360	0,92
Rusini	265	0,67
Rumunji	129	0,33
Bunjevci	105	0,27
Svi ostali	1.486	3,79
Ukupno	39.286	100%

vanje u Vojvodini. Broj učenika hrvatske nacionalnosti je 1,31 posto, što je veći broj u odnosu na Sloake, Rumunje ili Rusine, ali je već manji od broja Jugoslavena koji iznosi 1,41 posto od ukupnog broja studenata na višim školama u Vojvodini. Crnogorci su treći po broju studenata na višim školama, odnosno 2,34 posto od ukupnog broja studenata. Broj svih nacionalnih manjina je manji u odnosu na njihov udio u strukturi stanovništva Vojvodine. Sve nacionalne manjine imaju veći udio u višem nego u visokom obrazovanju. Jedan od mogućih odgovara mogao bi biti jeftinije školovanje i manje preferiranje visokog obrazovanja.

Podaci dani u tablici broj 5, koji se odnose na visoko obrazovanje u Vojvodini, već su interesantni. Iz informacije se može vidjeti da u Vojvodini ima 39.286 studenata na fakultetima u Vojvodini. Naime, ova populacija u mnogo čemu odstupa od dosadašnjih pravila. I nadalje je primjetan porast Srba i Crnogoraca u strukturi studenata na fakultetima. Ovdje je broj Srba povećan te iznosi 77,51 posto u odnosu na ukupan broj studenata na visokom stupnju, a broj Crnogoraca je u još većem postotku povećan, tj. s 2,36 posto na višem na 3,98 posto na visokom stupnju školovanja. Ono što je na prvi pogled iznenađujuće je broj Jugoslavena na fakultetima, koji iznosi 2.052 studenta. Broj studenata na fakul-

tetima Vojvodine koji se izjašnjavaju kao Jugoslaveni je svega za 326 studenata manji od broja studenata koji se izjašnjavaju kao Mađari, a prema popisu broja stanovnika iz 2002. godine broj Mađara u Vojvodini iznosi 290.207, a Jugoslavena 49.881. Nadalje, broj studenata Hrvata, Slovaka, Rusina, Bunjevaca i Rumunja iznosi 1.281, a Crnogoraca 1.564. Udio navedenih etničkih skupina iznosi 8,8 posto u strukturi stanovništva Vojvodine, a Crnogoraca 1,75 posto. Ono što je bilo poznato, a tiče se Rusina, je i ovdje potvrđeno. Jedino je broj Rusina na visokom stupnju obrazovanja (0,67) blizu njihovog udjela u strukturi stanovništva Vojvodine (0,70 posto).

PITANJA ZA HRVATSKU ZAJEDNICU: Ukupan broj studenata u Vojvodini na višim školama i fakultetima, gdje je osnivač AP Vojvodina iznosi 47.145, što je

sigurno, sve nacionalne manjine ne mogu biti zadovoljne obrazovanjem svoje mladeži, a najmanje Hrvati. Očigledno je da pokraj toga, što kod Hrvata ne postoji svijest o značaju obrazovanja na višem i visokom stupnju, nedvojbeno je jasno da su tu u pitanju i ekonomski razlozi. U vrijeme kada se bježe bitka za goli život rijetko tko od Hrvata ima dovoljno sredstava za nastavak školovanja svoje djece. Činjenica je da mnogi Hrvati žive u ruralnim sredinama gdje je život u mnogo čemu teži. Tu ostaje pitanje zajednici na koji način dati financijsku potporu mladim i perspektivnim kadrovima. Naravno, postavlja se i pitanje odliva mladih ljudi na obrazovanje u Hrvatsku. Primarni cilj ovog članka je prije svega poticaj na razmišljanje o tome kamo stremimo i koje ciljeve želimo ostvariti. Poradi sebe i svoje budućnosti. ■

Kamo stremimo: s jednog od sastanaka u HNV-u posvećenom obrazovanju

2,35 posto od ukupne populacije stanovnika Vojvodine. Nacionalna struktura studenata na višim i visokim školama u Vojvodini može se vidjeti u tablici broj 6.

Ako se ima u vidu ukupan broj učenika i studenata u Vojvodini, on iznosi 306.535 što znači da imamo 15,08 posto populacije Vojvodine koja se nalazi na školovanju. Što se tiče Hrvata i njihovog studiranja na višem i visokom obrazovanju, teško da bi mogli biti zadovoljni. I pokraj poznate činjenice da cca 200 studenata studira u Hrvatskoj, teško da ima mjesta optimizmu.

Naime, i tada je broj studenata Hrvata iz Vojvodine koji studiraju u Vojvodini i Hrvatskoj daleko manji od onog broja koji bi po udjelu u strukturi Vojvodine trebao biti. To su pitanja koje bi zajednica trebala temeljito razmotriti i u cilju poboljšanja poduzeti dugoročnu strategiju. Legija visokoobrazovanih ljudi je najveći kapital svakog naroda, a to bi trebalo biti i kod Hrvata. Za-

Tablica broj 6

Nacionalna pripadnost studenata na višim školama i fakultetima u Vojvodini u školskoj 2003/2004. godini

Srbi	36.078	76,53
Mađari	3.289	6,98
Jugoslav.	2.163	4,59
Crnog.	1.748	3,71
Slovaci	518	1,10
Hrvati	463	0,98
Rusini	310	0,66
Rumunji	207	0,44
Bunjevci	137	0,29
Svi ostali	2.232	4,74
Ukupno	47.145	100%

Jadranka Kosor... ...ili Stjepan Mesić

Konačni izbor novog predsjednika Hrvatske 16. siječnja

Drugim krugom do četvrtog predsjednika

U drugom krugu predsjedničkih izbora u Hrvatskoj – Stjepan Mesić i Jadranka Kosor Iznenadenje izbora – Boris Mikšić* Oštrija kampanja za drugi krug* Večeras duel na HRT-u, u nedjelju glasovanje*

Piše: Dušica Dulić

U prvom krugu četvrtih predsjedničkih izbora u Hrvatskoj za čelno mjesto i novi mandat na Pantovčaku natjecalo se 13 kandidata, što je više nego na dosadašnjim predsjedničkim izborima. Brojna istraživanja javnoga mnijenja ukazivala su da bi veći odaziv glasača osigurao pobjedu *Stjepanu Mesiću* još u prvome krugu. No, kako je odaziv bio najslabiji do sada, on je osvojio 48,92 posto glasova, što nije bilo dovoljno za novi petogodišnji mandat u istoj rezidenciji, bar za sada. Ranija ispitivanja su ukazivala na to kako će drugi kandidat za

eventualni drugi izborni krug najvjerojatnije biti kandidatkinja HDZ-a *Jadranka Kosor*. Konačna odstupanja od predviđenih rezultata bila su mala. Naime, Jadranka Kosor je s osvojenih 20,30 posto glasova pretekla Borisa Mikšića (17,79 posto glasova), koji je bio glavno iznenađenje ovog političkog natjecanja. Prestigla ga je zahvaljujući prije svega glasovima dijaspor, čiji glasači nisu bili uključeni u sprovedena anketiranja državljana Republike Hrvatske. Mesić je tako, mada u velikoj prednosti, kampanju morao nastaviti spremajući se za drugi

krug, a Kosor je ostvarila svoja nadanja da mu bude protukandidatkinja 16. siječnja, iako je zasigurno očekivala veću potporu u prvome krugu.

NAVIJAČI I ISPITIVAČI: Većina predsjedničkih kandidata bila je nezadovoljna svojom zastupljenošću u medijima, ističući kako se najčešće otvoreno navijalo za Mesića ili Kosorku. Vrhunac nezadovoljstva izazvao je HRT kada je 31. prosinca 2004., neposredno prije početka izborne šutnje, objavio rezultate ankete o naklonosti birača, koje su »manji« kandi-

Službeni rezultati izbora

Stjepan Mesić – 1.089.273 glasova ili 48,92 posto
 Jadranka Kosor – 452.123 glasova ili 20,30 posto
 Boris Mikšić – 396.068 glasova ili 17,79 posto
 Đurđa Adlešić – 59.790 glasova ili 2,69 posto
 dr. sc. Slaven Letica – 57.748 glasova ili 2,59 posto
 Ljubo Česić Rojs – 41.212 glasova ili 1,85 posto
 Ivić Pašalić – 40.635 glasova ili 1,82 posto
 Anto Kovačević – 19.143 glasova ili 0,86 posto
 Miroslav Blažević – 17.847 glasova ili 0,80 posto
 Miroslav Rajh – 14.766 glasova ili 0,66 posto
 Doris Košta – 8.270 glasova ili 0,37 posto
 Mladen Kešer – 7.056 glasova ili 0,32 posto
 Tomislav Petrak – 2.614 glasova ili 0,12 posto

Birački odbor u Novom Sadu

dati okarakterizirali kao izrazito sugestivne, a u prvom planu su opet bili Mesić i Kosor. Neki su skupno uputili zahtjev Državnom izbornom povjerenstvu i Ustavnom sudu za očitovanjem i ostavkom čelnih ljudi HRT-a zbog toga čina. Tri dana kasnije, Ustavni je sud ocijenio da HRT nije prekršio zakon i da nema razloga za smjenu rukovodstva ove medijske kuće, ali isto tako niti za suspendiranje već održanih izbora.

Veliku je zabunu izazvalo i objavljuje nje prve projekcije izbornih rezultata neposredno po zatvaranju biračkih mjesta putem tri televizijske postaje. Naime, po prvi puta je u Hrvatskoj provedena »exit poll« anketa agencije Puls i Gfk, koja se

radi na izlazu s birališta kada građani anketarima govore za koga su glasovali. Prema tim obznanjenim projekcijama, Mikšić je bio u vodstvu u odnosu na Jadranku Kosor. Tako je u Mikšićevu stožeru otpočelo preuranjeno slavlje, a u HDZ-ovu stožeru željno iščekivanje izbornih rezultata iz dijaspore na koje se računalo, i to s pravom. Jadranki Kosor je pripalo gotovo 60 posto glasova Hrvata iz inozemstva, a Mesiću tek 14 posto. Bilo je to dovoljno da Kosor ostvari svoje ambicije o nastavku utrke, ali dovoljno i da se Mikšić javno pobuni sumnjajući u taj nagli izborni preokret, osuđujući vodeće kandidate na prijevare, namještanja i tajne političke dogovore.

BORIS IZBORIO IZNENAĐENJE: I dok je nakon objave prvih neslužbenih rezultata Mesić izjavljivao kako je pobjednik, Kosorka slavila nastavak utrke, Mikšić je ne krijući razočaranje što nije ušao u drugi krug predsjedničkih izbora izrazio sumnju u regularnost rezultata prvog kruga. »Jadranka Kosor je puno slabiji kandidat protiv Mesića i mislim da je bio dogovor između Mesića i Sanadera da ja izgubim u ovoj utrci« rekao je Mikšić objašnjavajući kako svoje glasače neće upućivati za koga da glasuju 16. siječnja. Na takve komentare Mesić mu je odgovorio: »Ja ga u tome razumijem, ali ne i zašto mijša mene u te izborne rezultate, pa čitavo vrijeme sam vodio s preko 50 posto, a odjednom padnem na 49. Ne vidim ni jedan razlog po kojem bi se Sanader i ja dogovarali da ja s 51 i više posto dođem na 49, koja je to logika, ne mogu to razumijeti.« »Dečko s Trešnjevke«, tj. Boris Mikšić je u znak nezadovoljstva pozvao građane da se okupe na središnjim trgovima nekoliko većih gradova u Hrvatskoj i svojim prosvjedima podrške iskažu nezadovoljstvo prebrojavanjem glasova. Čak je u svojim izjavama uspoređivao stanje u Hrvatskoj s postizbornim događanjima u Ukrajini. No, ustavni su suci utvrdili da Mikšić u svojoj žalbi nije dostavio niti jedan dokaz o izbornim nepravilnostima koje bi mogle utjecati na rezultate izbora i zbog kojih bi njegov zahtjev za ponovnim prebrojavanjem glasova bio osnovan. Prosvjedi su prestali, Mikšić je »zaradio« i prekršajnu prijavu zbog neprijavljenog okupljanja građana, te je najavio nastavak svojeg angažmana na političkoj sceni Hrvatske. Politički analitičari u Hrvatskoj smatraju da je tako dobar izborni rezultat osvojio zato što je kao pojava bio nekonvencionalan, da je vodio nekonvencionalnu kampanju te da je baš to bilo dobro primljeno kod hrvatskih birača.

Slabiji odaziv birača

U prvom krugu predsjedničkih izbora u Hrvatskoj, 2. siječnja, glasovalo je 2.226.812 birača, odnosno 50,59 posto, što je manje u odnosu na prijašnje predsjedničke izbore za vodeću dužnost u Hrvatskoj. Na predsjedničke izbore 2000. godine izašlo je u prvom krugu oko 63 posto birača, a u drugom krugu oko 61 posto. Godine 1997. na iste je izbore izašlo 54,6 posto birača, a na prve izravne predsjedničke izbore 1992. godine odaziv je bio gotovo 75 posto birača s pravom glasa.

Izlaznost birača u SiCG

U prvom krugu predsjedničkih izbora 2. siječnja u Beogradu je na biračkom mjestu u Veleposlanstvu glasovalo 367 birača, a u Generalnom konzulatu RH u Beogradu 235.

Na biračkom mjestu u Generalnom konzulatu RH u Subotici izašlo je na izbore 389 hrvatskih državljana. Usporedbe radi, 22. i 23. studenoga 2003. na parlamentarne izbore za Hrvatski sabor na istom je mjestu izašlo 1367 glasača. Te je godine i u Beogradu odaziv hrvatskih državljana bio znatno veći. Za novi saziv Sabora glasalo je u Beogradu 3198 birača. Ove je godine postojala mogućnost glasanja i u Novom Sadu i Somboru, gdje se i na jedno i na drugo biračko mjesto odazvalo po 149 glasača.

A U DRUGOM KRUGU – OŠTRO: U drugi su krug ušli Stjepan Mesić, kao kandidat SDP-a, HNS-a, HSS-a, IDS-a, LS-a, Libre, PGS-a i SDA-a Hrvatske, s osvojenih 1.089.273 glasova i Jadranka Kosor, kandidatkinja Hrvatske demokratske zajednice s osvojenih 452.123 glasova. Ubrzo po priopćavanju prvih neslužbenih rezultata Mesić je istaknuo u svojoj izjavi da Hrvatska mora u drugom krugu odlučiti ide li u 21. stoljeće ili natrag. »Ja nudim 21. stoljeće i modernu, demokratsku i samostalnu Hrvatsku« dodao je. Upozorio je da je u predizbornoj kampanji izneseno mnogo podvala i laži na njegov račun, i to, kako je rekao, od ljudi od kojih se tomu nije nadao. »Ljudi su izgubili živce i mislili su da se u kampanji može lagati. U nastavku kampanje sve ćemo to razotkriti« poručio je Mesić.

Jadranka Kosor je u prvoj izjavi po objavljivanju neslužbenih rezultata istaknula kako je ostvarila dva cilja – ulazak u drugi krug predsjedničkih izbora, te da u njezina kao protukandidat sudjeluje žena. Ona je ocijenila i da Mesić svojom retorikom plaši građane da biraju između njega i Hrvatske u 21. stoljeću ili vraćanja unazad, te da HDZ ni poslije pobjede na parlamentarnim izborima nije krenuo put izolacije već je dobio datum za početak pregovora s EU.

U prvom TV sučeljavanju izborne večeri, Mesić i Kosor su u kratkom obraćanju najavili i da će bitno pitanje kojim će se baviti u iduća dva tjedna biti tko je,

gdje i kako branio Hrvatsku.

Mesić je svojoj protukandidatkinji zamjerio da se hvali kako je branila Hrvatsku, a te zasluge njemu ne priznaje.

»Pa nisam ja branio Zanzibar« rekao je Mesić dodajući da je branio hrvatske interese u Beogradu i razbijao blokadu Dubrovnik. Kosor mu je na to uzvratila da je kao novinarka Hrvatskog radija o Domovinskom ratu izvještavala iz podruma, bavila se izbjeglicama i povratnicima, te ratnim strahotama. »Ja nisam bio u skloništu, bio sam na prvoj crti« odgovorio joj je Mesić. I tako je počela kampanja za drugi krug, prilično oštira u odnosu na onu prije prvog izbornog kruga. Dodatno su je »obogatili« ostavke dvaju ministara vlade *Ive Sanadera*. Ostavka ministra vanjskih poslova *Miomira Žužula*, koji je u hrvatskoj javnosti mjesecima bio spominjan kao sudionik nekoliko afera, od strane mnogih je ocijenjena kao zakašnjela. Ostavku je iz zdravstvenih razloga podnio i, prema istraživanjima javnoga mnijenja, najnepopularniji ministar *Andrija Hebrang*, zadužen za zdravstvo.

sić ne ispriča za ime »Suzana«, kojim ju je nazvao tijekom kampanje te za izjavu da se »boji otvoriti pašetu, da ne bi iz nje iskočila Jadranka Kosor«. Baš zbog toga što je prigodom izravnog prijenosa u emisiji o predsjedničkim izborima Mesiću darivala pašetu, Informativni program HRT-a je pokrenuo utvrđivanje odgovornosti novinarke *Tatjane Munižabe* i suspendirao ju do daljnjeg.

Dvoje kandidata susrelo se tako tek u skupnom sučeljavanju svih 13 predsjedničkih kandidata, na HTV-ovoj emisiji uoči izborne šutnje. Izbori i kampanja su prema podacima policije prošli mirno s nekoliko manjih incidenata a najviše je u javnosti odjeknuo onaj u kojemu je glavnu ulogu odigrao *Boris Dvornik*.

U drugom krugu, 16. siječnja, Mesić očekuje »znatno iznad 50 posto glasova«, a Kosor je izrazila uvjerenost da može »dobiti ovu bitku unatoč nepovoljnim okolnostima«. Kao prioritet ostaje im motivirati birače da izađu u što većem broju te da nekako »preotmu« glasove, prije svega, *Borisa Mikšića* i *Đurđe Adlešića*.

Glasovanje u Subotici

Dok je Mesić bio raspoložen za veći broj televizijskih sučeljavanja, Jadranka Kosor je pristala na TV duele 12. siječnja na Novoj TV, 13. siječnja na RTL-u, a večeras, posljednjeg dana kampanje, i na HTV-u. Kosor je u prvom krugu odbijala izravno se sučeliti s Mesićem, dok se Me-

Večeras na HRT-u možete pogledati posljednji TV duel dva predsjednička kandidata, a u nedjelju će ponovno biti otvorena 6.724 birališta u Hrvatskoj i inozemstvu. Ponovno će se moći glasovati i u Kotoru, Beogradu, Novom Sadu, Srijemskoj Mitrovici, Somboru i Subotici. ■

**VELEPOS LANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE
U SRBIJI I CRNOJ GORI**

OGLAS

**O ODRŽAVANJU DRUGOG KRUGA IZBORA ZA
PREDSJEDNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
ZA DRŽAVLJANE REPUBLIKE HRVATSKE KOJI IMAJU
PREBIVALIŠTE ILI SE NA DAN IZBORA ZATEKNU NA TERITORIJU
SRBIJE I CRNE GORE**

Drugi krug izbora
za predsjednika Republike Hrvatske za državljane Republike Hrvatske koji imaju
prebivalište ili se na dan izbora zateknu na teritoriju Srbije i Crne Gore održat će se

u nedjelju, 16. siječnja 2005. od 7.00 do 19.00 sati
na sljedećim biračkim mjestima:

Biračko mjesto broj 1

**VELEPOS LANSTVO REPUBLIKE HRVATSKE U SRBIJI I CRNOJ GORI,
ul. Kneza Miloša 62,
BEOGRAD**

na kojem glasuju birači – državljani Republike Hrvatske čija prezimena počinju slovima **A-M**
informacije:
tel. 011 361 01 53, faks 011361 0032

Biračko mjesto broj 2

**KONZULARNI ODJEL VELEPOS LANSTVA REPUBLIKE HRVATSKE
U SRBIJI I CRNOJ GORI
ul. Mirka Tomića 11,
BEOGRAD**

na kojem glasuju birači – državljani Republike Hrvatske čija prezimena počinju slovima **N-Ž**
informacije:
tel. 011 367 00 78, faks 011 361 35 66

Biračko mjesto br. 3

**GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE HRVATSKE U SRBIJI I CRNOJ GORI
Šuranj 248
KOTOR**

informacije:
tel. 082 323 127, faks: 082 323 124

Biračko mjesto br. 4

**MJESNA ZAJEDNICA »STARI GRAD«
ul. Zmaj Jovina 4
NOVI SAD**

informacije:
tel. 024 557 793, faks 024 556 158

Biračko mjesto br. 5**HRVATSKO KULTURNO UMJETNIČKO DRUŠTVO****»VLADIMIR NAZOR«****Venac vojvode Radomira Putnika 26****SOMBOR**

informacije:

tel. 024 557 793, faks 024 556 158

Biračko mjesto br. 6**GRADSKA BIBLIOTEKA »GLIGORIJE VOZAREVIĆ«****Trg Ćire Miletića 3****SREMSKA MITROVICA**

informacije:

tel. 011 361 01 53, faks 011361 0032

tel. 011 367 00 78, faks 011 361 35 66

Biračko mjesto br. 7**GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE HRVATSKE****U SRBIJI I CRNOJ GORI****Maksima Gorkog 6****SUBOTICA**

informacije:

tel. 024 557 793, faks 024 556 158

Birači koji izlaze na izbore dužni su prije glasovanja predložiti biračkom odboru sljedeće dokumente:**– Birači koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj****– dokaz o hrvatskom državljanstvu** (putovnica izdana u Republici Hrvatskoj ili domovnica),**– dokaz o identitetu** (putovnica, strana osobna iskaznica, vozačka dozvola), bez obzira da li je isprava izdana u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu te da li je isprava važeća ili joj je istekao rok važenja, bitno da se radi **o javnoj ispravi iz koje se nedvojbeno može utvrditi identitet osobe na koju se odnosi isprava o državljanstvu,****– dokaz o prebivalištu u inozemstvu** (javna isprava strane države kojom se može utvrditi prebivalište).**– Birači koji imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a na dan izbora se zateknu u inozemstvu****– dokaz o hrvatskom državljanstvu,****– dokaz o identitetu,****– izvornik potvrde za glasovanje u inozemstvu** (Biračima koji na dan izbora neće glasovati u Republici Hrvatskoj, nadležno tijelo državne uprave izdat će, na njihov zahtjev, potvrdu o upisu u popis za glasovanje u inozemstvu – potvrdu za glasovanje u inozemstvu).**– Birači koji trajnije borave u inozemstvu, a imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj****– dokaz o hrvatskom državljanstvu** (domovnica, putovnica, osobna iskaznica),**– dokaz o identitetu** (putovnica, osobna iskaznica izdana u Republici Hrvatskoj, vozačka dozvola), bez obzira da li je isprava izdana u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu te da li je isprava važeća ili joj je istekao rok važenja, dakle bitno je da se radi **o javnoj ispravi iz koje se nedvojbeno može utvrditi identitet osobe na koju se odnosi dokaz o državljanstvu,****– dokaz o trajnijem boravku u inozemstvu** (dozvola boravka ili neka druga javna isprava kojom se dokazuje trajniji boravak).

Sve daljnje informacije o organizaciji i provođenju glasovanja mogu se dobiti putem gore navedenih brojeva telefona i telefaksa diplomatsko – konzularnih predstavništava Republike Hrvatske u Srbiji i Crnoj Gori, a također na Internet stranici Državnog izbornog povjerenstva <http://www.izbori.hr/>.

Visokoškolsko obrazovanje na jezicima manjina

Potrebno osnivanje posebnog rektorata

NOVI SAD – Najveće nadležnosti AP Vojvodine su prenete na obrazovanje i kulturu, gdje se posebno vodilo računa o obrazovanju pripadnika nacionalnih manjina, istaknuto je na sastanku koji je organiziralo Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu. Sastanku, održanom 11. siječnja, su pokraj pokrajinskog tajnika za obrazovanje i kulturu *Zoltana Bunjika* prisustvovali i rektor novosadskog Univerziteta *Radmila Marinković* – *Nedučin*, brojni dekani fakulteta u Novom Sadu, gdje se nastava odvija i na jezicima nacionalnih manjina, ravnatelji viših škola, čiji je osnivač AP Vojvodina i predstavnici Vijeća nacionalnih manjina.

Nazočni su razgovarali o problemima normativnog uređivanja prava pripadnika nacionalnih manjina, gdje je naglašena potreba za osnivanjem posebnog rektorata, koji bi regulirao ova pitanja. Naglašena je

potreba i za priznavanjem normativnih nastavnih grupa za nacionalne manjine, a naročito je važno da se nacrtom novog zakona o visokom i višem obrazovanju predvidi liberaliziranje nostrifikacije univerzitetskih diploma.

Rektor prof. dr. Radmila Marinković-Nedučin je posebno istakla kako je potrebna hitna promjena zakona o visokom i višem

obrazovanju, koji je zastario i ne uklapa se u europske tokove, a velika iskustva u izradi novog prenijele bi kolege iz Evropske unije putem međunarodne suradnje. S obzirom na to da će novi zakon donijeti značajne promjene u sustavu funkcioniranja fakulteta, zadatak svih visokoškolskih ustanova je da već sada krenu sa studijom izvodljivosti, koja bi pri tom bila primijenjena i na Uredbu o visokom i višem obrazovanju.

Na sastanku je iznijeto da su prošle godine osnovana tri nova fakulteta: Učiteljski fakultet u Subotici, Učiteljski fakultet u Vršcu i Pedagoški fakultet u Sremskoj Mitrovici, gdje se posebno uočava problem ne samo školovanja studenata pripadnika nacionalnih manjina, već i financiranje profesora.

U apatinskom Domu zdravlja

Dva ravnatelja u jednoj ustanovi

APATIN – Prvi radni dan ove godine u apatinskom Domu zdravlja počeo je mučno. Umjesto čestitanja, napeto ozračje. U uredu ravnatelja, dr. *Milana Glumca*, novoizabrani Upravni odbor trebao je održati prvu sjednicu, što on nije dozvolio, usput pokušavajući dobiti službena tumačenja nadležnog Ministarstva zdravlja. Bez obzira na protivljenje dr. Glumca, sjednica je ipak održana. Donijete su odluke o usklađivanju Statuta sa Zakonom o lokalnoj upravi, te o raspisivanju natječaja za izbor ravnatelja Doma zdravlja na mandatno razdoblje od četiri godine. Ovlašten je i vršilac dužnosti ravnatelja dr. *Živorad Smiljanić* za deponiranje potpisa, te za imenovanje pročelnika Banje »Junaković«. Istodobno, ravnatelj Doma zdravlja, dr. Milan Glumac, imenovan od strane ministra zdravlja u vladi Srbije, ni do danas nije razriješen dužnosti, tako da sad postoje dva ravnatelja u ovoj ustanovi. Politička prepucavanja su i dalje aktualna, na štetu struke. Nakon ove mučne sjednice, niti jedna strana nije bila voljna dati izjave za sredstva informiranja.

I. Andrašić

Drugi krug izbora za predsjednika Republike Hrvatske

U povodu održavanja drugog kruga predsjedničkih izbora u Republici Hrvatskoj Demokratski savez Hrvata u Vojvodini poziva sve građane Vojvodine koji imaju hrvatsko državljanstvo da izađu na izbore koji se održavaju u nedjelju, 16. siječnja 2005. godine, te da glasuju po svojoj savjesti.

Ljekarna u Subotici od 1780.

Ljekarna »Subotica« 10. siječnja 2005. bilježi 225 godina od otvaranja prve ljekarne u Subotici. Želeći da ovaj značajan jubilej obilježi i da on bude usmjeren ka unapređenju zdravlja građana Ljekarna Subotica će tijekom godine poduzeti niz akcija pod nazivom »Vaš apotekar, savjetnik i prijatelj, surađujemo u službi zdravlja«.

Na Velikom pravoslavnom groblju u Somboru

Oštećena dva spomenika

SOMBOR – Nakon rušenja 17 nadgrobni spomenika na Velikom katoličkom groblju u Somboru prošle jeseni, čiji vinovnici nisu ni do danas poznati javnosti, Somborom je prostrujala vijest da je prošlog vikenda oštećenja bilo i na Velikom pravoslavnom groblju u ovom gradu. Prema oskudnim podacima istražnih organa s mjesta uviđaja, zasad je poznato da su oštećena dva spomenika, a ako vandali budu otkriveni najvjerojatnije će odgovarati zbog krivičnog djela oskrvuća grobova.

A. R.

Na političkoj sceni Subotice

Oživljavanje bunjevačke opcije

Nakon nekoliko sjednica Skupštine Općine Subotica postalo je sasvim evidentno da u sadašnjoj konstelaciji odnosa u Skupštini, napose u kontekstu borbe za ostvarivanje interesa dviju velikih stranaka u vlasti, DSHV-u predstoji odlučnija borba za vlastito pozicioniranje kako interesi Hrvata ne bi bili žrtvovani u oštroj političkoj borbi u lokalnoj skupštini

Piše: Jasminka Dulić

Odluka Skupštine Općine Subotica, da usvoji amandman na proračun Općine Subotica za 2005. godinu vijećničke grupe »Da Subotici svane«, pokazala je da bunjevačka opcija u političkom životu Bačke, osobito Subotice, nije nestala odlaskom Miloševića, dapače izgleda da i demokratska vlast ima simpatija prema podjelama u hrvatskom korpusu te ih je spremna na svaki način podržati.

Ovaj amandman, protiv čijeg su usvajanja bili jedino vijećnici Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini uz pojedine vijećnike iz Lige socijaldemokrata Vojvodine i Saveza vojevodaških Mađara, dok su vijećnici Demokratske stranke i Srpske radikalne stranke glasovali »za«, a vijećnici SVM-a bili uzdržani, izazvao je nezadovoljstvo vijećnika DSHV-a svojim koalicionim partnerima, što su na sjednici iskazali demonstrativnim napuštanjem sjednice.

BUNJEVAČKI AMANDMAN: Ovakav potez doveo je u pitanje usvajanje proračuna za 2005. godinu te je vladajućoj koaliciji koju čine SVM, DSHV, LSV, DS i G17 Plus priskočio u pomoć, »rezervni igrač« vijećnička grupa »Da Subotici svane« na čelu s *Blaškom Gabrićem*, koji s blokom DS-G17 Plus imaju sklopljen koalicioni ugovor. No, prije nego li se pristupilo glasovanju za proračun, glasovanje za amandman je ponovljeno, budući da prvim predloženim rješenjem nije bilo određeno s kojih pozicija će se prebaciti dva milijuna dinara za Bunjevačku maticu.

Subotički DS se pokazao vrlo benevolentan prema svom koalicionom partneru

te je predložio da se potrebna sredstva uzmu od Stambenog fonda i Omladinskog kulturnog centra budući da su ove stavke, kako su navodili, ušle u proračun kao dio njihovog programa. Ovakvo obrazloženje kritizirano je od strane oporbenih vijećnika iz vijećničke grupe »Subotica naš grad«, koji su postavili pitanje »znači li to da svaka stranka u proračunu ima svoj dio kolača, te se onda ovdje radi o podjeli plijena a ne o interesima građana«. S druge strane *Gojko Radić*, iz Srpske radikalne stranke, rekao je da će ova stranka uvijek i na svim razinama podržavati Bunjevačku maticu i Bunjevačku stranku, ali da *Blaško Gabrić*, ne bi trebao podržavati SVM koji je »oteo

Dužijancu Bunjevcima i dao je Hrvatima«. No, bez obzira na primjedbe oporbe amandman je ponovno dobio potporu većine vijećnika, te je time i usvajanju proračuna bilo dano zeleno svjetlo. Uprkos kritikama da se *Blaško Gabrić* »prodao za dva milijuna« vijećnici grupe »Da Subotici svane« glasovali su uz SVM, LSV i DS za proračun i time je proračun za 2005. usvojen.

POTRESI U KOALICIJI: Ovaj događaj prouzrokovao je potrese i u odnosima između DSHV-a i SVM-a koji su od uspostavljanja općinske vlasti već bili »načeti« nizom poteza dominantne stranke u ovom bloku. Da podsjetimo, DSHV i SVM sklopili su predizborni koalicioni sporazum, prema kojem DSHV podržava sadašnjeg predsjednika Općine *Gézu Kucseru*, a DSHV dobiva mjesto dopredsjednika Općine i jedno mjesto u Općinskom vijeću. Ovaj dio sporazuma nije ispunjen, nema niti jednog člana DSHV-a u Općinskom vijeću, a za sada dopredsjednik još nije izabran te tako u dosadašnjem vođenju politike grada i pripremanju odluka, na primjer o proračunu, predstavnici DSHV-a nisu imali mnogo utjecaja. Činjenica da se koalicioni partner pokazao neosjetljivim na strateške interese Hrvata u Vojvodini, izgleda da je bila kap koja je prelila čašu, koja je rezultirala povlačenjem potpore DSHV-a usvajanju proračuna.

Kako saznajemo, nakon skupštinskog zasjedanja uslijedili su sastanci između koalicionih partnera – »stvar je izglađena« i za sada nema naznaka da je koalicija ugrožena. No ipak, nakon nekoliko sjednica Skupštine postalo je sasvim evidentno da u sadašnjoj konstelaciji odnosa u Skupštini, napose u kontekstu borbe za ostvarivanje interesa dviju velikih stranaka u vlasti, DSHV-u predstoji odlučnija borba za vlastito pozicioniranje, kako interesi Hrvata ne bi bili žrtvovani u oštroj političkoj borbi u lokalnoj skupštini. ■

Vijećnici SO Subotica

Sporni amandman

Amandmanom se dodjeljuje dva milijuna dinara Bunjevačkoj matici za adaptaciju i opremanje svojih prostorija dobivenih od Općine na korištenje, na taj način, piše u obrazloženju Bunjevačka matica, »moći će se pridružiti ostalim nacionalnim zajednicama koje su uz pomoć Općine svoje prostorije dovele u funkciju, i čime će im se omogućiti da aktivno rade na osnovu svog Plana i programa«.

Dejan Bukovac, predsjednik KPZH »Šokadija« iz Sonte

Očuvajmo naše kulturno nasljeđe

Očekivano smanjenje aktivnosti »Šokačko veče« po 4. put* Nedostatak financijskih sredstava najveći problem* Dobra suradnja s lokalnim vlastima* Etno kuća, realnost ili lijepe želje* Treba samo suzbiti strah od prošlosti i djelovati za budućnost*

Razgovor vodio: Ivan Andrašić

Dejan Bukovac je rođen u Sonti 1972. godine. Osnovnu školu je završio u Sonti, a srednju ugostiteljsku, kuharski smjer, u Somboru. Uposlen je u banji »Junaković«. Njegova ljubav prema folkloru započela je još u obitelji, nastavljena je putem folklorne sekcije u osnovnoj školi i aktivnošću u, svojedobno jedinom, KUD-u u selu »Ivo Lola Ribar«, a od osnutka »Šokadije« u ovoj udruzi čiji je danas predsjednik.

► **Predsjednik ste KPZH »Šokadija« ne pune dvije godine. Koliko ste zadovoljni radom u tom razdoblju?**

Početkom 2003. godine KPZH »Šokadija« je ušla u kratkotrajnu krizu kadrovske naravi. To se odrazilo i na međuljudske odnose, tako da je kriza zahvatila cijelu zajednicu, što je iziskivalo brzu reakciju. Sazvali smo izvanrednu izbornu skupštinu, na kojoj su izvršene neophodne izmjene Statuta, te popuna Predsjedništva. Ovo je dovelo do sređivanja međuljudskih odnosa i zaokreta u radu, a od tada bilježimo i postupni porast brojnosti članstva. Istodobno su nam sve sekcije pojačale rad, budući da su pred nama bile brojne ugovorene obveze. Sa zadovoljstvom mogu reći da smo 2003. godinu jako uspješno odradili, nastupajući na brojnim gostovanjima u Hrvatskoj i Vojvodini, a kruna rada nam je, svakako, sudjelovanje na 37. »Đakovačkim vezovima«.

► **Nakon izuzetno naporene 2003. godine, stekao se dojam da je u 2004. došlo do izvjesnog zastoja u radu »Šokadije«. Koji su razlozi tome?**

Ne bih se složio s tom konstatacijom. Ovaj prividni pad aktivnosti samo je posljedica preforsiranoga rada u prethodnoj godini. To sam i očekivao, jer konačno, mi smo amateri. Ponekima je jako teško izdržati taj tempo rada, tako da je došlo do pasiviziranja jednog dijela članova. No, mi smo

nastavili s radom, tako da smo i ove godine ostvarili veliki broj gostovanja, od kojih nam je najznačajnije bilo ono u Vodicama. Radimo i na izobrazbi vlastitih kadrova putem seminara koje organizira Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba.

► **Vidjeli smo najavu četvrte, sada već tradicionalne priredbe »Šokačko veče«. Prerasta li ona u prepoznatljivu manifestaciju?**

Ova manifestacija je vezana za početak djelovanja KPZH »Šokadija« i nadam se da će opstati. Ove godine smo uspjeli osigurati sudjelovanje kulturnih udruga iz šokačkog Podunavlja. Ideja nam je bila da pokažemo sve sličnosti i različitosti Šokača, a u tome će nam pomoći KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, HKPD »Silvi« je Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega,

HKUPD »Dukat« Vajska-Bođani, te iz Republike Hrvatske KUD »Seljačka sloga« iz Gajića i KUD »Slavonska vila« Kušinci-Marjanci. Možda ćemo iduće godine pokušati okupiti KUD-ove s imenom »Šokadija«. S nekima od njih već imamo lijepu suradnju. Nadamo se da će ova manifestacija prerasti današnje okvire i postati zaštitni znak KPZH »Šokadija«.

► **Kojim se sve aktivnostima bavi »Šokadija«?**

»Šokadija« nastoji očuvati, kako folklornu baštinu naših predaka, tako i staru, šokačku ikavicu, osobito onu koja se nekad davno govorila u Sonti. Naš pjevački zbor na svojem repertoaru ima kako crkvene, tako i pučke pjesme, od kojih su poneke stare i stoljeće i pol. Pjevamo i nekoliko novih pjesama. Tamburaški orkestar nam je malo zapao u krizu do koje je došlo zbog odlaska nekoliko starijih članova, no, istodobno nam je došlo nekoliko mlađih članova, koji imaju osnove i volju za rad. Mislim da ćemo brzo prevladati ovu smjenu generacija i imati orkestar kakav smo imali do prije godinu dana. Dramska i sekcija recitatora ulazi u sezonu pokusa, a ambicije su nam predstaviti se na smotri u Hercegovcu u Republici Hrvatskoj koju organizira HMI, sa satiričnim komadom »Novi knez nije knez«. Osim grupe odraslih, u ovoj sekciji djeluju još i omladinska i pionirska skupina. U ovoj sekciji njegujemo izvornu ikavicu, a kod recitatora i hrvatski književni jezik.

► **Kakva je suradnja »Šokadije« s ostalim KUD-ovima u okviru hrvatske zajednice u Vojvodini?**

Smatram da je ova suradnja dosta slaba. Osnovni razlog tome je, po mojem mišljenju, nedostatak financija, kao i odsustvo koordinacije rada naših udruga. Prepušteni smo stihiji, ne djelujemo sinkronizirano. Mislim da su KUD-ovi u subotičkoj regiji

u puno povoljnijem položaju u odnosu na nas iz Podunavlja, te iz Srijema. Ono što smo preživjeli u ratnim godinama, veliko nam je opterećenje i danas, mislim da strahovi od ponavljanja proživljenog još uvijek nisu potpuno nestali, pa je i to jedna od bitnih kočnica poboljšanja naše suradnje.

► Kakva je suradnja »Šokadije« s tijelima HNV-a?

Dio ovoga problema je u prethodnom odgovoru. Slažem se da je Subotica centar u kojemu živi većina pripadnika hrvatske zajednice u Vojvodini, no, upravo zbog okruženja u kojem živimo, kako mi u Podunavlju, tako i srijemski Hrvati, nama je potpora, pa makar i samo moralna, daleko potrebnija. Mi bi smo se trebali pojavljivati i na manifestacijama u Sonti, Vajskoj, u srijemskim mjestima u kojima djeluju hrvatske udruge. Udaljenost od Subotice ne bi smjela biti razlogom nedolaska, kako se mi ne bismo osjećali prepušteni sebi samima. Akcija koju trenutačno vodi predsjednik IO HNV-a dobro je došla, nadam se da će pridonijeti boljoj koordinaciji rada naših udruga. U potpunosti je podupirem, a po meni, do nje je trebalo doći puno ranije.

► Suradujete li s Hrvatskom maticom iseljenika iz Zagreba?

I na toj relaciji bi trebala postojati tješnja suradnja i bolja koordinacija rada svih hrvatskih udruga u Vojvodini. Zahvalni smo Matici na potpori u izobrazbi naših kadrova, u tom području smo zadovoljni. Nadamo se da će se suradnja prenijeti u širinu, da će se praćenje rada, kao i potpora svim našim sekcijama podići na jednu višu razinu. Bilo bi nam drago da već ove sezone HMI pruži priliku našoj dramskoj sekciji da se predstavi na smotri pučkih teataru u Hercegovcu, što bi nam bio veliki poticaj za daljnji rad.

► U kakvim je odnosima »Šokadija« s lokalnom vlasti?

Izuzetno sam zadovoljan suradnjom na razini Mjesne zajednice Sonta. Savjetodavna naš rad koliko god je to moguće. Bez ove potpore neke naše akcije ne bi bilo moguće sprovesti. Do proteklih lokalnih izbora, imali smo izuzetno dobru suradnju

i s organima vlasti SO Apatin. U svim svojim aktivnostima nailazili smo na puno razumijevanje i osjetnu moralnu i materijalnu potporu Izvršnog odbora, Odjela za kulturne djelatnosti na čelu s pročelnikom *Vladom Miljevićem*, a jako dobro surađujemo i s Turističkom organizacijom Apatina na čelu s direktorom *Borisom Mašićem*. Ne znam kakav ćemo tretman imati kod nove općinske vlasti, no, nadam se da ćemo se svojim radom izboriti za mjesto u općinskom proračunu.

► Kakvi su Vaši stavovi po pitanju obrazovanja na hrvatskom jeziku?

Drago mi je da je Osnovnoj školi u Sonti u porastu broj učenika koji su se opredijelili za izbornu nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. »Šokadija« nastoji dati svoj doprinos njegovanjem književnog hrvatskog jezika u sekciji recitatora, te izvorne ikavice u dramskoj. Sretan bih bio da se formira i odjeljenje na hrvatskom jeziku, no, za to je potrebno još puno rada s roditeljima, potrebno je u njima razbiti strahove nastale u proteklom razdoblju i razviti u punoj mjeri osjećaj

pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini. Mnogi još žale za vremenima kad smo bili konstitutivni narod, a ujedno se plaše i da im djeca upisom u hrvatska odjeljenja na neki način budu obilježena. Tješi me to što po djeci vidim da ona razmišljaju pozitivnije od velikog broja svojih roditelja.

► U prvoj polovici ove godine bili smo svjedoci javne prepiske putem našeg tjednika između Mjesnog odbora DSHV-a Sonta i »Šokadije«. U kakvim ste odnosima danas?

Taj sukob je bio nepotreban i forsiran od nekoliko pojedinaca. Ne bi trebali poticati nikakav rivalitet, niti mjeriti tko je veći Hrvat. Ja sam uvijek bio za to da koordinirano radimo na razbijanju strahova i jačanju nacionalne svijesti kod hrvatskog puka u Sonti. Neka MO DSHV-a to radi političkim djelovanjem, a mi u području kulture. Bitno je da imamo zajednički cilj i da u dogovoru radimo na njegovom ostvarenju. Sukob, osobito javan, samo šteti i jednima i drugima.

► Kakva je, po Vašem mišljenju, budućnost »Šokadije«?

Mislim da budućnost otvara lijepa vrata udrugama poput »Šokadije«. Buđenje nacionalne svijesti trebalo bi dovesti do značajnijeg porasta članstva. Kapaciteti Sonte, za sad, nisu dovoljno iskorišteni. Na posljednjem popisu, 3.000 žitelja se izjasnilo kao Hrvati. Apeliram na njih da u sebi svladaju strahove od aveti prošlosti, da prihvate istinu da smo u ovoj državi zakonski priznata nacionalna manjina i kao takvi više raditi na očuvanju nacionalnog identiteta. »Šokadija« koja svoj rad temelji na očuvanju tradicije i govora naših predaka, s radošću prihvaća svakog novog člana. Svaka osoba može naći sebe u našim brojnim sekcijama. Osim aktivnosti koje upražnjavamo, imamo i lijepu ambiciju, no, nažalost, njena realizacija ovisi o onima koji raspolažu financijskim sredstvima. Namjeravamo opremiti jednu etno-kuću, a nadamo se da ćemo imati u toj ideji potporu HNV-a, lokalne vlasti, kao i od nekoliko potencijalnih sponzora. Nadam se da ćemo naići na razumijevanje i da ova ideja neće ostati samo naša lijepa želja. ■

Seoski turizam na hrvatski način

Ruralni turistički raj

Obiteljsko gospodarstvo Janković uz proizvodnju kulina odlučilo se i za ulaganje u seoski turizam uz pomoć kredita za poticaj

IVANIĆ GRAD – Ako s auto-ceste skrenete kod Ivanić Grada i vozite na sjever cestom za Kloštar Ivanić i Vrbovečku Dubravu, morate naići na pitoreskno selo Stara Marča a tada ćete nezaobilazno morati svratiti na obiteljsko gospodarstvo Janković, koje vode Ivan, Ankica i Marko Janković, rođeni Slavonci, koji su nedaleko Ivanić Grada pronašli svoj »raj na zemlji«. Na kraju sela Stara Marča uz sam rub istoimene šume, njihovo je obiteljsko imanje od desetak hektara kompletno uređeno za pružanje usluga u seoskom turizmu, koje posljednjih godina osvaja Hrvatsku. Neograđeni je to, ali lijepo uređeni kompleks, koje se naslanja na stoljetnu šumu s pregršt sadržaja. Tu je poribljeno jezero na 6 tisuća četvornih metara s otočićem i sjenicom, obiteljska kuća uređena u eko i etno stilu, drvena brvnara u šumi na desetak minuta hoda, starinski voćnjak i sjenica za 70-tak osoba, tereni za sport i rekreaciju, izvor pitke vode i nada-sve, netaknuta priroda. Okolo su kulturni i povijesni spomenici, i što je najvažnije, zdrava hrana i domaća pijača.

ISKORISTILI KREDITE ZA POTICAJ: »Iskoristili smo kredite koji se nude kao poticaj za razvoj seoskoga turizma, stvorili smo naš mali raj i već nam dolaze prve grupe, a nadam se da ćemo vrlo skoro moći ponuditi i mnogo više« kaže Ivan Janković, glava obitelji. »Bavimo se inače, proizvodnjom domaćega slavonskoga kulina i to već 20 – 30 godina, a posljednjih par godina dostigli smo proizvodnju od 2 tone kulina i kulinove seke, i sve to radimo na naš starinski, hrvatski autohtoni način, po vlastitoj recepturi, bez dodataka i aditiva, bez nitrata i emulgatora. Kulin i druge proizvode, domaću slaninu, šunku i rolovanu plečku, radimo od domaćih svinja koje nabavljamo u Slavoniji, oko Broda i oko Đakova, a koljemo u za to registriranim klaonicama, tako da odmah imamo i veterinarsku kontrolu mesa. Polovice donosimo kući i tu se vrši selekcija, za finu domaću slaninu, za prvoklasne šunke, plečke idu za kulin i sušenje a druga klasa mesa za kulinovu seku. Sol i češnjak doda-

Vrbovečka kula u blizini - kulturni spomenik Zagrebačke županije

jemo prema vlastitoj recepturi a ljutu papriku također nabavljamo u Slavoniji. Ono što je za salamura ide u salamura a ono za sušenje ide na tihi dim u vrlo prozračnu pušnicu, a poslije toga na zrak pa na odležavanje zriobe radi, jer bez toga nema ni dobre šunke ni ukusnoga kulina. Osim seoskoga turizma bavimo se i izdavanjem apartmana na Visu, i gotovo sve naše proizvode plasiramo tijekom turističke sezone, i kulin i šunku i slaninu, naravno i svježe meso, živinu, ribu i divljač, a imamo i specijalitet kuće na bazi zapečenog mesa, kako su to nekada radile naše bake dok nije bilo ledenica, čvaraka i dimljene slanine, sve se to melje i miješa sa svinjskom masti. E to služimo kao specijalitet za zajuttrak«.

ZDRAVA HRANA I DOMAĆA PIJAČA: Jankovići upravo završavaju objekt za proizvodnju i sušenje kulina i šunki i već od ove jeseni idu na 5 tona kulina i kulinove seke, 2 tone kvalitetnih šunki i još toliko domaće slanine, rolnih plečki, čvaraka, krvavice, švargla. Onaj tko se time bavi zna kako je zahtjevna ova

proizvodnja, jer klanje je samo u jesen i u zimu, dva do tri mjeseca, a ne tijekom čitave godine, kako to čine industrijski kapaciteti.

»Ako da Bog i sve ovo završimo, imat ćemo kvalitetne šunke, kuline i kulinove seke i za nas i za izvoz, za sve zahtjevnije europsko tržište, koje je već prepoznalo kulin, šunku i domaću slaninu kao autohtoni hrvatski proizvod. To je naš brand i ako se budemo dobro znali organizirati i očuvati visoku kvalitetu, gdje će nam biti kraj« pita se Janković.

»Imamo i krdo jelena lopatara i namjeru da idemo na proširenje te proizvodnje, uvrstit ćemo u ponudu i specijalitete od divljači, imamo našu ribu i čuveni smo po fišu i prženoj ribi, gosti nam često traže tetelinu ispod sača, a moguće je da proizvodnju zaokružimo i vinogradom u slavonsko-brodskom gorju. Moj je otac imao vinograd pa zašto ne nastaviti i tu tradiciju, pa ćemo nuditi i domaću kapljicu« kaže Ivan Janković.

Slavko Žebić

Prosvjed poljoprivrednika u Sonti

Dugovi nisu isplaćeni

Do sada je isplaćena prva i dio druge rate za pšenicu, iako je kombinat odavno dobio sredstva od proračuna Republike Srbije Isplata se prolongira od sastanka do sastanka, a plod takvog ponašanja je bunt oštećenih* Općinski čelnici dali moralnu potporu i obećanje da će alarmirati sve institucije, nadležne za ovakve slučajeve*

SONTA – U ponedjeljak, 10. siječnja, pedesetak sončanskih poljoprivrednika, kooperanata mjesnog Poljoprivredno-prehrambenog kombinata »Sonta«, okupilo se u glavnoj ulici, formirajući kolonu traktora. Razlog nezadovoljstva ovih ljudi je probijanje svih rokova u isplati predane robe ovom Kombinat, čiji je većinski vlasnik kontroverzni biznismen *Radomir Narandžić*. Dug je veliki, iznosi oko 9,5 milijuna dinara. Do sada je isplaćena prva i dio druge rate za pšenicu, iako je kombinat odavno dobio sredstva od proračuna Republike Srbije. Isto tako, sredstva dobivena za isplatu soje, suncokreta, kukuruza i celera, nisu prosljeđena kooperantima, a prodana je i izvjesna količina kukuruza, kojega su poljoprivrednici dali na uslužno sušenje, a bez njihovog znanja.

iznijetih problema, no nazočnim poljoprivrednicima su dali moralnu potporu i obećanje da će alarmirati sve institucije, nadležne za ovakve slučajeve. Kako su se sončanski poljodjelci dogovorili oko formiranja svoje sindikalne organizacije, Slobodan Lončarević im je objasnio postupak oko organiziranja i registriranja iste. Kooperanti i općinski čelnici su nakon ovog razgovora otišli u Kombinatski, gdje su oba - vijestima da Narandžić želi prvo razgovarati s općinskim čelnicima, što kooperanti nisu prihvatili, jer, kako su rekli, dosta im je zakulisnog razgovora. Oni žele samo konkretna rješenja. Palo je puno teških riječi, među kojima su dominirale »lopov« i »pljačka«. Narandžić, vidno uznemiren, tom prigodom je izjavio kako bi im račun danas trebao biti deblokiran »tako da će se

biti prinuđeni i na neke drastičnije mjere i poteze. *Stevan Bačić*, kojemu PPK duguje najveći iznos kaže »mi smo mirni ljudi, muka nas je natjerala na ovo okupljanje. Ne tražimo ništa drugo, već samo svoje, nisu to mala sredstva. Meni je Kombinatski dužan oko milijun i pol dinara, to mi je cjelokupna moja lanjska proizvodnja. Kako da dođem do tih sredstava, kako da započnem novi ciklus proizvodnje«.

Josip Miloš je prevaren na drugi način. »Moj problem je taj, što sam kukuruz dao u Kombinatski na uslužno sušenje. Njima nije bila dovoljna trećina, koju uzimaju za naplatu usluga, nego su jednostavno, bez mog znanja prodali moj kukuruz. Pare nisam dobio, a kako je u pitanju iznos od skoro pola milijuna dinara, blokirani su mi svi pripremni radovi za nastupajuću sezonu. Narandžić nam sad za kompenzaciju nudi umjetno gnojivo i to po znatno višim cijenama od tržišnih. Hvala mu na velikodušnosti, ja gnojivom ne mogu platiti niti zakup zemlje, niti naftu, struju i porez. Jednostavno ojadili su nas potpuno, od vrijednih i poštenih poljoprivrednika napravi - li su prosjake i bundžije« ogorčeno govori Miloš.

Koliko je nazočnih kooperanata, toliko je i osobnih pripovijesti, u biti sviju na temu »opljačkani«. Brzo, već za nekoliko dana, pokazat će se da li je za ove ljude došao kraj hoda po trnju, ili je, kao i do sad, u pitanju samo novo izigravanje poljuljanog povjerenja i nova kupovina vremena. Ceh će se svakom slučaju platiti oštećeni kooperanti, jer vrijeme jesenskih pripremnih radova je već odavno prošlo, tako da je pred ovim ljudima jedna unaprijed izgubljena godina. Nadležne institucije ne reagiraju, iako postoji sumnja da je u pitanju pljačka. Političari, bez obzira na predizborna obećanja, reagiraju samo davanjem mlake moralne potpore, priznajući da nemaju ingerencije za ozbiljnije mišljenje u rješavanju ovoga problema.

Ivan Andrašić

Bez financija za novi ciklus proizvodnje

KONKRETNA RJEŠENJA: Isplata se prolongira od sastanka do sastanka, a plod takvog ponašanja Narandžića je bunt oštećenih. Pozivu nezadovoljnih seljana odazvali su se i čelnici općine Apatin do - predsjednik Općine *Milan Škrbić*, predsjednik Skupštine Općine *Miodrag Baskić*, dopredsjednik SO *Mirko Cvjetičanin*, i predsjednik Vijeća samostalnih sindikata Općine Apatin *Slobodan Lončarević*. Na kratkom sastanku, održanom u Velikoj dvorani Doma kulture, općinski čelnici su izjavili da nemaju velike ingerencije glede

već od sutra u 12 sati početi s isplatama. Ja nisam došao rasprodati poduzeće, već ga izvući iz dugova i početi stvarati profit«.

TRAŽIMO SVOJE: Sumnjajući u istinitost njegovih obećanja, poljodjelci su tražili ovu izjavu u pisanoj formi, koju bi potpisali i nazočni »općinari« što je i urađeno. Dogovoreno je da se isplata duga realizira do 14. siječnja, a ukoliko se ovaj rok ne ispuni, novi sastanak će se održati 17. siječnja, uz ponovnu nazočnost općinskih čelnika. Kooperanti će, kako su izjavili, ukoliko se ovaj puta ne ispuni obećanje

Jedan pogled na položaj Hrvata u Vojvodini (5.)

Formalno-pravni i institucionalni limiti

Kao što se naime zna, problem Srbije, a time, naravno, i Vojvodine, u prethodnom razdoblju nisu uvijek bila pravna rješenja, već politika i praksa koja se provodila, a što je često bilo izravno suprotno proklamiranim pravnim načelima, osobito kada su u pitanju bila prava manjina – činjenica apsolutno neriješene političke reprezentacije manjina više je nego slikovit primjer.

Piše: Tomislav Žigmanov

Već je napomenuto da je tek tzv. savezni Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina iz veljače 2002. godine donio hrvatskoj manjini, kao tzv. novoj manjini, formalno priznanje i formalnu jednakost s ostalim manjinama u Srbiji i Crnoj Gori u oblasti ostvarivanja i zaštite manjinskih prava.

Iz te činjenice formalno-pravnog priznanja, naime, za hrvatsku zajednicu u Srbiji otvorila se mogućnost institucionalnog i od strane države finansijski poduprtog ostvarivanja manjinskih prava, što se djelomice već i počelo ostvarivati u oblasti prosvjete, informiranja i službene uporabe jezika na teritoriju AP Vojvodine. Taj je dio formalno-pravnog reguliranja manjinskih prava još više osnažen usvajanjem Povelje o ljudskim i manjinskim pravima Državne Zajednice Srbije i Crne Gore sredinom 2003.

JAMSTVA: Napominjemo još da je nakon 5. listopada 2000. došlo do usvajanja i niza međunarodnih dokumenata od značaja za ovu oblast, od kojih je najznačajnija Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, što znači da su i prava hrvatske manjine u Vojvodini postala predmetom međunarodnih obveza Državne Zajednice.

Važno je još i to što je položaj Hrvata u Srbiji postao, istina ne u punini, predmetom reguliranja odnosa s Republikom Hrvatskom. Tako, recimo, u Sporazumu o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije, što su ga potpisali dvojica ministara vanjskih poslova u Zagrebu 23. kolovoza 1996., u točki 8. eksplicite stoji kako će »Srbima i Crnogorcima u Republici Hrvatskoj i Hrvatima u Saveznoj Republici Jugoslaviji, ugovorne stranke jamčiti sva prava koja im pripadaju na temelju

Nije sve u zakonima, nedostaje pozitivna praksa: Skupština SRG

međunarodnog prava«.

I DALJE STEREOTIPI SPRAM HRVATA: Pa ipak, sam novi zakonodavni okvir nije se činio dovoljnim za bitno kvalitetniju promjenu stanja, budući da je ujedno odsustvovala jasna i konzistentna manjinska politika od strane instanci vlasti, a nedostajale su i odlučnije političke mjere za postizanje proklamiranih ciljeva, kako kod same primjene Zakona tako i u stvaranju pozitivnog društvenog ambijenta. To je osobito u slučaju Hrvata u Srbiji od velikog značaja zbog neostvarivanja manjinskih prava do 2002. te velikog animiziteta i negativnih stereotipa većinskog naroda, a postojanje gornjih mjera sigurno bi vodili značajnijem unapređenju položaja i ostvarenju stvarne ravnopravnosti Hrvata u Vojvodini.

Također, izostala je od strane države značajnija finansijska potpora za realizira-

nje njihovih nastojanja, osobito na planu kulture, te dijela informiranja. Kao što se naime zna, problem Srbije, a time, naravno, i Vojvodine, u prethodnom razdoblju nisu uvijek bila pravna rješenja, već politika i praksa koja se provodila, a što je često bilo izravno suprotno proklamiranim pravnim načelima, osobito kada su u pitanju bila prava manjina – činjenica apsolutno neriješene političke reprezentacije manjina više je nego slikovit primjer.

I upravo u tome kontekstu treba onda promatrati i pitanje različitih deficitata njihovog aktualnog društvenog položaja i cijelog niza problema u konkretnom ostvarivanju manjinskih prava vojvođanskih Hrvata. Drugim riječima, premda postoji pozitivni iskoraci, osobito na zakonodavnom planu, praksa je glede ostvarivanja manjinskih prava u njih još uvijek ambivalentna.

Nastavit će se

Priča o Hrvatima – novi vijek (30.)

Hrvati pod osmanlijskom vlašću

U Osmanlijskom Carstvu kršćani su bili građani drugoga reda. Nisu smjeli jahati konje nego mule i magarce, nisu smjeli nositi odjeću i obuću vedrih boja, nego onu koja ih je podsjećala na podređen položaj. Čak ni franjevci nisu smjeli nositi redovnički habit, a da bi prikrili svoj identitet, nisu se brijali i stanovali su u seoskim kućama

Piše: Zdenko Samaržija

U 16. i 17. stoljeću većina je Hrvata priznavala vlast osmanlijskih careva. Međutim, oni u Osmanlijskom Carstvu nisu imali zasebnu upravnu jedinicu premda je hrvatski jezik, odnosno jezik kojim je tada govorila većina Južnih Slavena, bio jedan od službenih jezika Carstva.

Dubrovački povjesničari *Vinko Pribojević* i *Mavro Orbini*, proučavajući prošlost, jezik i običaje Slavena, zaključili su da Česi, Poljaci, Rusi, Hrvati i ostali slaven-ski narodi govore jednim jezikom te da su svi Slaveni potomci Ilira.

ETNIČKE PROMJENE: Osmanlijska osvajanja dovela su do velikih promjena u nacionalnom i vjerskom sastavu područja koja su od svršetka seobe naroda naseljavali Hrvati. Mnogo je Hrvata prebjeglo u susjedne zemlje, a na njihova su ognjišta Osmanlije naselile pravoslavno stanovništvo s Balkana te muslimane, čiji se broj povećavao islamizacijom preostalog kršćanskog stanovništva.

Prelasku na islam pogodovali su vjerski sukobi, slabost Katoličke crkve čiji su predstavnici većinom izbjegli pred Osmanlijama, ali i prednosti koje su imali muslimani u usporedbi s kršćanskim stanovništvom. Kršćanima koji su prešli na islam Osmanlije su omogućivale visoke državne i vojne položaje. Također, muslimani nisu plaćali harač, a ostala davanja bila su upla manja.

KULTURA HRVATA: Osmanlije su širile islamsku kulturu, osobito u graditeljstvu i književnosti. Gradovi su poprimili orijentalna obilježja: i sakralne (džamije s kupolama i minaretima) i svjetovne građevine (gospodarske, društvene ili stambene) građene su u istočnjačkom stilu.

Osmanlijska je vlast posebnu pozornost pridavala vjerskom životu i obrazovanju stanovništva te su u gradovima djelovale vjerske i pučke škole. Književna su se djela pisala na arapskome i perzijskom, te na hrvatskome jeziku, ali arapskim pismom. U književnosti su uglavnom prevladavali

Svjedočanstvo osmanlijske kulture i islamizacije kršćana: Mostar

vjerski i ljubavni motivi. Poznata su i djela s područja zemljopisa od kojih treba istaknuti mnoge putopise, osobito putopis *Evlije Čelebije*.

FRANJEVCI: Jedini katolički svećenici koji su djelovali u Osmanlijskom Carstvu bili su franjevci, koji su nakon osvajanja

Bosne od sultana *Mehmeda II. Osvajača* dobili povelju kojom im je dopuštena duhovna služba. Franjevci su najzaslužniji za očuvanje katoličke vjere na području pod osmanlijskom vlašću. Vrlo je važna njihova književnost, koja je bila čvrsto povezana s hrvatskom književnošću.

Franjevci su pisali molitvenike i druga pobožna djela, kronike, povijesna djela itd. U Bosnu, Dalmaciju, Baranju, Bačku, Srijem i Slavoniju vraćali su se franjevci; prva su znanja stjecali u samostanskim školama u domovini, a nakon studiranja u Rimu ili na nekom drugom europskom sveučilištu, nisu nakon povratka djelovali samo na vjerskom planu. Naklonost vrha Katoličke crkve prema Hrvatima, katkad i uz zatvaranje očiju pred očitim vjerskim propustima, bila je usmjerena prema stvaranju klime ustanka i konačnoga tjeranja muslimana iz hrvatskih zemalja

Izoliranost katolika

Bartol Kašić, isusovac iz 17. stoljeća, piše:

»Nakon smrti nekoga člana obitelji, katolici bi u zemlju u koju je pokopan povrh glave posadili drvo, a na grobni humak stavljali su kruh, jabuke i druge plodove kao hranu siromasima. Zbog nedostatka svećenika mise su rijetko služene, još rjeđe se ispovijedalo i pričestilo, a takvu su priliku koristili kalvini koji su u to vrijeme bili bolje organizirana kršćanska zajednica.

Katolici su živjeli izolirani od muslimana i pravoslavaca, strahujući za život i materijalna dobra. Katolici su živjeli u kolibama pristojnoga izgleda. U krugu oko nastambe glave obitelji, njegova djeca podigla bi kolibe napravljene od drvenoga pletera oblijepljenoga smjesom pljeve i blata. Kolibe su bile čvrste i zbijene i činile su zid koji je jamčio sigurnost porodici i njezinoj imovini.

Život na salašu

Hasna od pileža

Piše:

Alojzije Stantić

Salašarke su pilež odjedared prodale kasno u jesen, a ukljukane guske od materica do poklada. Najviše su hasne imale od kokošivi i gusaka, malo manje od pućaka (pura), a tu i tamo i od pataka. Morkače su odranjivali samo za se, rad ila. Piležu treba dodat i golubove, jel su reduše liti često otpravile užnu s mesom golupčića

Salaš je podesan za odranjivanje pileža, na velikoj ledini za njeg ima dosta komocije, trave za guske i patke, za kokoške u travi tušta kojekaki buba, a u korlatu, u đubretu (stajnjaku) i tušta larvi od buba, koje kokoške iščeprkaju i poidu. To je od kokošivi i drugog pileža bila sporedna hasna jel su potamanile tušta buba i njevi larvi, i one su se starale da bude »ravnoteža« u lancu rane (ishrane).

Stanarice (žene koje rade poslove u avliji) su od pileža odranjivale: kokoške, pućke, guske, skoro svudan morkače, a koji su imali ledinu pod dolom odranjivali su i patke. Salašarkama je vrimeom ovaj posao bio od hasne, jel su od prodati jaja, perja i pileža pravile »sitne novce«, s kojim su izdržavali salaš u sitnim potribama kad su kupovali: petrolin; so, šećer i sve drugo za kujnu što nisu mogli sami odraniti; rivarsku robu (tekstil koji su prodavali na riv /1 požunjski riv = 78,3 cm /) i kojekaki sitniž od refeša (trgovca tekstilom); igle i kojekaki sitnež za šivenje, štrikanje... itd. Ova hasna je u dosta salaša bila zdravo važna, jel su od prodatog žita i krupne živine kupovali kojekaki sersam (alat) i sermaj (pokretna imovina zemljodilca), a od »veliki novaca« kupovali su mašine, zemlju, pravili svatove, katkad plaćali štajer (porez za nasliđe). Od ti novaca nije doticalo ženama.

Salašarke su pilež odjedared prodale kasno u jesen, a ukljukane guske od materica do poklada. Najviše su hasne imale od kokošivi i gusaka, malo manje od pućaka (pura), a tu i tamo i od pataka. Morkače su odranjivali samo za se, rad ila. Piležu treba dodat i golubove, jel su reduše liti često otpravile užnu s mesom golupčića.

Koliko je posao s piležom vrimeom postao velik vidimo iz podatka da je 1890-tih godina u Subatici industrijski pogon Hartmann Rafael i Conen Vilmos godišnje izvezio jedno na drugo oko 300.000 kom. pileža i oko 40 milijuna jaja (Magyar László, »Iratvallató«).

KOKOŠKE: Od svog pileža salašari su najviše odranjivali kokoške, najlakše su ji odranjivali, najviše su ili njevo meso, imali su dosta jaja i za prodaju, a u jesen su prodali sve koje nisu mislili ostavit za se. Kad su pilići dospili za klanje najpre su klali pivčice i kokoške koje su se iznosile, a u jesen je stanarica ošacovala koliko će joj kokica tribat za sime (za rasplod), a višak je prodala.

Priko godine uvijek je imala naprodaj jaja, po di koja ji nosila prodavat na hetiji (nediljnoj pijaci), a koja je imala tušta pileža njoj je na salaš došo trgovac. Tako je bilo i u našem šoru u Đurđinu: bajmačanin Weiss Ignac bavio se trgovinom naveliko pileža,

svakom salašu, čak i u seoskim avlijama. Vazdan su na ledini pasile travu, a čim su to pokosili guščarka ji je napasivala na strniti, di su kupile rasuta zrna i pasile mlade biljke. Od svog pileža najviše je bilo hasne od gusaka, najpre od perja, čupali su ji godidnje tričetri puta, računalo se po tom kad su izležene. Zato se stanarica paštrila da što ranije nasadi guščija jaja, prija neg se razležala prva guska. Za ležanje na jajima podmetnili su mlađu pućku koja još ne prima pućka.

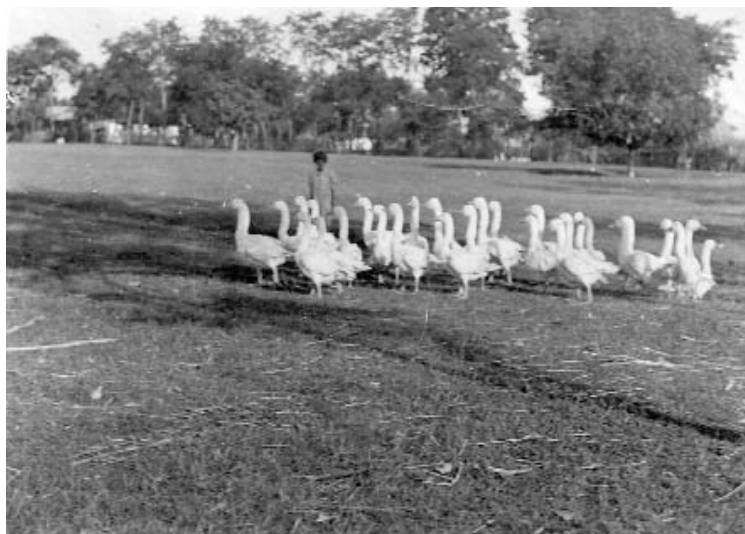
Trgovci su najslabije plaćali perje prvog čupanja, čupovinu, jel mu je donji dio baderljice često bio krvav. Perja su ostavljali za se, jel divojka u prćiji (divojačka oprema) mora ponet najmanje perja za dva-tri kreveta, u svakom krevetu: pernu (postelju napunjenu perjem), dunju (pokrivač od perja), dvi uzgljance (jastuka) s uzgljančicama i perje za dunjicu i kolivku. Svo druge perje kako su čupale prodale su ga po dobroj cini. Od oko pet gusaka mož načupat kilu perja.

Kad su u jesen obrali kuruze žene su izabrale guske za sime, na jednog guska četiri guske, kako su kazale pet mu je malo tušta, a sve druge su zatvorili i kljukali, dvared na dan, pokišeljenim kuruzima u zrnu. Tako je za oko dva miseca guska od 6-7

kila udvostručila težinu.

Onomad sam pročitao da ni Madžari, veliki izvoznici guščijeg mesa i džigerice (jetre), više ji neće moć izveziti u Evropu, tamo je neće kupovat jel guske silom kljukaju, po njevom tako su tu živinu mučili.

Po ondašnjem adetu gazdovanja čim je u prodaji roba prišla priko maže (kad je izmirena) kupac je oma isplatio vridnost robe. To je bilo poznato i kojekakim trgovcima, zato su se paštrili da u adventu napune dućan robom, jel kad stanarice počmu dobivat novce od debeli gusaka biće njim dobri kunčasti (mušterije, kupci). ■

Guske na ledini

jaja i perja, »Crveni čivutin« kako ga narod zvaao, hetijom se dao na glas kad će i u koji dio pustare ić kupovat jaja. Sićam se ti dolazaka ovog omanjeg, debeljuškastog trgovca rumenog lica: došo je u parasnikičkim kolima, s praznim košarovima u lotrava, a na njima s pljosnatim velikim drvenim škrletkama (kavezima) za živ pilež, di je od žena pokupovo sve šta su imali naprodaj. Plaćo njim je dobru cinu, a stanarice nisu se morale bakćat oko odnošenja te robe, osim kad su mu prodale ukljukane guske.

GUSKE: Kadgod su odranjivali guske u

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Ako se nastavi
sa ovakvim
prijenosom
skupštinskih
sjednica,
poštovana
gospodo i
gospođe
vijećnici, za
četiri godine u
Subotici se
UOPĆE NEĆE
MOĆI
GOVORITI O
SLOZI,
TOLERANCIJI
I SUŽIVOTU.
Tako će Tijelo
koje u svojoj
definiciji nosi
naziv »skupiti,
sabrati,
ujediniti«,
postati
čimbenik
razjedinjava-
nja, nesloge,
razdora,
netolerancije i
nepristojnog
govora.
Sačuvaj nas
Bože takve
Subotice!*

Izravni TV prijenosi i politički govori

Skupština koja raspušta

Ovih dana kršćani raznih Crkava susreću se kao braća i sestre u zajedničkoj molitvi za Isusovu oporučnu želju: da svi budu jedno. Jedna od najvećih tragedija vjerničkog života svakako je podijeljenost Crkava. Mnogi su čimbenici koji su u raznim vremenima tako jako uvjetovali život i tokove povijesti da se kršćanstvo u određenim vremenima unutar sebe do te mjere počelo rastakati da se sada, činjenično, istim Kristovim imenom i s pravom nazivaju kršćanske Crkve unatoč toga što nisu u potpunom jedinstvu i zajedništvu vjere.

Veliki je znak našega vremena želja koja postoji unutar različitih kršćanskih Crkava da tu razjedinjenost pokušaju živjeti u jednom bratskom suživotu, poštujući različitosti, a gradeći na onom što je zajedničko, a to je Krist, jedini temelj Crkve, kako piše apostol Pavao u prvoj poslanici Korinćanima. **UTEMELJENA NADA:** Ovih dana dakle (od 18. do 25. siječnja) našim gradom će proći »hodočašće jedinstva« u zajedničkoj molitvi i susretanju. Mi vjerujemo da će se Isusova Velikosvećenička molitva za jedinstvo svih vjernika ostvariti. Stoga se i susrećemo u jedinoj nadi – Isusu Kristu – koji će snagom svojega Duha obnoviti lice zemlje i darovati željeno jedinstvo. Principi toga »hodočašća jedinstva« su poznati. Slušati pažljivo i s poštovanjem one koji drugačije misle. Ljubiti i poštivati drugačiji način mišljenja ostajući duboko svjestan da će samo produblјivanje vlastite vjere u poslušnosti Evanđelju učiniti vjernike kvalitetnijima, a u toj kvaliteti će se moći prepoznati kao braća.

To je »hod jedinstva«: prihvatiti, poštivati, poslušati, a izgrađivati vlastitu vjeru po mjeri Kristovoj, ostalo je djelo Duha Svetoga. Tome se nadamo i to molimo. Stoga kršćanske Crkve nisu pesimističke,

niti isključive, nego u današnje vrijeme ulijevaju utemeljenu nadu svojim članovima i cijelom čovječanstvu da će se naći zajedno u suradnji istine i pravde, ljubavi i mira, snagom svoje vjere.

GOVORI U SKUPŠTINI SUBOTICE: Međutim, neka mi ne bude zamjereno što ću svoje razmišljanje sada okrenuti u jednom posve drugom pravcu koji je u direktnoj oprečnosti s ovim, gore spomenutim »crkvenim hodom jedinstva«. A to su televizijski prijenosi sjednice Skupštine Općine Subotica. Upitno je već da li je pravilna i korisna odluka da se tijekom sjednice u cijelosti prenosi, bez obzira na temu i način obrađivanja te teme. Je li korisno, pedagoški i sociološki prihvatljivo?

Ja mislim da je ta odluka o direktnom prijenosu i sam prijenos koji se već mjesec dana događa, jedna od najodgovornijih čimbenika rastakanja društvene zajednice čiji su predstavnici upravo u Skupštini. Zašto? Ponajprije se istupa na govornicu, vrlo često – čast iznimkama – nespremno, neargumentirano i neuvjerljivo. Međutim, vrlo rijetko pozitivno, dobronamjerno i dobrohotno. Tako se zapravo svaki skupštinski vijećnik koji će – pretpostavimo to – kroz četiri godine u javnosti istupati često nespreman, revoltiran i neargumentiran, dati sam o sebi najtužniju sliku. Nebrojeno puta će se potpisati u podsvijest gledatelja i stvoriti jednu sliku o sebi koja vjerojatno neće biti realna, ali ne mogu vjerovati da će biti dobra.

Drugo, u tim raspravama redovito se istupa u ime vlastite stranke, a ne u ime općega dobra. Toliko stranaka u Skupštini čiji članovi niti mogu niti smiju zastupati drugačije stavove i mišljenja nego što su »politički planovi« vlastite stranke, ne mogu dokazati da im je na savjesti i srcu opće dobro svih Subotičana, nego je u prvom planu interes vla-

stite stranke. Jesu li to svaki puta interesi svih nas?! Koga onda u tom času predstavljaju: svoju stranku ili nas? Kako se postaviti kada smo s mnogim »stranačkim programima« neupoznati ili su nam ti programi strani?

Svakako istupanje i govor samo u ime vlastite stranke kroz četiri godine će takvim načinom nastupa i samu stranku oslabiti i učiniti u očima gledatelja nesimpatičnom. Jer, priznat ćete, nema takve stranke »koja bi svemu svijetu ispekla kolača«. Dakle, stvara se diferencijacija kod gledatelja, ili čak razvija »navijački duh«.

IZGUBIT ĆE SE TOLERANCIJA: Treća opasnost je nepoznavanje problematike skupštinskih tema u širem gledateljstvu. A moć medija i manipulacija demagoškim nastupima je nedopustiva i zavodnička. Moralno se mora okarakterizirati kao negativno.

Četvrta opasnost je sam način i dostojanstvo govora. U skupštinskom »bontonu« morao bi postojati standard kako se i koliko se može i smije govoriti. Svaka grubost, nepristojnost degradira samog govornika, ali i cijelu Skupštinu. Kakav kredibilitet ima nepristojan, uvredljiv, neistiniti govor? Što to uče gledatelji od svog »najvišeg tijela«? Tako se zapravo pedagoški i sociološki u veliki broj gledatelja unosi zabuna, nesloga, razdor, strančarenje, svađa i nezadovolјstvo.

Kuda to vodi? Moramo vrlo jasno reći svoje mišljenje. Ako se nastavi sa ovakvim prijenosom skupštinskih sjednica, poštovana gospodo i gospođe vijećnici, za četiri godine u Subotici se UOPĆE NEĆE MOĆI GOVORITI O SLOZI, TOLERANCIJI I SUŽIVOTU. Tako će Tijelo koje u svojoj definiciji nosi naziv »skupiti, sabrati, ujediniti«, postati čimbenik razjedinjavanja, nesloge, razdora, netolerancije i nepristojnog govora. Sačuvaj nas Bože takve Subotice!■

In memoriam

Odlazak klasika

Niti je 2004. dobro završila, niti je 2005. dobro počela. U smiraj su tih dana otišli klasici hrvatskoga apstraktnoga slikarstva Josip Generalić (o Božiću 2004.) i Edo Murtić (drugog dana 2005. godine)

Piše: Zdenko Samaržija

Hrvatska apstraktna umjetnost, bilo naivna ili akademska, zauzima značajno mjesto na mapi europske umjetnosti. Javlja se u slikarstvu još u prvoj polovici 20. stoljeća, a da bi se sredinom stoljeća te još više u njegovoj drugoj polovici, proširilo i na kiparstvo i na grafiku. Tematski, dakako, hrvatska je apstraktna umjetnost golem odmak od socijalističkoga realizma, gotovo njegova negacija, te je vrlo cijenjena sredinom 20. stoljeća u zapadnome svijetu i u SAD-u.

Naime, dok su umjetnici iz umalo svih socijalističkih zemalja stvarali »dirigirana« djela, da ne bude nesporazuma, nerijetko vrlo vješto i oku ugodno, hrvatski su autori stvarajući drugačija djela pridonosili afirmaciji hrvatske kulture i hrvatskoga identiteta. Da ne uvrijedimo mnoge, sjetit ćemo se života i djela netom preminulih slikara Josipa Generalića i Ede Murtića.

PODRAVSKI MOTIVI: Josip Generalić rođen je 1936. godine u Hlebinama, u obitelji slikara-naivaca. Premda je završio studij

Josip Generalić: »Mali klizači«

likovnoga odgoja, presudan utjecaj na njegov rad pedesetih godina 20. stoljeća ima otac Ivan Generalić, najeksponiraniji autor hrvatske naive. Snaga umjetničkoga izraza Josipa Generalića vidljiva je u toj fazi, no dolazi do izražaja u kasnijim razdobljima, kada se odmiče od očeva utjecaja. Šezdesetih godina stvara u nadrealističkom dekorativnom stilu, a sedamdesetih godina obuzet je fantastikom. Faza »fantastike«, kojom je uzburkao kritičare i povjesničare umjetnosti, trajala je, na žalost, svega nekoliko godina, kada je Josip Generalić, u punoj stvaralačkoj snazi, sve iznenadio novim temama i bitno drugačijim likovnim izražajem, ali, naznačimo, ostajući vjeran naivi, podravskim motivima i nadasve Hlebinama. Generalić je, naime, portretirao mnoge poznate osobe stavljajući ih, kao likove, u podravске pejzaže, imaginarne cvjetne livade ili neke druge apstraktne prostore. Stvorio je tako nemoćni svijet, istovremeno sumoran i radostan, lijep i zastrašujući,

naivan i groteskan, humorističan i tragičan. Društvenu je kritiku nastavio slutnjama zla. Osamdesetih je godina dominantna mračna faza, faza nakaznosti, kojom Generalić oslikava moralnu i društvenu krizu te naslućuje razaranja i smrt slikajući izopačenost.

APSTRAKTNI EKSPRESIONIZAM: Edo Murtić rođen je u Velikoj Pisanici pokraj Bjelovara 1921. godine. U Obrtnoj školi u Zagrebu stekao je prve slikarske vještine kod profesora Ede Kovačevića, Kamila Tompe i Ernesta Tomaševića, vrsnih slikara koji su silnu snagu ulagali u rad s mladim slikarima. U Murtića su utkali mnoge vrijednosti, koje su mu omogućili da postane svjetski poznat i priznat umjetnik. Studirao je na Likovnoj akademiji u Zagrebu kod Ljube Babića, no valja istaći učenje kod Petra Dobrovića u Beogradu, vrsnog umjetnika i pedagoga. Godine 1943. priključuje se, kao i mnogi hrvatski umjetnici, hrvatskom anti-fašističkom pokretu, da bi nakon rata pa do zadnjih dana, kada mu je to zdravlje omogućilo, bio posvećen umjetničkom stvaranju. U njegovom putu važan je posjet SAD-u i Kanadi 1951. godine gdje se upoznao s apstraktnim ekspresionizmom, kojeg će oplemeniti lirskim motivima jadranskih pejzaža sa snažnim koloritom. Kombinacija snažnih boja i svjetlosti kojom su obasjani njegovi maslinici, čempresi, drvoredi te istarski pejzaži, kojima se posvetio nakon izgradnje ateljea u Istri, učinili su ga poznatim diljem svijeta. Izlagao je na tristotinjak izložbi, među mnogima, na venecijanskom biennalu (1958) te u Moskvi, Beču i gradovima diljem Europe.

Edo Murtić: »Odlazak«

Osim slikarstvom u užem smislu, bavio se Murtić i keramikom, zidnim dekoracijama, izradom plaketa, scenografijom, mozaicima, tapiserijama i oslikavanjem literarnih djela.

Godine 1957. osnovao je grupu »Mart« koja je okupila značajne umjetnike onoga doba. Godine 2002. u Modernoj je galeriji u Zagrebu održana njegova retrospektivna izložba na kojoj su prikazani mnogi Murtićevi radovi pohranjeni u mnogim privatnim zbirkama i galerijama diljem svijeta. Murtić je dobitnik mnogih hrvatskih i inozemnih nagrada. ■

Izložba starih fotografija

U Bačkom Monoštoru u Centru građanskih aktivnosti otvorena je 3. siječnja izložba starih fotografija pod nazivom »Pronađi se...«. Izložba je organizirana u okviru projekta »Od dijaloga do akcije« udruga »Ravangrad« iz Sombora. Udruga »Ravangrad« i udruga »Propeler« iz Bačkog Monoštora okupile su oko ove ideje i mještane sela koji su prikupljenim fotografijama iz porodičnih arhiva pokušali i uspjeli predstaviti specifičnosti života ljudi u Bačkom Monoštoru u prošlosti. Raznolikost tema, običaja, pejzaža i ljudi, vrijednosti su koje su oduvijek krasile Monoštor i Monoštorce. Prisutnima su se na otvaranju izložbe obratili *Boris Golub*, potpredsjednik udruge »Propeler«, koji je govorio o fotografijama i o tome kako je izložba nastala, i *Manda Prišing*, predsjednica UO udruge »Ravangrad«, koja je predstavila projekt, dosadašnje aktivnosti »Ravangrada«, kao i osnovnu ideju ove akcije. Izložba se može pogledati u prostorijama Centra građanskih aktivnosti (Knjižnica), svakog radnog dana od 16 sati.

A. F.

Promocija »Zbornika radova o biskupu Budanoviću«

Učitaonici Gradske knjižnice održat će se 17. siječnja s početkom u 19 sati promocija »Zbornika radova o biskupu Lajči Budanoviću«. Promociju organizira »Pučka kasina 1878.«, a ova promocija bit će održana u sklopu »Razgovora« koji su se počeli održavati davne 1934. godine u »Subotičkoj matici« po ideji biskupa *Budanovića*. Referate na ovogodišnjim »Razgovorima« održat će *mr. Ivan Lazar Krmpotić*, župnik iz Đurđina i *Stevan Mačković*, ravnatelj Povijesnog arhiva u Subotici.

Natječaj za »Preljku pismu«

Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« i ove godine organizira tradicionalnu manifestaciju »Veliko prelo«, koje će bit održano 29. siječnja u Subotici u velikoj dvorani Centra. Svi zainteresirani mogu sudjelovati na natječaju za »Preljku pismu«, a svoju pjesmu trebaju dostaviti u prostorije »Bunje-

vačkog kola« do srijede, 26. siječnja. Djevojke koje žele sudjelovati u izboru za »Najlipču prelju« treba da se prijave do četvrtka, 27. siječnja.

»Prelo bez granica«

Peto »Prelo bez granica« održat će se 22. siječnja u Bikiću (Bácsbokod-Mađarska) u organizaciji Bajske bunjevačke čitaonice. Posjetu ovoj manifestaciji organizira i »Pučka kasina 1878.« iz Subotice, a svi zainteresirani se mogu prijaviti u prostorijama »Pučke kasine«.

Zagrebačka škola animiranog filma

Na sedmom »Future Film Festivalu« u Bologni koji se održava od 19. do 23. siječnja bit će priređena retrospektiva filmova *Joška Marušića* i *Dušana Vukotića* iz produkcije Zagreb filma. Jedan od najeminentnijih hrvatskih animatora *Joško Marušić*, profesor i osnivač Odsjeka za animaciju pri Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, na festivalu će održati predavanja o Zagrebačkoj školi animiranog filma i značaju filmova *Dušana Vukotića*.

Anketa zagrebačkog filmskog magazina »Hollywood«

Po anketi koju objavljuje siječanjski broj zagrebačkog filmskog magazina »Hollywood« najbolji hrvatski film snimljen u posljednjih pet godina je *Ostojićev* film »Ta divna splitska noć«. U anketi je sudjelovalo dvadeset i šest hrvatskih filmskih kritičara koji su na drugo mjesto izabrali film »Fine mrtve djevojke« redatelja *Dalibora Matanića*, dok je treći film »Tu« *Zrinka Ogreste*. Slijede »Svjedoci« *Vinka Brešana*, »Nebo, sateliti« *Lukasa Nole*, »Sretno dijete« *Igora Mirkovića*, »Oprosti za kung-fu« *Ognjena Sviličića*, »Duga mračna noć« *Antuna Vrdojljaka*, »Ne dao Bog većeg zla« *Snježane Tribuson* i »Blagajnica hoće ići na more« *Dalibora Matanića*.

Redatelj Raponji izvanredan otkaz

Bivšem ravnatelju Gradskog kazališta Pula *Robertu Raponji* uručen je izvanredan otkaz. Prema riječima nove ravnateljice Gradskog kazališta Pula *Aleksandre Broz*, redatelj Raponja je od početka studenoga prošle godine bio na bolovanju, no u međuvremenu je režirao predstavu »Ptice« u Subotici, zbog čega mu je uručen izvanredan otkaz.

Koncert božićnih pjesama u Petrovaradinu

Svečanost prerasla u tradiciju

*Nastupili brojni sudionici u programu koncerta i predstavljanja običaja u Srijemu **
Božićne čestitke uputili župan vukovarsko-srijemski Nikola Schaffer i pomoćni biskup đakovački
i srijemski i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović

»Betlemaši« iz Novog Slankamena

Na svetkovinu Bogojavljenja, 6. siječnja 2005. godine s početkom u 16 sati u župnoj Crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu, Vikarijat srijemski je organizirao sada već tradicionalni, peti po redu, koncert božićnih pjesama i predstavljanja običaja u Srijemu.

Pred oko 300 prisutnih gledatelja, svoj su program izvele župe Novi Slankamen, Irig, Petrovaradin 1, 2 i 3, Ruma, Beočin, Srijemski Karlovci, Lačarak, Srijemska Mitrovica i Golubinci, te gosti – Mješoviti zbor KUD-a »Kristal« iz Županje.

SCENSKE IGRE, RECITACIJE I BOŽIĆNE PJESME: Prvi su nastupili mladi iz Novog Slankamena, župe sv. Mihaela, s tradicionalnom božićnom scenom igrom s pjevanjem »Betlemaši«. Potom su djeca iz Iriga, župe Svih svetih, uputili svima kratku recitaciju »Pozdrav«. Župa sv. Jurja iz Petrovaradina predstavila se vokalno-instrumentalnim sastavom pod ravnanjem *Štefike Rangelova*, koji su izveli pjesme »Ustajte pastiri« i »U to vrijeme godišta«. Pjevači petrovaradinske župe sv. Roka, pod ravnanjem *Petra Pifata*, otpjevali su malu crkvenu kantatu »Majka

Božja pri jaslca uspavljuje Isukrsta«. Iz filijala župe Irig ženska pjevačka skupina otpjevala je mađarske božićne pjesme »Csendes éj«, Menyből az angyal« i

»Pásztorok, pásztorok orvendezve«. Vokalno-instrumentalni sastav Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Jelačić« iz Petrovaradina pod ravnanjem *Joze Pokasa*

HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina

otpjevali su pjesme »Vesel'te se braćo danas« i »Moj Srijem«. Djeca iz petrovaradinske župe Uzvišenja sv. Križa potom su odsvirala najpoznatiju božićnu pjesmu »Tiha noć«, a ravnateljica im je bila *Slavica Renić*. Ponovo su nastupila djeca iz Iriga sa recitalom »Marija Majka«, a nakon njih je crkveni zbor župe Uzvišenja sv. Križa iz Rume pod ravnanjem *s. Hedvige* otpjevao skladbe »Sa veseljem putujući«, »Psallite unigenito«, »S anđelima pjevamo« i »Pripremi se Sion«.

RADUJTE SE NARODI: Pjevači iz Srijemskih Karlovaca, župe Presvetog Trojstva pod ravnanjem prof. *Đurđice Gudelj* izveli su pjesme »Božićna zvona« i »Oče naš«. Župa sv. Barbare iz Beočina predstavila je svoj crkveni zbor pjesmom »Isus među živinami«. Potom su djeca iz Iriga odigrala igrokaz pod nazivom »Božić svuda«, te izveli recitaciju »Betlehem«. Nakon njih su nastupili pjevači iz Lačarka, župe sv. Ane, koji su pod ravnanjem *Ivana Cingelija* otpjevali pjesme »Danas se čuje«, »U to vrijeme godišta« i »Radujte se narodi«. Konkatedralni zbor sv. Dimitrija iz Srijemske Mitrovice pod ravnanjem *Ivana Cingelija* izveo je skladbe »Isus naš dragi«, »Sklopi blage očiće« te »O vjernici hajd'mo«. Pjevači petrovaradinske župe Uzvišenja sv. Križa pod ravnanjem prof. *Đure Rajkovića* otpjevali su pjesme »Od Istoka sunčanoga«, »Čujte o ljudi svi« i »Zdravo mali Isuse«. Nakon toga djeca župe N. Slankamen izvela su igrokaz »Božić Zvezdana malog« i recitaciju »Božić Vladimira Nazora, pod ravnanjem *Veronike Vrbajac* i *Marije Fiala*. Župa sv. Jurja iz Golubinaca predstavila je svoj tamburaški orkestar pod ravnanjem *Ilije Žarkovića* i solisticu *Dubravku Čačić* pjesmama »Raduj se o Betleheme« i »Otvori srce«. Na kraju su nastupili gosti iz zapadnog dijela Srijema, točnije iz Županje. Mješoviti pjevački zbor njihovog kulturno-umjetničkog društva »Kristal« pod ravnanjem *Suzane Juzbašić* izveo je osam božićnih pjesama. Svi prisutni su potom jednoglasno zapjevali najpoznatiju hrvatsku božićnu pjesmu »Radujte se narodi«.

Po svršetku programa svoju su riječ prisutnima uputili dirigentica *Suzana Juzbašić*, župan vukovarsko-srijemski *Nikola Schaffer* i domaćin, pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za Srijem *mons. Đuro Gašparović*. Uz božićne čestitke i lijepe želje svi su izrazili želju da se ovakvi susreti nastave u budućnosti.

Dinko Kalmar

KUD »Kristal« iz Županje

Tamburaški orkestar župe sv. Jurja iz Golubinaca

Uzvanici

Subotički zbor »Collegium Musicum Catholicum«

Glazba i duhovnost kao zajednički cilj

*Ideja o osnutku ovoga zbora, koji se do ove godine zvao zbor »Isusova uskrsnuća« u skladu s nazivom župe u kojoj smo započeli s radom, došla je od strane s. M. Bernadice Đukić. **

O ovom posljednjem Božiću zbor je promijenio ime radi okolnosti rada, budući da su se skupili mladi iz cijelog grada, a ime samo govori da je to opći zbor za sve katolike koji će takvu glazbu njegovati na višoj razini nego što se to čini u župama, ističe Miroslav Stantić

Njegovanje sakralne glazbe i jasna usmjerenost prema duhovnoj izgradnji, kao i istodobno svjesno čuvanje kršćanske umjetničke tradicije, nisu česta pojava među mladima u suvremenom dobu. Korak u tom smjeru načinjen je prije jednog desetljeća u jednoj od subotičkih župa osnutkom zbora »Isusova uskrsnuća«, a danas se on naziva zborom »Collegium Musicum Catholicum«.

O povijesti, konceptu, promjenama i nastupima ovog ansambla razgovarali smo s njegovim ravnateljem Miroslavom Stantićem.

POGLED U PROŠLOST: »Ideja o osnutku ovog zbora, koji se do ove godine zvao zbor »Isusova uskrsnuća« u skladu s nazivom župe u kojoj smo započeli s radom, došla je od strane s. M. Bernadice Đukić. Ona je uspjela okupiti mlade entuzijaste s ciljem njegovanja sakralne glazbe, čiji je prvi nastup bio o Uskrsu 1994. godine, izvedeći tada djela gregorijanskog korala (»Misa de Angelis«, »Žrtvi uskrsnici«) Antonića i iz »Cithare Octochorde« obrađene

Početno jezgro ansambla

za četveroglasni, mješoviti zbor (»Uskrsnu Isus«, »Pjevaj hvale Magdaleno«, »Kralji ce neba«). Kako je zbor napredovao godinama u repertoaru, stvorila se potreba za instrumentalnim ansamblom koji je do danas ostao čimbenik u radu zbora, te je stvoreno jezgro ansambla«, kaže Miroslav Stantić koji je tada kao četrnaestogodišnjak započeo rad u ovom ansamblu na mjestu orguljaša.

O ovom posljednjem Božiću zbor je promijenio ime radi okolnosti rada, budući da su se skupili mladi iz cijelog grada, a ime samo govori da je to opći zbor za sve kato-

like koji će takvu glazbu njegovati na višoj razini nego što se to čini u župama. Trenutačno u zboru sudjeluje 25 stalnih članova, probe održavaju dva puta tjedno, dok im se na koncertima priključuju i članovi koji studiraju vani. »Radimo u franjevačkoj crkvi – Crkvi sv. Mihovila, a glavni nastupi su nam za blagdane Božić i Uskrs«, ističe Stantić.

PRVI CJELOVEČERNJI KONCERT: Osim u župnoj crkvi zbor je tijekom 1997. i 1998. godine počeo nastupati i u drugim subotičkim župama, kao i u mjestima u okolici Subotice. Godine 1999., u petoj go-

Miroslav Stantić

Djela Albe Vidakovića i ostalih hrvatskih skladatelja

»Budući da je Albe Vidaković Subotičanin, koji je bio regens zagrebačke prvostolnice, on je u našem radu na vrlo važnom mjestu jer želimo promovirati njegovu glazbu koja baš i nije poznata. Od njega pjevamo mise i motete koje su vezane baš za prigodne blagdane, a na koncertnom programu se trudimo imati bar dvije njegove skladbe. U njegovoj glazbi osjeća se odraz gregorijanske romantike, on nam je dopadljiv za izvoditi jer njegovu glazbu ljudi ovog podneblja mogu razumjeti. U našem programu stavljen je naglasak na hrvatske autore – Slavenskog, Odaka, Klobučara, Leščana i to nam je jako važno jer nastojimo promovirati glazbenu kulturu našeg naroda«, kazao je Miroslav Stantić.

dini svog postojanja, zbor je izveo svoj prvi cjelovečernji koncert u Crkvi Isusova uskrsnuća. Uz mješoviti zbor i instrumentalni sastav nastupio je *Marin Kopilović* – bariton, a zborom je ravnala *Nela Skenderović*. »Iste godine počeli smo nastupati i u izvansakralnim prostorima, zapažen nastup zabilježili smo u Somboru o obljetnici smrti o. *Gerarda T. Stantića*, a u jubilarnoj 2000. godini nastupili smo na »Makarskom kulturnom ljetu« u Hrvatskoj.

Na mjesto dirigenta zbora Stantić je došao 2001. godine, kada se mijenja koncepcija programa i brojnost članova, te već o Uskrsu spomenute godine zbor na sv. misi, koju je predvodio papinski nuncij *Eugenio Sbarbaro*, nastupa s orkestrom sastavljenim od učenika i profesora subotičke Glazbene škole, s kojima se suradnja nastavlja i danas.

RAZNOVRSNSI NASTUPI: Na Bijelu nedjelu iste godine zbor gostuje u izravnom radijskom prijenosu sv. mise iz Batine uz pratnju »Subotičkog tamburaškog orkestra«. Istom prigodom održan je i koncert koji je snimljen za potrebe Radio Osijeka. Kao plod suradnje s ovim orkestrom snimljen je i CD »Božić u Bačkoj«, gdje je sudjelovao njihov ženski zbor. »Sljedeće 2002. godine nastupali smo u Baji (Mađarska), Beogradu i drugim mjestima«, kazao je Stantić i naglasio gostovanje zbora u Zagrebu u Crkvi sv. Katarine, iste godine, pod pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske, u sklopu manifestacije »Tjedan hrvatskih manjina«, kao najznačajniji njihov nastup, prilikom koga su posjetili i hrvatsko nacionalno svetište Mariju Bistricu, te pjevali na misi. Kasnije, u rujnu 2003. go-

dine na poziv Biskupske konferencije u SiCG i apostolske nuncijature u Beogradu zbor je sudjelovao na svečanoj proslavi 25. obljetnice pontifikata *Ivana Pavla II*.

Godina 2004. prošla je u pripremama i obilježavanju njihove 10. obljetnice, kada su u sklopu proslave »Dužijance 2004.« dobili »Antuševu nagradu«.

VELIKI BROJ SURADNIKA I IZVEDENIH SKLADBI: Najznačajnija glazbena i izvedbena dostignuća ovog zbora su djela »Laudate Dominum« *Antonija Vivaldija*, »Regina Coeli« *Kamila Kolba* (u orkestraciji *Konstantina Stefanovića*), zborovi iz *Händlovih* oratorija »Mesija«, »Juda Makabejac«, *Bachovi* koral, kao i »The Ceremony of Carols« *Brittena*.

Tijekom desetogodišnjeg rada zbor je surađivao s mladim glazbenicima koji studiraju u Zagrebu, Novom Sadu, Beogradu,

Segedinu, »Subotičkim tamburaškim orkestrom«, članovima Subotičke filharmonije i drugima, među kojima su se istaknuli: *Francka Šenk* (Salzburg) – sopran, *Anton Potočnik* (Ljubljana) – orgulje, *Jelena Štulić* – mezzosopran, *Saša Štulić* – tenor, *Sándor Kadar* – orgulje, *Petar Kopunović Legetin* – bariton, *Dragana Ristić* – sopran, *Kornelije Vizin* – orgulje, *Gábor Kiss* – violina, *Kiss Tamás* – violina, *Saša Grunčić* – orgulje, *Tomi Domančić* (Hvar) – klavir, *Marijana Brejar Domančić* – oboa, *Maja Jaholiš* – mezzosopran (Šibenik), *Krisztina Tokodi* – violončelo, *Marin Kopilović* – bariton...

Svoje poglede na suvremenu glazbu Stantić je iskazao stavom: »Pokraj klasike koju najviše slušam, katkad propratim i glazbu s radija, sve osim, naravno, narodnjaka. U potrebi za moderniziranjem repertoara izvodili smo i skladbu patera Isusovca *Loranda Kilbertusa*, beogradskog kompozitora, u čijoj se glazbi spajaju gregorijanski koral i harmonije 20. stoljeća (Bartók i Hindemith)«.

Sudeći po dosadašnjem radu zbora, njihovoj progresivnoj putanji i stalnom bogaćenju i širenju repertoara, »Collegium Musicum Catholicum« čeka svijetla budućnost. Bez sumnje, oni to doista i za služuju.

Davor Bašić Palković

Novi izazovi

Zbor trenutačno priprema Uskrsnji koncert na kome će izvesti subotičke praižvedbe »Stabat Mater« *Josepha Rheinbergera* i »Requiem« *Gabrijela Fourea*, što će također izvesti i na turneji po Hrvatskoj koja poslije slijedi.

Zbor »Collegium Musicum Catholicum«

O novoj knjizi Zlate Živaković – Kerže »Osječka sjećanja i svaštice 20. stoljeća«

Osječki štih i znamenitosti grada

*U knjizi je predstavljena osječka svakodnevica, društveni život, zdravstvo, kultura i sport *
Više od tri stotine priča i pričica o prebogatoj osječkoj povijesti*

Nedavno je iz tiska izišla nova knjiga dr. Zlate Živaković – Kerže, povjesničarke i profesorice na Filozofskom fakultetu u Osijeku pod nazivom »Osječka sjećanja i svaštice 20. stoljeća«. Knjiga je lijepo uređena, džepnog je izdanja, a na 370 stranica donosi priče u vidu sjećanja autorice, ali i drugih suvremenika, te svaštice iz osječke svakodnevice. Knjiga je označena kao I. dio, pa je za očekivati i njezin nastavak u vidu drugoga dijela, možda već dogodine.

»Možda«, kaže autorica, »jer radim i na drugim projektima u Hrvatskom institutu za povijest, podružnici za povijest Slavonije, Baranje i Srijema u Slavonskom Brodu, no to ne znači da baš ja moram biti autorica nastavka, može to i netko drugi, bilo iz redova povjesničara kroničara ili suvremenih pisaca koji bi to nastavio«.

PRIČE O POVIJESTI OSIJEKA: Ova je knjiga, kao i prethodna, »Svaštice iz staroga Osijeka«, dobrodošla u ovo predblagdanskno vrijeme, i mada je praktična po formatu, a bogata po broju stranica, nije mogla obuhvatiti sve događaje i sva bivanja, sve društvene skupine, pa i sve osobe, što je i inače gotovo nemoguće. Ipak ona nastoji čitatelju na zanimljiv i jednostavan, ali ipak i na znanstveno zasnovan način predstaviti veliki dio svakodnevice grada Osijeka u proteklome stoljeću.

»Nastojala sam da na vrlo popularan način složim priče i pričice o povijesti Osijeka, i ako dobro pogledate vidjet ćete da je u dva poglavlja predstavljena osječka svakodnevica, društveni život, zdravstvo, kultura, šport i svakodnevni život. Na više od 370 stranica složila sam više od tri stotine priča i pričica, koje su već objavljivane u 'Hrvatskom listu' ili 'Glasu Slavonije', bilo u periodici ili ljetopisima, prilagođene malom formatu knjige, što i nije bilo tako jednostavno. Nisam imala pretenzije da sažmem sve dijelove prebogate osječke povijesti, jer ovo je samo mali dio toga, pa je stoga i rečeno da je ovo samo prvi dio«, kazala je Zlata Živaković Kerže.

DUH VREMENA: Pitali smo autoricu kome je namijenjena knjiga? »Kao prvo, knjiga nosi naziv 'Osječka sjećanja i

svaštice 20. stoljeća', pa je dakle namijenjena prvenstveno Osječanima, i to svih dobi, i mladima i onima srednje dobi, kao i starima. Dakle, prvenstveno Osječanima zaljubljenima u povijest svoga grada, ali i svima koji dolaze u Osijek, nastanjuju ga, i koji žele, da tako kažem, na brzinu saznati nešto više o ovom divnom gradu. Dakle i friškim Osječanima. Knjiga je baš pogodna da se na brz i popularan način čitatelj može upoznati s gradskim znamenitostima, da se osjeti život grada, duh vremena i onaj osječki štih, da se zaviri u povijest grada, bez bojazni od opsežnosti monografija«.

Odgovarajući na pitanje možemo li

da iz 1918. godine, od kada je u sastavu Kraljevine SHS i periodu od poslije 1945. godine, od kada je i službeno u sastavu Republike Hrvatske. Ja osobno, bavim se projektom koji je usvojen na razini Instituta, a tiče se riječnih tokova Save, Drave i Dunava, taj je projekt već završen i kanim ga obraditi i objaviti do polovice iduće godine, a radni naslov knjige je 'Čovjek i vode'. Bit će tu obrađeni vodotokovi Save, Drave i Dunava, ali tako zvani donji tokovi koji nas zanimaju, kroz jedan povijesni ali i ekološki prikaz, gdje se naravno ne zaobilazi ni cijelo to područje Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije u 19. stoljeću, obuhvaćajući prometni dio rijekama,

dr. Zlata Živaković – Kerže

uskoro očekivati i drugi dio knjige i što u ovim trenucima radi autorica i koje projekte privodi kraju, Zlata Živković – Kerže je prije svega napomenula kako podružnica Hrvatskog instituta za povijest u Slavonskom Brodu ima niz projekata.

»Kroz razgovor, spomenuli ste i Srijem, i moram vam reći da je u žiži našega zanimanja cjeloviti Srijem iz 19. stoljeća, pa i ranije kroz srednji vijek. S Baranjom je stvar već drukčija, i nju pratimo od perio-

ali i prometnice uz rijeke i svakako da će tu biti riječi o poznatim i većim naseljima, među koje spada i Subotica onoga doba«. Knjiga »Osječka sjećanja i svaštice 20. stoljeća« je tiskana u nakladi Hrvatskog instituta za povijest, podružnice za povijest Slavonije, Baranje i Srijema u Slavonskom Brodu, a suizdavači su Društvo za hrvatsku povijesnicu u Osijeku i Tiskara Pauk u Cerni.

Slavko Žebić

Promocija knjige Stanka Andrića »Slavonija – sažeti vodič prirodnih i kulturno-povijesnih znamenitosti«

Jedinstveni vodič kroz Slavoniju

*Knjiga obuhvaća činjenice vezane za povijest, kulturu, društveni život i prirodne znamenitosti **
Ovo djelo ima pretenzije služiti kao vodič, a namijenjeno je širokom krugu čitatelja

U Osijeku je koncem prosinca predstavljena nova knjiga povjesničara i književnika Stanka Andrića »Slavonija – sažeti vodič prirodnih i kulturno-povijesnih znamenitosti« u lijepom prostoru nove knjižare »Truhelka« na Trgu Slobode, a o djelu i autoru nadahnuto je govorio književni kritičar i novinar Igor Gajin.

»Na hrvatskoj književnoj sceni Stanko Andrić se pojavljuje prije 4-5 godina, no odmah je bio otkrovenje i iznenađenje s obzirom na svoju osobnost, erudiciju i spisateljsku kvalitetu. Sve ove godine, kako

diskursom na našim prostorima, a odlikuje se i rafiniranim spisateljskim stilom i ploidotvornom metodologijom«, kazao je Igor Gajin.

KULTURNO-POVIJESNI PORTRET SLAVONIJE: Dr. Stanko Andrić je uspio sažeti u stotinu tridesetak stranica, a u tri poglavlja: I. – Istočna Slavonija; Osijek i okolica, Vukovar i Vinkovci Baranja i Srijem; II. – Srednja Slavonija, Požega i okolica, Požeška kotlina, Između Drave i slavonskog gorja i III. – Zapadna Slavonija; Virovitica i okolica, Daruvar i Pakrac i Po-

patetike, pa i samodopadnosti, kojima ovakva štiva znaju podleći. Knjiga priča o dvadeset i pet gradova i pregršt naselja u Slavoniji, Baranji i Srijemu, i prosto vas mami da ih posjetite, da ih upoznate, da saznate o njima što više, da se hvalite njima, ako tu već živite.

»Pred nama je nova knjiga«, kazao je Igor Gajin, »koju potpisuje Stanko Andrić, pa ona samim tim činom već dobiva na svojoj važnosti, no neki će čitatelj biti pomalo i razočaran, jer ne nosi onaj prepoznatljivi naboj znanstvenih i književnih pretenzija, jer ova je knjiga naprosto vodič, istina ne turistički, mada i takav, već vodič znanstveni, kulturni i prirodni, koji će i kao takav biti zanimljiv čitatelju, posebice Slavoncu, Baranjcu, Srijemcu, Šokcu, koji će kada je pročitaju, otkriti da su okruženi mnogim znamenitostima i mnogim vrijednostima koje do sada nisu ni zamjećivali«.

PODRUČJE S BURNOM POVIJEŠĆU: »Knjiga zapravo i ima pretenzije služiti kao vodič, kako joj stoji i u naslovu«, skromno je kazao autor, dr. Stanko Andrić, »a namijenjena je širokom krugu čitatelja, napose Slavoncima, Baranjcima i Srijemcima, i onima koji puno znaju o svome kraju, ali i onima koji tek kane upoznati ga. Veliko je to područje koje danas nastanjuje više od milijun stanovnika, područje s burnom poviješću počevši od Rimskog doba pa do najnovijih zbivanja, do Domovinskoga rata. Obuhvaća riječne tokove Save, Drave i Dunava, kojima je Slavonija vjekovno omeđena, ali i gorje koje se uzdiže do gotovo 1000 metara nadmorske visine, Psunj je na 984 metara, kao i ravničarski dio koji je najbolja žitnica Europe, ali i onaj pokriven stoljetnim šumama ne samo u visinskim dijelovima već i u nizinskim s poznatim hrastom lužnjakom. Knjiga naprosto sadrži po nešto za svakoga čitatelja«, ističe dr. Stanko Andrić

Slavko Žebić

Znanstveni, kulturni, privredni ali i turistički vodič

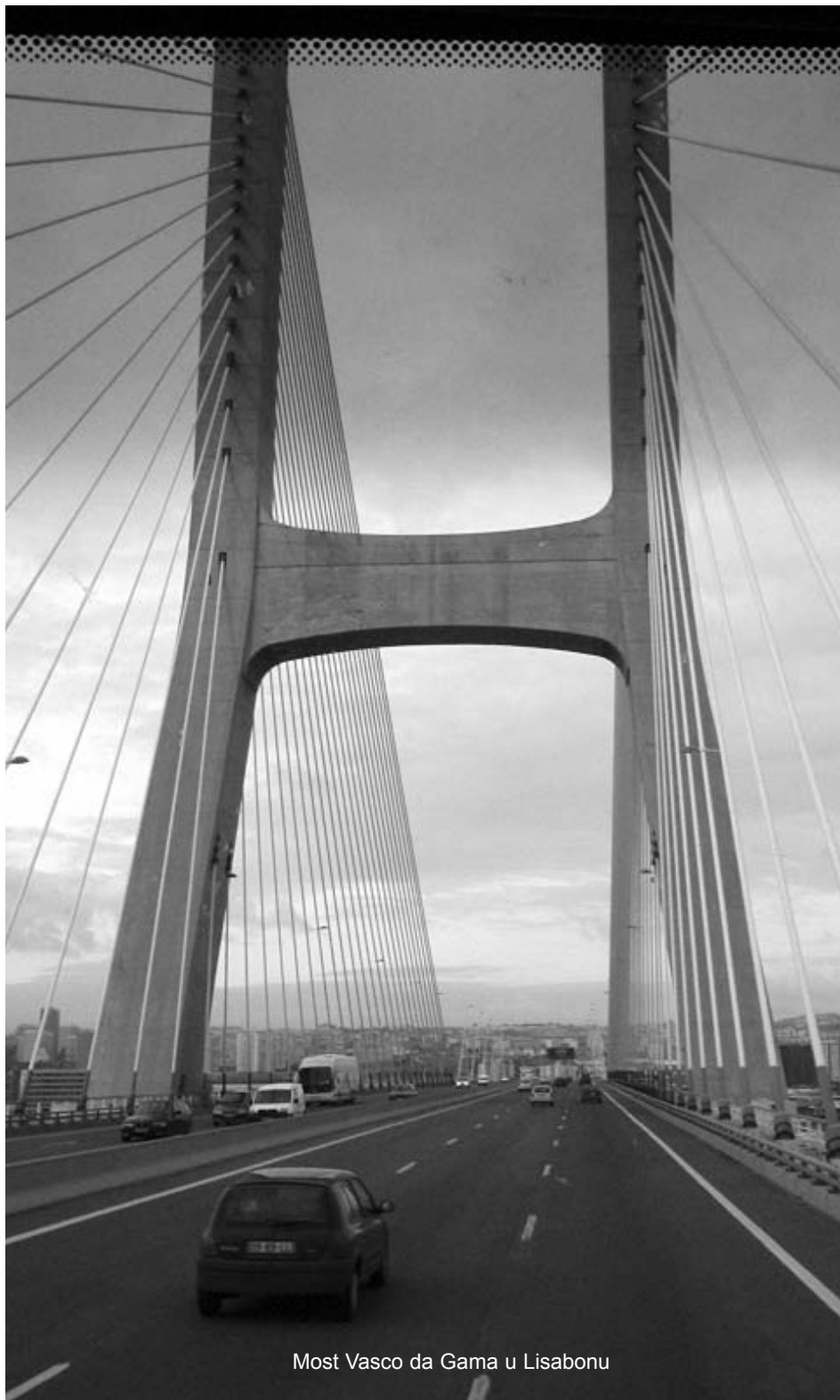
objavljuje knjigu za knjigom, književni kritičari, književni povjesničari i književni teoretičari se slažu da je on jedna od najvećih nada na našem književnom obzoru. Dr. Stanko Andrić se iznimno talentirano, predano i kvalitetno bavi znanstvenim radom i izučavanjem srednjovjekovlja Slavonije, Baranje i Srijema, o čemu je također objavio nekoliko knjiga, koje su ne tipične, s pomalo rigoroznim znanstvenim

savina, opsežnu materiju, prema kojoj i njegova nova knjiga nosi naziv »Slavonija – sažeti vodič prirodnih i kulturno-povijesnih znamenitosti«, koja je tiskana u nakladi zagrebačkog »VBZ-a«. Knjiga obuhvaća činjenice vezane za povijest, kulturu, društveni život i prirodne znamenitosti, te daje kulturno-povijesni portret Slavonije, bez bojazni od pretjerane faktografije, zamki zahtjevne monografije ili pretjerane

Europski susret mladih u Lisabonu

Hodočašće povjerenja na zemlji

*Nakon više od 70 sati putovanja ugledali smo Lisabon, mjesto gdje počinje ocean – dalje na jug, zapad, ili sjever, samo je more i poziv na put otkrića * Lisabon je živahna i živopisna metropola *
Susret mladih donosi i manje uobičajen doček Nove godine*

Most Vasco da Gama u Lisabonu

Na kraju svake godine zajednica Taizé održava veliki susret mladih u jednom od većih gradova Europe. Taizé, na jugu Burgundije u Francuskoj, dom je međunarodne, ekumenske zajednice koju je osnovao brat Roger 1940. godine. Danas zajednica okuplja više od stotinu braće, katolika i protestanata različitih podrijetla, iz više od 25 zemalja. Braća posjećuju i vode susrete, velike i male, u Africi, Sjevernoj i Južnoj Americi, Aziji i u Europi, kao dio cjelokupnog »hodočašća povjerenja na zemlji«.

Na ovim susretima sudjeluje desetine tisuća mladih iz cijele Europe, pa i s drugih kontinenata. Ove godine Europski susret mladih održao se u portugalskom glavnom gradu Lisabonu, u trajanju od 28. prosinca 2004. do 1. siječnja ove godine. Na ovogodišnjem susretu sudjelovalo je blizu 50.000 mladih, među kojima oko 2000 mladih iz Srbije i Crne Gore, a u našoj grupi, koju je vodila s. Eleonora Merković, bilo je 126 hodočasnika.

PUT ZA LISABON: Naše hodočašće započelo je na Božić u ranu zoru. U franjevačkoj crkvi u Subotici služena je sveta misa, te smo se potom uputili na put dug 3500 km. Pogled na mjesto Lisabona na karti, na najzapadnije i nedaleko od najjužnije točke Europe, već je bio veliki izazov. Nakon više od 70 sati putovanja ugledali smo Lisabon, mjesto gdje počinje ocean – dalje na jug, zapad, ili sjever samo je more i poziv na put otkrića. *Vasco da*

Povijest Europskog susreta mladih

Prvi Europski susret mladih održan je u Parizu 1978. Potom su slijedili: Barcelona 1979, Rim 1980, London 1981, Rim 1982, Pariz 1983, Köln 1984, Barcelona 1985, London 1986, Rim 1987, Pariz 1988, Varšava 1989, Prag 1990, Budimpešta 1991, Beč 1992, München 1993, Pariz 1994, Varšava 1995, Stuttgart 1996, Beč 1997, Milano 1998, Varšava 1999, Barcelona 2000, Budimpešta 2001, Pariz 2002, i Hamburg 2003.

Gama je otvorio pomorski put iz Europe za Indiju, nakon devetomjesečnog putovanja bez dodira s kopnom. On igra tako važnu ulogu u portugalskoj povijesti, da je njegovim imenom nazvan i najduži europski most, dugačak 17 kilometara, koji premošćuje rijeku Tejo u Lisabonu. Tim mostom stigli smo u dio grada gdje se nalaze dvorane u kojima će se održavati molitve za vrijeme susreta.

Jedna od osobitosti Portugalaca je njihova gostoljubivost, tako da smo svi bili smješteni u obiteljima u dvije stotine župa. I oni i mi uživali smo u radosti gostoprimstva, jer buđenje velikodušnosti i najboljeg što svaka osoba ima, veliki je dar od Boga.

DANI BORAVKA: Svaki dan započinjali smo okupljanjima u dodjeljenim župama, gdje smo u grupama za razgovor s mladima iz različitih zemalja dijelili iskustva koja se dotiču vjere, tradicija, te naših kulturnoloških različitosti. Na velesajmu Oriente, sagrađenom za potrebe svjetske izložbe EXPO '98, dva puta dnevno imali smo priliku sudjelovati u zajedničkim molitvama, koje odlikuju sada već poznate pjesme iz Taizéa i dijelovima namijenjenim meditativnoj šutnji. Tijekom poslijepodneva mladima je dana mogućnost sudjelovanja u radionicama koje su nudile raznovrstan program od posjeta muzejima, glazbenih i

U trenucima obilaska grada

folklornih sadržaja, do upoznavanja s misionarskim radom braće. Svoj dan završavali smo druženjem u obiteljima u kojima smo bili smješteni.

Lisabon je živahna i živopisna metropola. Šetajući gradom, posjetili smo srednjovjekovni dvorac *Sao Jorge* s 10 tornjeva, centralne kvartove *Baixa* i *Rossio*, maorsku četvrt *Alfama* sa svojim uskim, zavojitim uličicama i snježnobijelim kućama,

Belém – luku iz koje je Vasco da Gama krenuo u istraživanja, lisabonsku katedralu *Sé* iz 12. stoljeća, viseći most preko rijeke Tejo, te doživjeli vožnju tramvajem koja svojom starinskom neobičnošću dugo ostaje u sjećanju. U odnosu na stari dio grada noviji Lisabon odlikuje hi-tech arhitektura interesantnih zdanja poput tornja i žičare Vasco da Gama, oceanarija, tržnih centara i sportskih objekata.

DOČEK NOVE GODINE: Susret mladih donosi i manje uobičajen doček Nove godine. Oko 23 sata sudionici se okupljaju u crkvi mjesta prijama, na molitveno bdijenje za mir i povjerenje među narodima. Program je pripremljen unaprijed s predstavnicima grupa i uključuje molitve i pjesme na svim jezicima. Staru godinu ispratili smo uz tzv. festival naroda, na kome smo se družili predstavljajući ponešto iz zemlje iz koje dolazimo.

Prvog dana nove godine nakon sv. mise i oproštaja s domaćinima otpočeli smo naš povratak kući. *Fatima*, svjetski poznato svetište, nalazi se na oko 160 km od Lisabona, koje smo iste večeri posjetili i sudjelovali na sv. misi služenoj i na hrvatskom jeziku. U sklopu proputovanja imali smo priliku posjetiti gradove: Madrid, Barcelonu, Zaragosu i Monte Carlo.

Svi mi koji smo se susreli u Lisabonu, dobili smo priliku za bolje razumijevanje našeg svijeta, u kojem nisu dovoljna samo zemljopisna već i otkrića kulturnih preobrazbi i međuljudskih odnosa.

Ovo iskustvo otkrivanja ljepote zajedništva izravan je poticaj za poduzimanje konkretnih koraka u prilikama svakidašnjice našeg okruženja kojem smo se vratili.

Ivana Bašić Palković

Zajednička molitva

Dio poruke pape Ivana Pavla II. poslana u Taizé

»**P**ostanite, po povratku kući, sve više tvorcima mira i jedinstva. Grad u kojem se susrećete, Lisabon, otvoren je svijetu. Mogli biste i vi biti otvoreni braći i sestrama različitih kultura kako biste ovaj planet učinili sve bratskijim društvom!«

O knjizi »Crna jedra« Vlade Gotovca

Najbolje je raditi ono što sanjaš

Dvojezična knjiga pjesama »Crna jedra« *Vlade Gotovca* (1930. -2000.) objavljuje se 2002. godine. Pjesme Vlade Gotovca prevela je na engleski jezik *Celia Hawkesworth*, a knjigu je uredio *Čedo Prica*. Nakladnik knjige je institut »Vlado Gotovac« koji je 2001. godine osnovala skupina intelektualaca, znanstvenika i umjetnika s namjerom da se posvete proučavanju Gotovčeve ostavštine. Pod naslovom »Crna jedra« objavljena je 1995. godine poetsko-grafička mapa pjesnika Vlade Gotovca i slikara *Ede Murtića* (1921. -2005.). Mapa »Crna jedra« sadrži devetnaest pjesama, a za ovo drugo izdanje na hrvatskom i engleskom jeziku Čedo Prica je uvrstio šest novih pjesama.

Vlado Gotovac uređivao je emisije na Radio Zagrebu, te časopise »Razlog« i »Hrvatski tjednik«. Više puta je zatvaran od komunističkih vlasti. U neovisnoj Hrvatskoj postaje predsjednikom Matice hrvatske, te političkih stranaka HSLS-a i LS-a. Objavio je knjige: »Pjesme od uvijek« 1956., »Opasni prostor« 1961., »Jeka« 1961., »I biti opravdan« 1963., »Osjećanje mjesta« 1964., »Čujem oblake« 1965., »Principi djela« 1966., »Zastire se zemlja« 1967., »Približavanje« 1968., »Prepjevi po sjećanju« 1968., »Čarobna špilja« 1969., »U svakodnevnom« 1970., »Sporne sandale« 1970., »Sadržaj vjetra« 1971., »Tri slučaja« 1981., »Zabranjena vječnost« 1987., »Moj slučaj« 1989., »Isto« 1990., »Crna kazaljka« 1991., »Istina od Europe traži previše« 1993., »Čekati sjevernije« 1995. Knjiga »Crna je dra« hommage je velikom pjesniku i humanisti.

IZRAZ PJESNIKOVOG UNUTARNJEG SVIJETA: Pjesme koje sadrži knjiga »Crna jedra« svjedoče o pjesnikovom neprestanom promišljanju o pojmovima egzistencije i slobode, te o moralnim načelima, jer pjesničko pismo Vlade Gotovca sadrži elemente filozofskog i esejističkog, ali pjesnik Gotovac približava se čitateljima i kroz posve individualnu emociju. Iskazivanjem intimnog raspoloženja Gotovac ispisuje autobiografski identitet u kontekstu društvene prakse i iskustvene stvarnosti, iskazujući vlastiti unutarnji sadržaj duševnog života. U takvoj lirici Gotovac problematizira ulogu općeg u našem posve osobnom: *Crnogorična svjetlost i zrak / Gotičke katedrale / Topla tišina najavljuje koral / Kroz zelene sjene bruje nebesa / Nevidljive orgulje završavaju po-slove dana / Znak onoga što se zbiva s druge strane / Umjesto još jednom pokušanog crteža / Ulazak u bezdan s nepoznatom zvijezdom.*

STVARNOST SVAKIDAŠNJICE: Pjesnik Gotovac problematizira i stvarnost svaki-
dašnjice, a u zatvoru je ispisao jedinstven rukopis hrvatske književnosti. Prema zbilj-
skom kontekstu pjesnik iskazuje svoj stav, a minimalističkim stilskim obrascem Goto-
vac reducira slojevitost značenja u jednostavnost iskaza-znaka koji je izraz pjesnikovog
unutarnjeg svijeta, kao u pjesmi »U Lepoglavi«: *Za zidom: borovi zbliženi samoćom /*
Tumači šutnje s jarmom neprijateljskih zvijezda / Uspravni / Uspravni / Uspravni / Po-
navljam i druge riječi / ali samo riječ Uspravni tumači šutnje / Uzimaju u obzir Sve / I
mene i zid i otok / U tami ugasle zvijezde. Bivši robijaški uznik Vlado Gotovac zapisao
je među ostalim i sljedeće: »Tko ne zna živjeti na zemlji neće znati živjeti ni na nebu!
Nema vječnosti bez otisaka prstiju... Sačuvati svu ljepotu hrabrosti! Jer hrabrost je uvi-
jek divna, hrabrost nikad nije uzaludna – biti spreman propasti, ali ne izdati vlastitu su-
binu«, a u pjesmi »Ja domahujem životu« stoji stih: *Može se sanjati, ali je bolje raditi,*
a najbolje je raditi ono što sanjaš. Pjesme iz knjige »Crna jedra« izbor su iz lirske bašti-
ne Vlade Gotovca i poticaj za upoznavanje s opusom ovoga pjesnika.

Zvonko Sarić

Iz knjige »Lira naiva 2004«

Hermina Malković

Sanjam

Ne budi me tako rano
sanjam salaš, trišnju staru
sanjam majku što me čeka
na našem kućnom pragu

Moje drage uspomene
ostavih ja na tom pragu
na salašu pokraj puta
svoju dušu, snove, ljubav
sad mi srce tužno luta.

Nigdi nema te miline
nigdi nema takog mira
ni mirisnog crnog kruva
što ga majka znala peći
u paorskoj staroj peći

Nigdi nema te ljubavi
što nam naša majka dala
blagoslova ni molitve
što je ona molit znala.

Hermina Malković rođena Dorotić rodila se 1940. godine u seljačkoj – zemljoradničkoj obitelji. Osnovnu i srednju školu završila je u Somboru. Radila je kao knjigovođa, a sada je u mirovini. Voli poeziju, slike, glazbu. Piše o salašima, bunjevačkim običajima... Objavljivala je u »Miroljubu«, listu somborskog Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Vladimir Nazor« te u kalendaru »Subotička Danica«. Sudjelovala je na prvom susretu pjesnika »Lira naiva 12003«.

Darkwood Dub – »O danima«

B92, 2004.

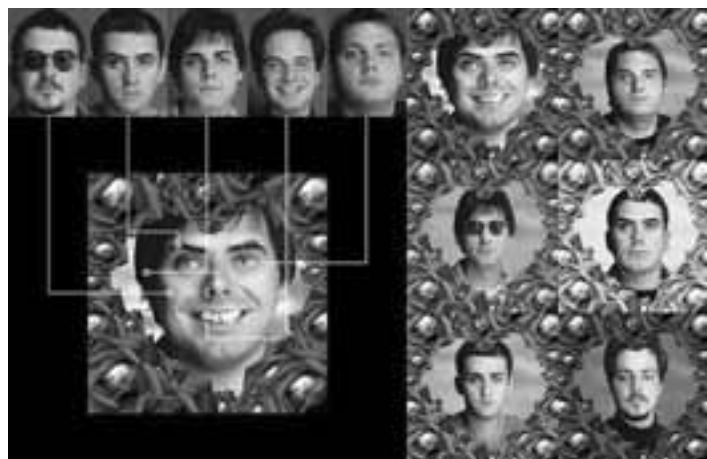

Prije dva tjedna, a poslije više od dvije godine iščekivanja, na glazbenom tržištu pojavilo se novo studijsko ostvarenje beogradske skupine *Darkwood Dub*. Producent albuma je gitarist skupine *Bojan Drobac*, autor tekstova, kao i do sada, *Dejan Vučetić*, koji sve više razvija svoj instinkt za pjevanjem (primjer tome su svakako refreni pjesama).

»O danima« je prizivanje cjelokupnog dosadašnjeg stilskog opusa ove skupine, u kome se nakon nekoliko preslušavanja materijala i prvih dojmova, ipak osjeća razvitak i mudro kretanje naprijed.

Atmosferu albuma čine jednostavne i prirodnije gitarske teksture, reducirana količina elektro-pionirstva (efekata i semplova), te prije svega lagana, sjetna ali prijatna refleksivnost tekstova. Vraćanje pjesama na pop-strukturu i time uzrokovano skraćivanje instrumentalnih dijelova, čine se kao uspješan potez. Sasvim je logički postupak da se za prvi singl izabere singl »Prostor između nas«, zarazne new wave bas dionice koja evocira Joy Division ili

The Cure. Naravno, bas linije su dominantan voditelj glazbe Darkwooda, tu njihovu besprijekornosti ne treba previše isticati. Ona se, na svu sreću, i ovog puta podrazumijeva. Vedrina s početka njihove karijere sada se vraća, naravno, u drugačijoj maniri, dominirajući u pjesmama »Regioni«, »Laka radost« i »Ogreboti na«. Zajednički nazivnik koji ih okuplja i u nazivu – dub, efektivno plovi njihovom zvučnom slikom, maknut u skladu s koncepcijom, prema pop-formi (»Centala«). Stihovi »U srcu plamen osjećanja / vatru nosi stihija« odlična su ilustracija njihove spontanosti i glazbene zrelosti. Pjesma »O danima« zatvara ovo ostvarenje, koja zvuči kao da se mogla naći na prethodnom albumu »Život počinje u tridesetoj«.

Slušajući svih devet pjesama, olako se može konstatirati njihov, sada odlično razvijen, osjećaj za cjelovitost albumskog skladanja. Ovaj album je samo potvrda visokog statusa koji Darkwood Dub zauzimaju na, nažalost, malobrojnoj srbijanskoj rock-sceni.

D. B. P.

Stipan Banović (1884. -1961.)

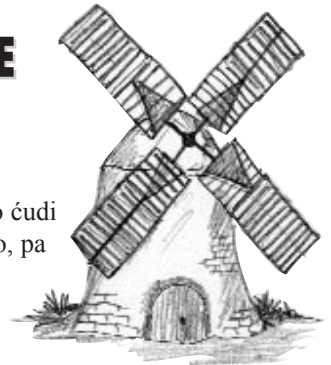
Stipan Banović, folklorist i pisac, rođen je u Zaostrogu 6. ožujka 1884. a preminuo u Napulju 28. kolovoza 1961. Osnovnu školu polazio je u Zaostrogu, zatim je pohađao franjevačku nižu gimnaziju u Sinju, a učiteljsku školu je završio u Arbanasima kod Zadra (1899-1905). Radio je kao upravitelj osnovne škole u selu Kotezi kraj Vrgorca, a zatim kao učitelj u Zaostrogu i Koljanima kraj Vrlike, Drveniku (1918-1923) i Mokrom Polju kod Knina do 1925. Na zahtjev naroda 1926. najprije postaje upravitelj općine Gornje Primorje, a zatim u Zagrebu. Šest godina radio je u Sveučilišnoj knjižnici, do 1941. bio je prosvjetni referent u Banskoj upravi, a do 1944. radio je u HIBZ-u. Pjesmama i pričama surađivao je u brojnim časopisima (»Hrvatsko kolo«, »Crvena Hrvatska«, »Narodni list«, »Pokret«, »Hrvatska riječ«, »Vijenac«, »Omladina« i dr.). Autor je dviju lakrdija iz seljačkog života, a pisao je i novele i putopise. Za Maticu hrvatsku sakupio je 1902. i 1903. zbirku od 7000 stihova narodnih pjesama iz svog rodnog kraja. Prvi mu je znanstveni rad iz folkloristike »Gundulićev Osman i narodna pjesma« (»Hrvatsko kolo«, 1929). Poznata je njegova rasprava o jekavskom i ekavskom književnom narječju (»Hrvatsko kolo«, 1929.). Posebno se bavio utvrđivanjem povijesne pozadine događaja i osoba koje se javljaju u narodnim pjesmama južnih Slavena. U »Građi za povijest književnosti hrvatske« tiskani su mu radovi o *P. Preradoviću* (1927), *A. Pal-moviću* (1927, 1949), *S. S. Kranjčeviću* (1949), *A. Kačiću Miošiću* (1962). Banović je ocijenjen kao vrijedan prikupljač narodnog blaga Dalmacije i autor rasprava o epskoj poeziji.

HRCKOVA SVEZNALICA

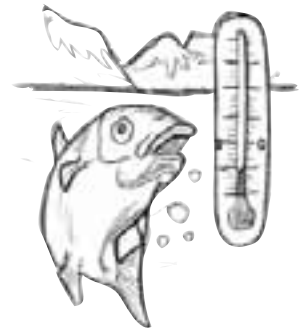
ZAŠTO NE POPRAVLJAMO STARE VJETRENJAČE?

Vjetrenjače rade samo kada ima vjetra, a to znači da njihov rad ovisi o čudi prirode. Za današnju proizvodnju brašna to je nedovoljno i nesigurno, pa su gotovo sve vjetrenjače zamijenjene parnim ili električnim mlinovima.

ŠTO JE TO SLANA?

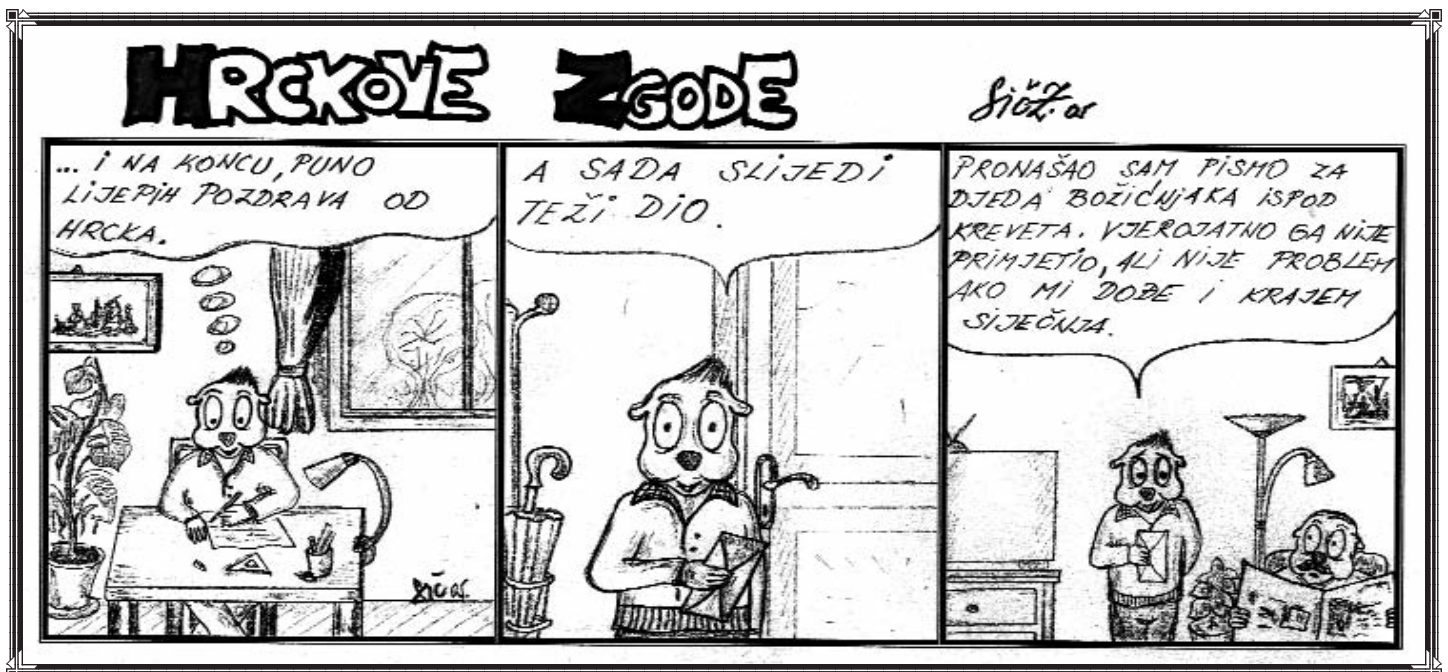
Noću se zemlja više rashladi nego zrak. Zato se na travi i drugim biljkama vodena para pretvori u kapljice. To je jutarnja rosa. Ako je prilično hladno, onda se rosa zamrzne i pretvori u tanak sleđeni sloj, to je slana.

ZAŠTO RIBAMA NIJE HLADNO U VODI?

Ljudsko tijelo ima svoju toplinu koja ne ovisi o vanjskoj sredini. Kod riba je drugačije i toplina njihovog tijela se prilagođava toplini okoline u kojoj živi tj. temperaturi vode. Zato je ribama u hladnoj vodi isto tako prijatno kao nama u toploj, kada se kupamo.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

JEDAN DAN S DJEDOM BOŽIČNJAKOM

Srela sam se s Djedom Božićnjakom u školi. Djed Božićnjak je donio darove. Svako dijete je otišlo kod Djeda, odrecitalo je pjesmu i Djed mu je dao darove. Djed Božićnjak je bio obučen u crveni mantil i crvenu kapu. U paketiću smo dobili slatkiše, grickalice i jednu vrećicu bombona. Djed je poslije programa otišao na daleki put. Bila sam sretna, jer je Djed Božićnjak bio s irvasima i vukao je darove.

Dajana Sloboda, IV. c
OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

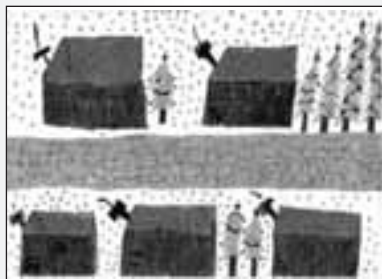
Željka Romić, III. b
OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

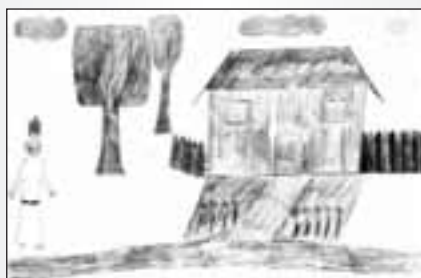
Martin Mezei I. d
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

Verica Bedić, III. b
OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin

Daniel Tucić, III. a
OŠ »Matija Gubec«, Donji Tavankut

Igor Dulić, VII. a
OŠ »Pionir«, Stari Žednik

Leontina Sič, V. b
OŠ »Majšanski Put«, Subotica

ZIMA

Stigla je zima,
koja darove prima.
Pao je snijeg,
na poneki brijeg.
Praznici će brzo doći,
i veoma brzo proći.

Darko Vidaković, IV. b
OŠ »Matija Gubec«, G. Tavankut

Andrej Jakšić, I. b
OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

KRILO MOJE MAJKE

Krilo moje majke je meko i udobno. Moju mamu jako volim, jer me je rodila, dojila, nosala i tri mjeseca spavala sa mnom jer sam bio jako bolestan. Moju mamu ne bih dao ni za sva blaga i dijamante. Svi vole svoje mame, i ljube, i maze i paze!

Sande Orčić, III. h, OŠ »Matko Vuković«, Subotica

I. Na praznu crtu napiši od slova date riječi novu riječ:

_____ NEGACIJA
_____ TRAVA
_____ ROZA
_____ KOSKA

II. Upiši brojeve koji nedostaju:

0	0	0
2	2	2
3	3	
5	5	

Zadatke pripremio:
Dujo Runje

III. Svaki red u ovom kvadratu, bilo uspravno, bilo vodoravno, bilo dijagonalno posmatrano, ima isti zbroj. Dopuni praznine u kvadratu:

16	3		
5	10	11	
	6	7	
		14	1

Uz 70. godišnjicu rođenja Elvisa Presleya

Kralj živi vječnošću svoje glazbe

Piše: Dražen Prčić

Da nije toliko prerano otišao u vječnost, 8. siječnja 2005. godine okrunjeni kralj rock&rolla *Elvis Presley* proslavio bi sedamdeseti rođendan. Ali iznenadna smrt, danas već daleke 1977. godine, zauvijek ga je odnijela u legendu...

ELVIS PRESLEY: I pravim imenom *Elvis Aaron* rodio se osmog dana siječnja 1935. godine u gradiću Tupelo, savezna država Mississippi, u obitelji Vernona i Gladys Presley, ali se s trinaest godina (1948.) preselio u Memphis, Tennessee, grad koji će zauvijek obilježiti njegov život i glazbenu karijeru. Vođen primarnim utjecajima nekoliko posve različitih glazbenih smjerova vremena u kojemu je odrastao, prije svih popa i country-ja, kao i gospela, koji je slušao tijekom misa na kojima je redovito bio nazočan. Godine 1954. započinje s aktivnim glazbenim izražajem pod etiketom tvrtke Sun Records iz Memphisa. Očevidni talent, koji je od samog početka izbijao iz njegove impresivne osobnosti, nije dugo tavorio u prosjeku male sredine i već sljedeće 1955. godine njegov ugovor je prodat mnogo poznatijem i većem RCA Victoru, i ubrzo 1956. godine Elvis postaje internacionalno popularan. Vlastitom kreacijom glasovnog izričaja, kombinirano sa slobodnijim scenskim nastupom osebujne koreografije, mlada zvijezda nezadrživo se uspinjala do najviših vrhova

glazbenog neba. Svojom pojavom Presley postavlja posve novi i dotad neviđeni standard, postajući pionir u stvaranju novog razdoblja američke moderne kulture. U go-

dinama koje su slijedile, sve do njegove iznenadne smrti 16. kolovoza 1977. godine, Elvis je postao istinskim kraljem suvremene glazbe, dokazavši svoju neprikosnovenost milijunima prodanih ploča koje su se »vrtile« na svim svjetskim kontinentima. Globalnu audio-slavu upotpunio je skupa s 33 uspješno odigrane filmske uloge, uz nebrojene televizijske nastupe putem kojih je kolektivna histerija, vezana uz njegovu ličnost, postajala još većom. Statistički podatak od 149 različitih albuma i singlova na kojima je zabilježen njegov nezaborav-

ni glas, svrstava ga u nedodirljivu kategoriju vječnosti »okrunjenu« brojnim značajnim glazbenim priznanjima i Grammy-jem (najveća glazbena nagrada američke nacionalne akademije) za životno djelo kojeg je dobio već u svojoj 36. godini života.

GLAZBENI DOPRINOS: Svojom glazbenom karijerom Elvis Presley je postavio najviši mogući umjetnički standard i svrstao se u najznačajnije povijesne osobe 20. vijeka. Ogromni utjecaj njegove glazbe prisutan je i danas, gotovo trideset godina poslije njegove prerane smrti, a sinonim njegovog imena odavno je postao najvišom mjerom ocjenjivanja. Primjera radi najmanje 149 pjesama ušlo je u TOP 100 najprestižnije Bilboardove glazbene ljestvice popularnosti, od kojih je 114 ušlo u Top 40, 40 pjesama je bilo plasirano u Top 10, dok je s 18 pjesama uspjelo dosegnuti prva mjesta. Još ilustrativnije djeluje podatak da su njegovi top singlovi proveli ukupno 80 tjedana na prvim mjestima, što je u zbiru blizu dvije godine kontinuiranog glazbenog primata. S obzirom kako se u svijetu iz kojeg je potekao sve mjeri novcem, suma od tadašnjih 50.000 američkih dolara, koje je 1956. godine dobio za 3 pjesme u glasovitom televizijskom showu popularnog voditelja Eda Sullivana,

predstavljala je najveći ikad isplaćeni honorar za jedno TV gostovanje. Za gostovanje u showu skupa s Frank Sinatrom 1960. godine dobio je još impozantnijih 125.000 dolara, ali uloženi novac producentima se uveliko isplatio, jer sve što je Elvis »dodirnuo« pretvaralo se u zlato u vremenu u kojemu je vladao. I danas, gotovo tri decenija od njegovog odlaska u vječnost, njegove pjesme se i dalje prodaju jednakom popularnošću, dokazujući i potvrđujući istinu da je Elvisova glazba izvanvremenska i vječita. ■

Elvisove pjesme

Brojni hitovi tijekom impresivne glazbene karijere ostali su živjeti i danas, ovisno prema glazbenom ukusu Elvisovi obožavatelji više vole »Are you lonesome tonight«, »Love me tender«, »Suspicious minds« ili bilo koji od brojnih nezaboravnih hitova.

Marija Vaci, studentica dizajna u Perugi

Dizajnirana budućnost

Razgovor vodio: Dražen Prčić

U vremenu u kojem živimo veze s ujedinjenom Europom svakim danom sve su izraženije i razmišljanja o budućnosti koja je pred nama, posve logično se poklapaju s europskim integracijama. Najbolji primjer, koji potvrđuje ovu naprednu viziju, predstavlja i sve veći broj mladih ljudi na studijama u nekoj od zemalja s kojima ćemo u budućnosti živjeti u istim okvirima. Marija Vaci iz Subotice, studentica na Institutu italijanskog dizajna u Perugi, jedna je od navedenih mladih osoba koje će u bliskoj budućnosti povezati stečeno internacionalno znanje i akademsku naobrazbu s prostorom s kojeg je potekla.

► Kako ste se odlučili upravo za studij dizajna?

Još od malena osjetila sam unutarnji poriv za kreiranjem svijeta koji me okružuje, od uvijek sam voljela crtati i na određeni način kreirati prostor oko sebe. Po završetku osnovne škole u Subotici školovanje sam nastavila u Novom Sadu gdje sam završila srednju školu za dizajn, smjer industrijski dizajn i unutarnji interijer. S obzirom kako je moj otac već poslom bio u »sličnim vodama«, odlučila sam spojiti osobni afinitet i mogućnost budućeg uključivanja u obiteljski biznis. No, kako je moja majka građevinar po struci, vjerojatno je i to doprinijelo razvoju sklonosti prema dizajnu.

► Otkud izbor Italije i Perugie?

Još od prvog razreda srednje škole imala sam želju da jednog dana odem na studije u Italiju. Zahvaljujući mojim roditeljima i njihovoj vjeri u mene, ja sam taj svoj dani san ispunila i danas studiram na Institutu italijanskog dizajna u Perugi. Da bih što bolje usavršila talijanski jezik, koji mi je neophodan za svladavanje gradiva, završila sam i Univerzitet za strance također u Perugi i posve normalno nastavila daljnje studiranje u istom gradu.

► Kakvo se zvanje stiče završetkom ovih studija?

Na mom smjeru postoji razdioba prema

kojoj se nakon dvije završene godine dobiva zvanje projektanta unutarnjeg dizajna tj. viša stručna sprema, a kako namjeravam nastaviti studij i dalje, poslije još dvije godine slijedi zvanje arhitekta unutarnjeg dizajna, što bi u našem rangu bilo ekvivalentno visokoj stručnoj spremi.

► Kako biste potencijalnim budućim studentima dizajna predstavili Institut i grad u kojem studirate?

Pokraj domaćih studenata na ovoj internacionalnoj visokoškolskoj ustanovi studiraju i mladi iz Grčke, Engleske, Maroka, ali oni su uglavnom stariji od mene i pohađaju završne godine. Što se tiče Perugie ona je dosta nalik na Suboticu, ima gotovo isti broj stanovnika i jedina je razlika što se, za razliku od naše ravnice, ona nalazi u brdovitom području. Ljudi su vrlo pristupačni i otvoreni, te spremni da pomognu u svakoj situaciji.

► Koji su glavni predmeti koji se izučavaju na studiju unutarnjeg dizajna?

Bavimo se materijalima koji se koriste za opremanje unutarnjih interijera, imamo

predmet javni interijer, kao i stambeni interijer, potom izučavamo rasvjetu, kao i svladavanje informatičkih programa koji se koriste prilikom neophodnih radnji za obavljanje budućeg poziva. Nastava se odvija tijekom cijelog dana od devet izjutra do pet popodne. Prijepodne je na programu teorijska nastava, dok poslijepodne obavljam praktični dio u obliku obveznih vježbi. Po završetku teorijske godine obvezna su dva mjeseca praktičnog rada u nekoj tvrtki koja se bavi poslovima vezanim za dizajn.

► Hoće li završetak studija značiti i povratak doma ili će možda Italija postati mjestom stalnog boravka u budućnosti jedne mlade arhitektice dizajna?

Iskreno govoreći, ja bih voljela ostati u Italiji, uz uvjet da mi ponude neki odgovarajući posao. U prilog mojoj želji ide i podatak da veliki postotak studenata koji završe ovaj Institut ima velike mogućnosti i prilike za dobivanje posla u svojoj struci. Općenito, pitanje povratka je još uvijek otvoreno...

Poslije obilnih trpeza koje su ispunile protekle Božićne i Novogodišnje blagdane za nedjeljni ručak predlažemo povratak tradicionalnim jelima

Zlatna juha

Sastojci:

1 pile, 2 peršina, 2 mrkve, 1/2 pastirnaka, 1 glavica luka, sol, papar

U 2,5 l vode staviti navedene sastojke i ostaviti na jakoj vatri. Kad voda provri, odstraniti pjenu da juha ne bi bila mutna i nastaviti kuhanje na slabij vatri. Dodati sol i papar (u zrnju) po vlastitom ukusu.

Ukoliko pile nije dovoljno masno, može se dodati žlica ulja. Posebno skuhati tjesteninu (po mogućstvu domaću), te je naknadno dodati u juhu.

Prisnac

Sastojci:

1 kg mladog kravljeg sira, 4 dcl kiselog vrhnja, 5 jaja, 1 kg tankih kora, sol

Sir, kiselo vrhnje i jaja umutiti u glatku smjesu, te dodati soli po vlastitom ukusu. Uzimati po tri kore i stavljati nadjev na kraj, nakon čega ih uviti u rolne. Formirane rolne prisnaca, premazane umućenim jajetom, položiti u zamašćeni pleh. Peći na temperaturi od 200-220 stupnjeva, sve dok ne dobije rumenu boju. Prisnac izrezati na komade srednje veličine.

V I J E S T I

Vaterpolo

Osiguran put za Kanadu

Hrvatska vaterpolo reprezentacija osigurala je nastup na Svjetskom prvenstvu što će se sljedeće godine igrati u Kanadi, kada su u polufinalnoj utakmici kvalifikacijskog turnira u Imperiji, naši 'dupini' bili bolji od Slovačke rezultatom 11: 6. I u finalnoj utakmici izlučnog turnira hrvatski su vaterpolisti pobijedili. Ovoga su puta bili bolji od domaćina Italije s rezultatom 5: 4, uhvativši tako prvu od tri vize za Svjetsko prvenstvo. U borbi za treće mjesto Rumunjska je svladala *Matutinovićevu* Slovačku rezultatom 7: 6 i uz dva finalista, također osigurala učešće.

Nogomet

Ponuda za Niku

Igor Štimac, šef struke splitskog Hajduka je u Zagrebu vodio razgovore o transferu *Nike Kranjčara* iz Dinama u Hajduk. Javna ponuda koju je iznio, iznosi 1,5 milijuna eura za usluge bivšeg Dinamovog kapetana.

Tenis

Federer na čelu,
Ljubičiću druga pozicija

Objavljene su i prve ovogodišnje ATP ljestvice. Kao što se moglo i očekivati, većih promjena nije bilo na Ulaznoj, već samo na Race listi. Svoju 'prirodnu' poziciju zauzeo je naj-

bolji tenisač svijeta, Švicarac *Roger Federer*. *Ivan Ljubičić* mjesto je osigurao mudrom igrom na ATP turniru u Dohi, gdje se nakon pobjeda nad Španjolcima *Lopezom*, *Nadalom* i *Costom*, plasirao u finale, u kome je poražen od trenutačno najboljeg, *Federera*.

Šprem, Kostanić
i Talaja neuspješne

Sve tri hrvatske predstavnice na 585.000 \$ vrijednom WTA turniru u Sydneyju oprostile su se već u prvom kolu glavnog ždrijebe. *Karolinu Šprem* zaus-tavila je sedma nositeljica *Patty Schnyder*, od *Jelene Kostanić* je bolja bila *Samantha Stosur*, a *Silvija Talaja* izgubila je od *Daniele Hantuchove*.

Skijanje

Adelboden Ivici donio neuspjeh

U prvoj utrci u švicarskom Adelbodenu *Ivica Kostelić* sa startnim brojem 35 odvozio je uobičajeno loše za posljednje vrijeme. Zaostatak od 3,40 sekundi za vodećim donijelo mu je 45. poziciju, samo pet mjesta udaljeno od dna. Utrka u Adelbodenu je šesti ovosezonski veleslalom, a *Ivica Kostelić* niti na jednom veleslalomu ove sezone nije uspio ući u drugu vožnju. Posljednji je puta bodove u ovoj disciplini osvojio prije godinu dana u Flachau, kada je utrku završio kao 16.

Goodyear liga

17. kolo, 8. siječnja

Bosna Asa - Geoplin Slovan 83:71
Reflex - Split CO 89:76
Zadar - Široki Hercegtisak 101:85
Crvena zvezda - Šibenka Dalmare 81:70
Helios - Partizan PMB 64:75
Budućnost - Union Olimpija 71:85
Zagreb - Hemofarm 98:101
Pivovarna Laško - Cibona Vip 69:76

Tablica: Olimpija 30, Zadar 29, Hemofarm 29, Partizan 29, Reflex 29, Cibona 28, Laško 27, Crvena Zvezda 26, Bosna 25, Slovan 25, Budućnost 24, Zagreb 23, Široki 22, Šibenka 21, Split 20, Domžale 18

Tjelesna aktivnost kao smisao egzistencije

Sport i(li) život

Piše: Dražen Prčić

Još od antičke ere, koja se uzima, ukoliko se ne pronađu neki stariji povijesni podatci, začetnicom organiziranog bavljenja sportom u obliku stimulirane i stipendirane tjelesne aktivnosti, ljudi koji su se uspješno bavili određenom sportskom disciplinom mogli su računati na la - godniji život ispunjen privilegijama namijenjenim samo najboljim atletama. U nastupajućoj godini novog milenija princip ostaje posve isti, uz okolnost da su danas privilegije izražene u milijunskim svotama profesionalnih ugovora kojima olimpijski, svjetski i ostali šampioni vezuju svoju budućnost uz određene klubove ili tvrtke. Profesionalni sport, ma koliko bio kritiziran i anatemiziran od strane zakletih pripadnika čistog amaterizma, napreduje sve više kroz sve pore modernog društva željnog vrhunskih senzacija oličenih u sportskim nadmetanjima najboljih pojedinaca na planetu. Na svaku novu optužbu obrana je ista: »I antički sportaši su bili, na određen način, profesionalci!«. Hvaljeni, slavljani i obožavani...

Michael Jordan

IZBOR SPORTA: U zemljama, koje prolaze kroz prijelazni tranzicijski period sporog prelaska u suvremeno kapitalističko društvo, najbrži način preskakanja višegodišnjeg jaza siromaštva i neimaštine, jamačno predstavlja pokušaj sportskog uspjeha koji bi se mogao adekvatno materijalizirati kroz buduće unosne profesionalne ugovore. Medijska globalizacija, koja je putem satelitskih i kablovskih televizijskih

programa sva svjetska borilišta i arene dovela na male ekrane, učinila je još primamljivijom ideju da bi se za samo nekoliko sportskih godina mogla osigurati egzistencija za cijeli život. Najčešće usmjerena od strane nezadovoljnih roditelja, kojima su pobjegli svi mogući tranzicijski vlakovi, djeca započinju treniranje određenog sporta po njihovom izboru i od malih nogu bivaju uvučena u mašineriju velikog biznisa koji se počinje vrtjeti od samih početaka ozbiljnijeg bavljenja nekom sportskom disciplinom. Ukoliko su u pitanju nogomet, košarka ili tenis, magični trio najatraktivnijih i najbolje plaćenih svjetskih sportova, stvari počinju ići ustaljenom putanjom nerealnog poimanja i najmanjeg uspjeha koji ostvare »usmjerene« mlade snage. U očima zanesenih i prečesto zaslijepljenih roditelja njihova djeca su već na korak od vrhunskih rezultata i milijuna na budućem kontu, iako njihovi rezultati ne prelaze granice lokalnih ili nešto daljnjih okvira. Svaki od takvih očeva ili majki čvrsto vjeruje da su napravili ili rodili novog *Pelea* ili *Maradonu*, *Jordana* ili *Jabbara*, *Agassija* ili *Samprasa*, a da je njihova globalna pro - mocija samo stvar trenutka u bliskoj budućnosti. U tom iščekivanju prolaze godine u kojima se očekuje željeni vrhunski rezultat, bjesomučno se ulažu ogromne financijske svote koje su neophodne za prisutnost na značajnijim sportskim borilištima. Rezultati izostaju, a vrijeme prolazi...

SUROVA ISTINA: Nažalost, kada godine prođu, a skupa s njima i obiteljska bogatstva i ušteđevine, susret sa surovom realnošću oličenom u očividnoj prosječnosti nerealno favoriziranog djeteta, najčešće je već umnogome kasno. Djeca, koja su radi kontinuiranog treninga zapustila školovanje, a poslije određenog niza propuštenih godina i nisu više djeca, odjednom se nalaze na životnoj prekretnici i teškim pitanjem: »Kuda dalje?«. S obzirom kako nisu uspjeli ugrabiti ni dio kolača namijenjenog samo najboljim, a život neumitno teče dalje, trebali bi početi nešto raditi ne bi li osigurali osobnu egzistenciju. Nesposobni i neobučeni za bilo što drugo osim prosječno bavljenje sportom, često se niti ne znaju adaptirati na posve običan život izvan nerealnih snova u kojima su živjeli tijekom godina dobrovoljne izolacije. Neri -

jetko brojni nesuđeni šampioni postaju socijalni slučajevi na krajnjem rubu egzistencije. No, nije sve tako crno, jer najveći broj ipak na vrijeme shvati da svoju životnu šansu i priliku za bolji život ne mogu očekivati u vrhunskom sportu. Uz to nije

Andre Agassi

rijedak slučaj da veliki broj srednjoškolaca, koji imaju određene kvalitete u sportu kojim se bave od malih nogu, ipak »unovče« brojne godine provedene na treninzima i natjecanjima nižeg ranga. Upisujući neki od brojnih američkih koledža, u mogućnosti su da dobiju besplatne ili znatno povlaštene školarine, koje iznose i nekoliko desetina tisuća dolara po godini studija, što se ipak može pripisati značajnije uspjehe glede bavljenja nekim sportom. Oni koji pak nisu za ozbiljniju školu, na vrijeme se odlučuju za izučavanje trenerskog poziva i često puta postižu veće uspjehe kao pedagozi.

EPILOG: Možda se neki čitatelji i neće složiti s ovim, dosta pesimističkim sagledavanjem realnih šansi za uspjeh u vrhunskom sportu, ali nepobitna činjenica, koja vrhunski sport čini toliko atraktivnim i cijenjenim sastavnim dijelom modernog društva, krije se u staroj istini započetoj još za vrijeme igara u antičkoj Grčkoj prije naše ere. I tada kao i danas u bilo kojoj sportskoj disciplini moglo je biti samo nekoliko najboljih, a danas nas na ovom našem planetu ima gotovo šest milijardi. ■

Tamara Boroš, jedna od najboljih europskih stolnotenisačica

U Ateni sam zaigrala najbolje u životu

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Najbolja hrvatska stolnotenisačica i jedna od najboljih europskih igračica Tamara Boroš, jedina je, na posljednjim Olimpijskim igrama u Ateni, uspjela pružiti dostojniji otpor superiornijim protivnicama iz Azije. Plasirajući se među osam najboljih, kao jedina europska predstavica, potvrdila je da osvojeno odličje sa Svjetskog prvenstva nije bilo slučajno. Jer, jedino je ovoj vrhunskoj stolnotenisačici, rodom iz Vojvodine (Senta), u posljednja dva desetljeća uspjelo uhvatiti priključak s »kineskom« imperijom ženskog »pingića«.

► **Nova godina je tek započela, ali vratimo se još na tren na prethodnu. Kako biste iz Vašeg kuta definirali 2004. godinu?**

Cijela prošla godina, u najvećoj mjeri, bila je posvećena Olimpijskim igrama u Ateni. Rezultati iz prvog dijela sezone možda i nisu bili na potrebnom i očekivanom ni-

današnjice neumitno nameće dugogodišnju konstantu nadmoćnosti azijskog ping-ponga. Koliki je, po Vašem mišljenju i činjenici da ste i zvanično proglašeni najboljom europskom i svjetskom igračicom izvan Azije, »most razdvajanja« europskog ili svjetskog stolnog tenisa od vladajućeg azijskog?

Nažalost, još uvijek ne vidim da im se približavamo. Trebalo bi da u Europi ima najmanje sedam-osam cura koje bi se mogle ravnopravno boriti sa Kineskinjama, pa bi nam onda svima bilo mnogo lakše. Trenutačno takvih igračica nema, ali se nadam će nova generacija mladih igračica uspjeti »premostiti« taj jaz. Ali dok sam »sama«, ili pak neka igračica dobije još neku azijsku igračicu, tu i tamo, bit će i dalje teško.

► **Što je to toliko karakteristično i nepobjedivo u igri Azijatkinja?**

Prije svega tajna njihove nepobjedivosti je u izuzetno velikoj mogućnosti selekcije.

Na svakom novom turniru se pojave barem dvije nove, posve nepoznate, igračice. Također njihovi stručni stožeri pomno prate i analiziraju sve svjetske protivnice, pa tako i mene, i kada se pojavimo na turniru, oni imaju igračice koje su specijalizirane za našu igru, dok meni treba set ili dva da uopće »skužim« igru te nepoznate igračice protiv koje igram.

Konačno, uvjeti treninga, koji su tim igračicama dostupni, za mene predstavlja ju neostvarivi san i iskreno ne vjerujem da ću ikada imati takvu mogućnost rada.

► **Jeste li ikada bili u prilici prisustvovati nekom njihovom treningu u Kini na primjer?**

Mogu kazati da u svom životu nikada nisam bila niti na jednom treningu u Kini, jer njihov način rada je vrlo zatvorene prirode. Iako nisam bila u prilici vidjeti, znam iz is-

kustva da su njihovi treninzi vrlo složeni i da se sastoje od puno različitih vrsta sparringa u kojima nastoje »skinuti« igru bilo koje svjetske igračice. Kod njih je to uobičajena stvar, dok smo se mi iz Europe okupili jedino pred Olimpijadu i skupa zajednički trenirali, što je svakako dobra stvar, ali bi je trebalo češće prakticirati.

Novo brojenje

Novo brojenje koje je uvedeno u sklopu novih pravila u stolnom tenisu u mnogome je doprinijelo atraktivnosti ovog sporta. Kraći i dinamičniji setovi do jedanaest osvojenih poena povratili su publiku na ping-pong susrete i sada su moguća i češća brojna rezultatska iznenađenja koja baš nisu bila redovita pri starom brojenju do dvadeset i jedan.

► **Što rezultatski očekujete od nastupa juče 2005. godine?**

Od samog početka godine kalendar je vrlo zgusnut, pa tako već u veljači je Europski TOP 12, u trećem mjesecu je Europsko, a u travnju Svjetsko prvenstvo, dok su u lipnju i Mediteranske igre. Između svih ovih velikih natjecanja je mnoštvo turnira i bit će jako teško držati formu tijekom ovih nekoliko mjeseci, povrh svega što je između Europskog i Svjetskog prvenstva samo tri tjedna pauze. Osobno mislim da je kalendar malo krivo napravljen, ali ja ću se, kao i uvijek, truditi da odigram najbolje svako natjecanje na kojemu budem učestvovala.

► **Na koncu jedno vojvodansko pitanje. U čemu se krije tajna uspješnosti igrača koji su potekli s ovih prostora?**

Iz svog kuta mogu reći da je u Senti, gdje sam rođena i odrasla, stolni tenis oduvijek bio popularan i da je lijepa dvorana uvijek bila puna mladih igrača i igračica. Također, pokraj masovnosti, za uspjeh su jamačno zaslužni i kvalitetni treneri koji rade s budućim igračima. U mom slučaju za izbor ping-ponga kao sporta zaslužna je moja prijateljica *Andrea Šoltis* iz Sente koja me je prva zainteresirala za ovaj lijepi sport kada sam imala osam godina, dok je moj prvi trener bio *Igor Kubat*. ■

vou, ali je sve to bilo u funkciji »brušenja i tempiranja forme« za najvažnije natjecanje. Glede same Olimpijade mislim da sam stvarno dobro odigrala cijeli turnir. Imam dva četvrtfinala, pojedinačno sam izgubila od olimpijske pobjednice u susretu gdje sam imala sedam set lopti i, nažalost, nisam niti jednu iskoristila, što mi je jako žao. Općenito mislim da sam tada igrala svoj najbolji stolni tenis.

► **Razgovor o vrhunskom stolnom tenisu**

T j e d n i v r e m e p l o v

Genij iz Smiljana

2. siječnja 1982. godine umro je u Zagrebu *Nikola Šop*, hrvatski književnik. Njegov je pjesnički svijet jednostavan, nježan, skroman, pun malih stvari. Na žalost, snaga Šopove poezije nije dovoljno istraжена niti mu u hrvatskoj književnosti pridaju zasluženno mjesto.

5. siječnja 1524. godine umro je u Splitu Marko Marulić, otac hrvatske književnosti.

6. siječnja 1929. godine kralj *Aleksandar Karađorđević* ukinuo je Vidovdanski ustav i uveo diktaturu. Naime, nakon *Radićeve* smrti 8. kolovoza 1928. godine naglo su ojačali hrvatski nacionalistički pokret, kojeg je vodio *Ante Pavelić*, te hrvatski komunistički pokret, na čijem je čelu bio *Josip Broz*. Umjerene stranke jednostavno su bojkotirale institucije sistema. Političku krizu kralj Aleksandar Karađorđević odlučio je riješiti ukidanjem Vidovdanskog ustava i raspuštanjem Narodne skupštine. Uveo je osobnu apsolutističku vladavinu – diktaturu, koju prema datumu proglašenja nazivamo Šestosiječanjskom diktaturom.

Uvedena je nova administracija, koja je provodila program unitarizma i integralnog jugoslavenstva. Zabranjena su nacionalna imena. Pojačan je režimski teror, uvedena cenzura, a zabranjen je rad svih stranaka koje u imenu imaju nacionalno obilježje. Kralj je obećao skori izlazak iz krize, poboljšanje položaja seljaka i suzbijanje korupcije. Na čelo vlade postavljen je general *Petar Živković*. Dana 3. listopada 1929. godine Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca dobila je novi naziv – Kraljevina Jugoslavija.

6. siječnja 1288. godine u Novom Vinodolskom komisija od 42 člana iz tadašnjih vinodolskih općina: Bribira, Grižana, Drivenika, Hreljina, Bakra, Grobnika i Trsata sastavila je tzv. Vinodolski zakonik. Spis je opsežan, pisan glagoljicom, na hrvatskom jeziku i svrstavamo ga u najvažnije spomenike kulture Hrvata. U tom pravnom spisu uređen je odnos krčkih knezova i vinodolskog stanovništva, koji se nije bazirao samo na običajnom pravu već na dosezima onodobne pravne znanosti. Knezovi krčki potomci su kneza Dujma, kojemu su Mlečani dodijelili kneževsku vlast na otoku Krku. Potkraj 12. stoljeća iskoristili su slabost hrvatskougarskih kraljeva i proširili se na modrušku županiju. Tada počinje njihov uspon na društvenoj ljestvici Hrvatsko-Ugarske Države. Proširili su se 1225. godine na Modruš, no slobodni seljaci nisu željeli postati kmetovi pa su izbili nemiri, koji su potrajali do donošenja Vinodolskog zakonika. U zakoniku je opširno razrađeno krivično pravo sa sustavom globa, kazni, feudalnih davanja, izgledom suda te međusobnih prava i obveza seljaka i knezova. Normirao je baštinsko pravo i propisao kazne za krađe, uvrede, ozljede i ubojstva.

7. siječnja 1943. umro je u New Yorku Nikola Tesla, istraživač i izumitelj. Rođen je 10. srpnja 1856. u ličkom seocetu Smiljanu u obitelji pravoslavnoga svećenika, koji je uočio nadarenost i omogućio školovanje svome sinu. U mladosti je često bolovao (čak i od kolere te je dva puta prekidao školovanje po godinu dana), no nadoknađivao je gradivo ulažući golem trud učeći dvadeset sati dnevno. Studirao je tehničke znanosti

u Grazu i Pragu, no oskudica i pravne peripetije (u završnim gimnazijskim razredima nije slušao grčki jezik – sic!!!) navele su ga da prekine studij. Radio je u Mariboru, Budimpešti, Parizu, a potucanja po nesklonoj mu Europi završio je u 28 godini života kada je otišao u New York. Zaposlio se u pošti, u odjelu koji kopa kanale i postavlja kablove, no već za nekoliko tjedana lucidnošću upao u oči predradniku koji ga je preporučio rukovodstvu tvrtke na čelu koje je stajao *Thomas Alva Edison*, Teslin kasniji konkurent. Tesla se uskoro razišao s Edisonom zbog neslaganja oko svrhe tehnološkoga razvoja, a u osnovici stoji drugačija poslovna etika Tesle, pravoslavca i svojevrstoga mistika, te Edisona, predstavnika znanstveno-tehničke civilizacije. Patentirao je približno 700 pronalazaka, među kojima su višefazni sustav izmjeničnih struja, prijenos električne energije bez znatnijih gubitaka te mnogi drugi. Pred kraj života upitala ga je mlada novinarka je li ljubomoran na Edisona i *Franklina*, ame-ričke izumitelje koji u svakom gradu imaju spomenik, a Tesla tada nije imao nijedan. Tesla, koji je cijeli život živio skromno i povučeno, odgovorio je da nitko na svijetu nema toliko spomenika kao Nikola Tesla – svaki je stup dalekovoda spomenik tom velikanu ljudskoga duha.

10. siječnja 1835. godine izašla je *Danica* horvatska, kulturni prilog *Novina horvatskih*.

11. siječnja 1850. godine rođen je

Eugen Kumičić, hrvatski književnik.

14. siječnja 1856. godine umro je grof *Janko Drašković*, hrvatski plemić i autor prvog hrvatskog gospodarskog programa.

PETAK 14. 1. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.15 – Lugarnica 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta
 11.05 – Slobodna zona
 11.20 – Kruške i jabuke
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.05 – Chris Colorado
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.10 – Vijesti
 17.20 – Život uživo – tema dana
 18.05 – Savršeni svijet
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Sučeljavanje
 predsjedničkih kandidata
 21.10 – Punom snagom, cure! –
 američki film
 22.50 – Dnevnik
 23.00 – Bioproгноza
 23.05 – Mesija 2., mini-serija
 00.35 – Prijatelji 10.,
 humoristična serija

01.00 – 8 jednostavnih pravila
 za dečke moje kćeri
 01.20 – Svijet prema Jimu
 01.40 – Pa to je fantastično 5.
 02.10 – Dobro jutro, Miami! 1.,
 02.35 – Zlikavci, zabavni program
 02.45 – Krim odjel, serija
 03.40 – Alias 2., serija
 04.25 – Push u Nevadi, serija
 05.05 – Slobodna zona
 05.20 – Putovanje oko svijeta:
 Bocvana, afrički raj
 06.15 – Slobodna zona, kratki
 06.25 – Maja, talk-show
 07.00 – Iznova voljeti, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies
 08.25 – Tonko Bonko, crtani film
 08.30 – Bijeli kauboj, crtani film
 08.40 – Ružno pače, crtana serija
 09.05 – Vijestice
 09.20 – Bubimir, crtana serija
 09.50 – Kokice
 10.10 – Učilica
 10.25 – Papreni detektiv
 10.50 – Chris Colorado
 11.15 – Glazbena TV
 11.45 – Slobodna zona
 12.00 – Kinoteka
 13.30 – Slobodna zona
 13.50 – TV kalendar
 14.00 – Res publica: Među nama
 14.45 – Res publica: Iz jezične
 riznice
 15.00 – Lugarnica 7., serija
 15.50 – Vijesti za gluhe
 16.00 – Dobro jutro, Miami! 1
 16.25 – Zvezdane staze:
 Voyager 5., serija
 17.15 – Briljanteen
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Razglednice s Bornea,
 dokumentarna emisija
 19.30 – Panorama Europe –
 pitanje
 19.31 – Glazbena TV
 20.05 – Push u Nevadi, serija
 20.50 – Alias 2., serija
 21.35 – Vijesti na Drugom
 21.50 – Metro pop
 23.20 – Zlikavci, zabavni program
 23.30 – Zona sumraka, serija
 00.15 – Život za glumu, francuski
 dokumentarni film
 01.10 – Confession secretes,
 francuski film
 02.40 – Savršeni svijet
 03.25 – Sport
 03.30 – Otvoreno
 05.30 – Brisani prostor
 06.20 – Večeras s Joškom
 Lokasom
 07.05 – Pola ure kulture
 07.35 – Dnevnik
 07.45 – Županijska panorama
 08.10 – Res publica: Meta
 09.10 – Maja, talk-show
 09.40 – Turistička središta
 Hrvatske

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo

Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.15 Zatočenica, serija
 13.00 Kralj Queensa, serija
 13.30 Mr. Bean, serija
 14.00 Drugo lice – Petar Vlahov
 show
 14.30 Po ure torture
 15.05 Hrvoje Poštenjak
 15.15 Zatočenica, serija
 16.15 Ljubav bez grijeha, serija
 17.30 Izlog strasti, serija
 18.00 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Hrvoje Poštenjak
 19.55 Vrijeme
 20.00 U sedmom nebu, serija
 21.00 Black sheep, igrani film
 22.55 Zakon u New Yorku, serija
 23.55 V. I. P., serija
 00.45 Vrijeme sutra

06.25 Osveta ljubavi, sapunica (R)
 07.10 Anastasia, sapunica
 07.55 Pozdrav iz Wonderfallsa,
 humoristična serija
 09.30 Zubić vila, igrani film
 11.05 Sanja, talk show
 12.05 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.35 Anastasia, sapunica
 13.25 Osveta ljubavi, telenovela
 14.15 Pozdrav iz Wonderfallsa,
 humoristična serija
 15.00 Ekkluziv, magazin (R)
 15.15 Simpsoni,
 humoristična animirana
 serija
 15.45 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.10 Bračne vode
 16.35 Roseanne
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.25 Sanja: Zavodnici:
 Žene su naša droga!
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Big Brother Show
 21.50 Nevidljivi čovjek, igrani film,
 znanstveno-fantastični triler
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 Posrnuti, igrani film,
 fantastični triler
 02.05 Ivana Orleanska, igrani film,
 povijesna mini drama
 04.35 Cobra 11 – specijalci s
 autoputa, kriminalistička
 serija

SUBOTA

HRT 1

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Vijesti
 08.05 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 08.20 – Villa Maria, serija
 10.30 – Vijesti
 10.45 – Kućni ljubimci
 11.20 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.35 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 13.40 – Punom snagom, cure! –
 američki film
 15.15 – Vijesti
 15.20 – Pjesme i plesovi Hrvata
 BiH, emisija pučke i
 predajne kulture
 15.50 – Reporter
 16.50 – Vijesti
 17.05 – Inspektor Rex 5., serija
 17.50 – Džungla: Svijet krošnje

18.40 – TV Bingo Show
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Studio 10, show program
 21.40 – Mumford, američki film
 23.25 – Bioproгноza
 23.30 – Dnevnik
 23.45 – Ubojstvo vrana,
 američki film
 01.15 – Priča o O, francuski film
 03.00 – Newyorški plavci 10.,
 serija
 03.45 – Bez oduševljenja, molim 2.
 – humoristična serija
 04.15 – Inspektor Rex 5., serija
 05.00 – Simpsoni 11., humoristična
 serija
 05.25 – Slobodna zona, kratki
 dokumentarni film
 05.35 – Studio 10, show program
 07.05 – Iznova voljeti, serija

15. 1. 2005.

07.45 – TV raspored
07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies,
lutkarska serija
08.25 – Vikendica
09.25 – Parlaonica
10.20 – Papreni detektivi,
serija za djecu
10.50 – Emisija za djecu
11.40 – Glazbena TV

12.15 – Korijeni – hrvatske
manjine u Europi

12.45 – Duhovni izazovi
13.00 – Prizma –
multinacionalni magazin
14.00 – Zabavni program
15.00 – Krugovi – sigurnost u
cestovnom prometu
15.20 – Crno-bijelo u boji
15.50 – Filmska klasika: Rupa
u glavi, američki film
17.50 – Pula: Pripremna utakmica
za rukometno SP:
Hrvatska – SiCG, prijenos
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Newyorški plavci 10.,
serija
20.50 – Bez oduševljenja, molim
humoristična serija
21.20 – Vijesti na Drugom
21.30 – Zabavni program
22.25 – Simpsoni 11.,
humoristična serija
22.50 – Sport danas
23.00 – Reggae: The Story of
Jamaican Music
23.50 – Reporteri
00.50 – Džungla: Svijet krošnje
01.40 – National Geographic:

Strašne pandže
07.00 NOVA KIDS TV
Scooby doo
Diabolik
X-men
Djeca iz učionice 402
09.40 Dosje krokodil, serija
10.00 SKI magazin
10.30 Skijanje– Cortina, spust
(ž), prijenos
11.30 Smallville, serija
12.30 Skijanje– Wengen:
Spust (m), prijenos
13.30 Djevojke s Beverly Hillsa,
serija
14.00 Goodyear liga – sažeci
14.30 Top speed
14.00 Mr Bean, serija
15.00 Ubojica mekog srca,

igrani film
16.45 Vijesti
16.50 Goodyear liga: Partizan –

Zagreb, prijenos
19.00 24 sata
19.45 Glazba
19.55 Vrijeme
20.00 Hrvatski Idol, show
21.15 Kolekcionar, igrani film
23.30 Firefly, serija

00.30 Opstanak, serija
07.05 Moja cura je zvijezda,
humoristična serija
07.30 Rock Me Baby,
humoristična serija
07.50 Lud za tobom,
humoristična serija
08.15 Beyblade, crtana serija
09.25 Zabranjena ljubav,
sapunica – maraton
(pet tjednih epizoda)
11.50 Tarzan: Kralj New Yorka,
kriminalistička serija
12.35 Snažne žene, dramska mini
serija, prvi dio
14.45 Cijena savjesti, dramska
serija
15.35 Pravi poziv,
akcijsko-fantastična serija
16.20 Mr. Nice Guy, igrani film,
akcijska komedija (R)
17.50 Zvijezde Ekstra: Dobro je bit
i Will&Jada & Brad&Jen,
zabavna emisija
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv vikend, magazin
20.15 Charliejevi anđeli, igrani film,
akcijska komedija
21.50 Nema uzmaca, igrani film,
akcijski triler
23.25 Gradski banditi, igrani film,
akcijski
01.05 Alien 2, igrani film,
znanstveno-fantastični
horor (R)
03.25 Eksploziv vikend, magazin

NEDJELJA 16. 1. 2005.

07.50 – TV kalendar
08.00 – Vijesti
08.05 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
08.15 – Najbolji, dokumentarna
serija
08.45 – Curious Gardeners,
dokumentarna serija
09.15 – Villa Maria, serija
10.50 – Ciklus Columbo: Short
Fuse, američki film
12.00 – Dnevnik
12.15 – Bioproгноza
12.16 – TV kalendar
12.30 – Plodovi zemlje
13.20 – Split: More
14.00 – Nedjeljom u dva
15.05 – Vijesti
15.20 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
15.30 – Pjesme s potpisom
16.30 – The Biographer,
britanski film
18.15 – Piramida, zabavni program
19.30 – Dnevnik
20.05 – Tko želi biti milijunaš?,
kviz
21.05 – Maršal, hrvatski film
22.45 – Dnevnik
23.00 – Evergreen: Flashdance,
američki film

00.35 – Nedjeljom u dva
01.35 – Simpsoni 11.,
humoristična serija
02.00 – Dodjela 62. nagrade
»Zlatni globus«, prijenos
05.00 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
05.15 – Pjesme s potpisom
–Predsjednički izbori

08.00 – TV vodič + turistička
središta Hrvatske
08.20 – TV kalendar
08.30 – Ivica i Marica,

američki film za djecu
10.00 – Videokiosk
10.50 – Biblija
11.00 – Zadar: Sveta misa,
prijenos
12.05 – Mesija 2., mini-serija
13.35 – Mir i dobro
14.05 – TV raspored
14.10 – National Geographic:
Vječni Egipat – potraga
za izgubljenim grobnicama
15.05 – Sudac John Deed 3.,
serija
16.35 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
16.50 – TV raspored
16.55 – Opera Box
17.45 – 100 godina Australian
Open, dokumentarni film
Australian Open 2004.,
dokumentarni film
19.30 – Glazbena TV
20.00 – Pet plus –
sportski program
21.20 – Vijesti na Drugom
21.30 – Pet plus –
sportski program
23.45 – Simpsoni 11.,
humoristična serija
00.10 – Zvezdane staze:
Voyager 4., serija
00.55 – Zvezdane staze:
Voyager 4., serija
01.40 – Zvezdane staze:
Voyager 4., serija
02.25 – Zvezdane staze:
Voyager 5., serija
03.10 – Zvezdane staze:
Voyager 5., serija

07.00 NOVA KIDS TV
Scooby doo
Diabolik
Djeca iz učionice 402
09.15 Školska rukometna liga
09.45 Skijanje: Wengen,
slalom (m), 1. vožnja,
prijenos
10.45 Skijanje: Cortina, spust (ž),
prijenos
11.30 Tajne veze, dokumentarni
film
12.15 Sve je relativno, serija
12.45 Skijanje: Wengen, slalom
(m), 2. vožnja, prijenos
13.30 Buffy– ubojica vampira,
serija
14.15 Angel, serija
15.00 U sedmom nebu, serija
16.00 Vijesti
16.05 Jack, igrani film
18.00 Jamiejeva kuhinja,
kulinarski show
19.00 24 sata
19.45 Glazba
19.55 Vrijeme

NEDJELJA

20.00 Zona smrti, serija
21.00 Red Carpet, zabavna emisija
22.00 Andeoske oči, igrani film
00.00 Putovanja na rubu pameti,

serija
06.40 Moja cura je zvijezda, humoristična serija (R)
07.05 Rock Me Baby, humoristična serija (R)
07.25 Lud za tobom

07.50 Astro Boy, crtana serija
08.15 2 glupa psa, crtana serija
08.40 Johnny Bravo, crtana serija
09.05 Dexterov laboratorij
09.30 Beyblade, crtana serija
10.50 Tarzan: Kralj New Yorka, kriminalistička serija (R)
11.35 Izvanredne vijesti, informativna emisija
11.45 Pravi poziv, akcijsko-fantastična serija
12.30 Cijena savjesti, dramska serija (R)
13.20 Izvanredne vijesti, informativna emisija
13.30 Snažne žene, dramska mini serija, drugi dio
15.00 Mijenjam ženu – hrvatska verzija, dokumentarna sapunica
15.50 Charliejevi anđeli, igrani film, akcijska komedija (R)
17.30 Izvanredne vijesti, informativna emisija
17.35 Salto, zabavna emisija
18.15 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.20 Eksploziv vikend, magazin
20.15 Balkan Express, igrani film, komedija
21.15 Izvanredne vijesti, informativna emisija
22.10 Izvanredne vijesti, informativna emisija
22.25 Tajne sudske medicine, dokumentarno-kriminalistička serija
23.20 Autopsija
23.50 Izvanredne vijesti, informativna emisija
00.05 Nema uzmarka, igrani film
01.40 Gradski banditi, igrani film

PONEDJELJAK 17. 1. 2005.

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.15 – Lugarnica 7., serija
10.00 – Vijesti
10.10 – Putovanje oko svijeta: Duša Brazila
11.05 – Oprah Show
12.00 – Dnevnik
12.15 – Panorama Europe – pitanje
12.16 – TV kalendar
12.30 – Iznova voljeti, serija
13.20 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Krim odjel, serija
15.10 – Chris Colorado, crtana serija
15.35 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Život uživo – sa stilom
17.00 – Vijesti
17.10 – Život uživo – tema dana
17.55 – Najslabija karika, kviz
18.40 – Villa Maria, serija
19.30 – Dnevnik
20.00 – Panorama Europe – odgovor
20.10 – Latinica: Svi naši predsjednici
21.55 – Great Sperm Race, dokumentarni film
22.55 – Bioproгноza
23.00 – Otvoreno
23.55 – Dnevnik
00.10 – Dobro ugođena večer: 150 godina Zagrebačke nadbiskupije
01.15 – Doba tišine, američki film
02.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
03.00 – Latinica: Svi naši predsjednici
04.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.55 – Maja, talk-show
05.30 – Iznova voljeti, serija
07.50 – TV kalendar

08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
08.25 – Graditelj Bob, crtani film
08.35 – Moja kuća
08.45 – Bembove priče, lutkarska serija
08.55 – Nemogući Niko, crtani film
09.10 – Bobo, Ciki i prijatelji – crtani film
09.15 – Obiteljski pas, crtana serija
09.40 – Crtani film
09.50 – Kratki spoj

10.10 – Učilica
10.25 – Papreni detektivi, serija za djecu
10.50 – Chris Colorado, crtana serija
11.15 – Glazbena TV
11.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
11.55 – TV raspored
12.00 – Ciklus Columbo: Short Fuse, američki film
13.00 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
13.15 – Direkt
13.50 – TV kalendar
14.00 – Res publica: Religijski program
15.00 – Lugarnica 7., serija
15.50 – Vijesti za gluhe
16.00 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
16.25 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
17.10 – Panorama Europe – pitanje
17.15 – Briljanteen
18.15 – Panorama Europe – pitanje
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Internacional, vanjskopolitički magazin
19.30 – Glazbena TV
20.05 – Prijatelji 10., humoristična serija
20.30 – Bez traga, serija
21.15 – Vijesti na Drugom
21.30 – Špitzza, zabavna emisija
22.25 – Sašina ekipa, serija
23.20 – Filmska večer s kulturnim filmovima: Intimacy, britansko-francuski film
01.20 – Krim odjel, serija
02.20 – Prijatelji 10., humoristična serija
02.45 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
03.10 – Bez traga, serija (12)

07.00 NOVA KIDS TV
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Scooby Doo
Harvey Toons
Djeca iz učionice 402
Diabolik
Scooby Doo
09.55 Uljez, serija
10.40 Izlog strasti, serija
11.10 Ljubav bez grijeha, serija
12.15 Zatočenica, serija
13.00 Red Carpet, zabavna emisija
14.00 Kralj Queensa, serija
14.25 Dharma i Greg, serija
14.50 Sve je relativno, serija
15.15 TV prodaja

15.35 Glazba
15.45 Zatočenica, serija
16.35 Ljubav bez grijeha, serija
17.35 Vijesti
17.40 Izlog strasti, serija
18.10 Uljez, serija
19.00 24 sata
19.45 Glazba
19.55 Vrijeme
20.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
21.00 Femme Fatale, igrani film
23.00 Cop land, igrani film

Vrijeme sutra
06.25 Ekkluziv, magazin (R)
06.35 Osveta ljubavi, telenovela (R)
07.20 Anastasia, sapunica (R)
08.05 Pozdrav iz Wonderfallsa, humoristična serija (R)
08.55 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
09.20 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
09.45 Bračne vode, humoristična serija (R)
10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
10.35 Dadija, humoristična serija (R)
11.00 Sanja, talk show (R)
11.55 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
12.25 Anastasia, sapunica
13.10 Osveta ljubavi, telenovela
14.00 Pozdrav iz Wonderfallsa, humoristična serija
14.45 Eksploziv, magazin (R)
15.20 Simpsoni, humoristična animirana serija
15.45 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
16.10 Bračne vode,
16.35 Roseanne
17.00 Dadija, humoristična serija
17.30 Sanja: Ja imam razlog da se živciram!, talk show
18.25 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Srcolovka, zabavna emisija
21.05 Edel i Starck, humoristična serija
22.05 Očevi grijesi, igrani film, drama
23.40 Vijesti, informativna emisija
23.55 Balkan Express, igrani film,
01.30 Tajne sudske medicine, dokumentarno-kriminalistička serija
02.20 Autopsija, dokumentarno-kriminalistička serija (R)
03.35 Eksploziv, magazin (R)

UTORAK 18. 1. 2005.

HRT 1

06.15 – TV raspored
 06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.15 – Lugarnica 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: Kalifornijska plemena
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – Panorama Europe – pitanje
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.00 – Chris Colorado, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe – odgovor
 20.10 – Globalno sijelo
 20.40 – Jedan otok, jedan đak – dokumentarna emisija
 21.20 – 100% ja, zabavno-glazbe na emisija
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.25 – Na rubu znanosti: Dinosauri – suživot s ljudima
 00.25 – Inspector Morse: The Wench is Dead, britanski film
 02.10 – Globalno sijelo
 02.40 – 100% ja, zabavno-glazbena emisija
 03.30 – Jedan otok, jedan đak – dokumentarna emisija
 04.00 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.10 – Oprah Show
 04.55 – Maja, talk-show
 05.30 – Iznova voljeti, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Krtić, crtani film
 08.30 – Nestašne životinje
 08.35 – Zaplešimo zajedno

08.50 – Inspektor Maska, crtani film
 09.00 – Mogu ja!
 09.15 – Leteći medvjedići, crtana serija
 09.40 – Mala gramatika i pravopis
 09.55 – Promjene: Novi život, grčki dokumentarni film
 10.10 – Učilica
 10.25 – Papreni detektivi, serija za djecu
 10.50 – Chris Colorado, crtana serija
 11.15 – Glazbena TV
 11.50 – Podnevna premijera: Inspector Morse: The Wench is Dead, britanski film
 13.30 – Šume i ljudi: Putovima vrba, dokumentarna serija
 14.00 – Res publica: Treća dob, emisija za umirovljenike
 15.00 – Lugarnica 7., serija
 15.45 – TV raspored
 15.50 – Vijesti za gluhe
 16.00 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
 16.25 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 17.10 – Panorama Europe – pitanje
 17.15 – Briljanteen
 18.15 – Panorama Europe – pitanje
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Karte na stol, magazin iz kulture
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri
 20.30 – Oteti, serija (12)
 22.05 – Vijesti na Drugom
 22.20 – Sašina ekipa, serija (12)
 23.15 – Filmska večer s kulturnim filmovima: Something WILD, američki film
 01.05 – Krim odjel, serija
 01.55 – 8 jednostavnih pravila za dečke moje kćeri tinedžerice humoristična serija
 02.15 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija

nova

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija

11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.10 Zatočenica, serija
 13.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
 14.00 Kralj Queensa, serija
 14.25 Dharma i Greg, serija
 14.50 Djevojke s Beverly Hillsa
 15.35 Glazba
 15.45 Zatočenica, serija
 16.35 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Glazba
 19.55 Vrijeme
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture,
 21.30 Svi vole Raymonda, serija
 22.00 Auf wiedersehen, srce,
 23.00 Stravične legende
 01.00 Vrijeme sutra

06.30 Ekkluziv. magazin (R)
 06.40 Osveta ljubavi,
 07.25 Anastasia, sapunica (R)
 08.15 Pozdrav iz Wonderfallsa, humoristična serija (R)
 09.00 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.25 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.50 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.15 Roseanne
 10.40 Dadilja, humoristična serija
 11.05 Sanja, talk show (R)
 12.00 Zabranjena ljubav
 12.25 Anastasia, sapunica
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 14.00 Pozdrav iz Wonderfallsa,
 14.45 Eksploziv, magazin (R)
 15.20 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.45 Sabrina, mala vještica
 16.10 Bračne vode
 16.35 Roseanne
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Ušao sam u Guinnessovu knjigu rekorda!, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu
 21.05 Velika pljačka, igrani film, kriminalistički
 22.45 Cobra 11
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.55 Srololovka, zabavna emisija
 00.50 Edel i Starck, humoristična serija
 01.35 Očevi grijesi, igrani film
 03.05 Eksploziv, magazin (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.15 – TV raspored
 06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – TV raspored
 09.15 – Lugarnica 7., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Najekstremnije životinje: Ekstremni borci
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – Panorama Europe – pitanje
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.00 – Chris Colorado, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Villa Maria, serija
 19.20 – Panorama Europe – pitanje
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe – odgovor
 20.05 – Pustolovine vojnika Ivana Čonkina, češko-francusko-britanski film
 21.55 – Škver Bluz, dokumentarna emisija
 22.25 – Bioproгноza
 22.30 – Otvoreno
 23.25 – Dnevnik
 23.40 – Direkt
 00.10 – Es Geht Nicht Immer Nur um Sex, njemački TV film
 01.40 – Najekstremnije životinje: Ekstremni borci
 02.30 – More, maslina, loza – dokumentarna serija

03.00 – Direkt
 03.30 – Znanstvena petica
 04.15 – Oprah Show
 05.00 – Maja, talk-show
 05.35 – Iznova voljeti, serija

SRIJEDA 19. 1. 2005.

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – Doktor Vidra, crtani film
 08.35 – Taco i Paco, crtani film
 08.45 – Tikvići, lutkarska serija
 08.50 – Gost: Dimnjačar
 09.00 – Njemački jezik: Anna, Schmidt i Oskar
 09.15 – Silvestrove i Čičijeve tajne, crtana serija
 09.45 – Čemu služi knjiga
 10.00 – Mi smo...
 10.10 – Učilica
 10.24 – Panorama Europe – pitanje
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
 14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
 14.45 – Res publica: Heureka
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 17.00 – Vijesti za gluhe
 17.10 – Panorama Europe – pitanje
 17.15 – Znanstvena petica
 18.05 – Županijska panorama
 18.30 – Emisija uoči ždrijeba
 18.55 – Ždrijež
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
 20.35 – Dracula, mini-serija
 22.05 – Vijesti na Drugom
 22.20 – Sašina ekipa, serija
 23.15 – Filmska večer s kulturnim filmovima: Podzemna željeznica, francuski film
 00.55 – Krim odjel, serija
 01.45 – Svijet prema Jimu, humoristična serija
 02.05 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby doo
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.00 TV prodaja
 12.15 Zatočenica, serija

13.00 Naša mala klinika, serija
 14.00 Kralj Queensa, serija
 14.25 Dharma i Greg, serija
 14.50 Svi vole Raymonda, serija
 15.35 Glazba
 15.45 Zatočenica, serija
 16.35 Ljubav bez grijeha, serija
 17.25 TV prodaja
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Glazba
 19.55 Vrijeme
 20.00 Tko je kriv?, igrani film
 21.40 U sridu – talk show
 22.40 Košarka, Euroliga: Estudiantes – Cibona, snimka
 00.40 Vrijeme sutra

06.25 Ekkluziv, magazin (R)
 06.35 Osveta ljubavi
 07.25 Anastasia, sapunica (R)
 08.10 Pozdrav iz Wonderfallsa,
 08.55 Simpson
 09.20 Sabrina, mala vještica,
 09.40 Bračne vode
 10.05 Roseanne
 10.30 Dadija
 10.55 Sanja, talk show
 11.55 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.25 Anastasia, sapunica
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 13.55 Pozdrav iz Wonderfallsa,
 14.45 Eksploziv, magazin
 15.15 Simpsoni
 15.45 Sabrina
 16.10 Bračne vode
 16.35 Roseanne, humoristična serija
 17.00 Dadija, humoristična serija
 17.30 Sanja: Sanja u zmajevu gnijezdu, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Robert Knjaz – Mjenjačnica, zabavna emisija
 21.10 Nestali, kriminalistička serija
 22.00 U mreži terora, kriminalistička serija
 22.50 Cobra 11 – specijalci s autoputa
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica, drugi dio (R)
 00.55 Velika pljačka, igrani film, kriminalistički (R)
 02.30 Cobra 11 – specijalci s autoputa
 03.15 Eksploziv, magazin

ČETVRTAK

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.15 – Lugarnica 8., serija
 10.00 – Vijesti
 10.05 – National Geographic: Inside Mecca
 10.55 – Curious Gardeners, dokumentarna serija
 11.25 – Najbolji, dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprogrnoza
 12.16 – Panorama Europe – pitanje
 12.17 – TV kalendar
 12.30 – Iznova voljeti, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Krim odjel, serija
 15.00 – Chris Colorado, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.00 – Panorama Europe – odgovor
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Brisani prostor
 22.05 – Pola ure kulture
 22.35 – Bioprogrnoza
 22.40 – Otvoreno
 23.35 – Dnevnik
 23.50 – Dracula, mini-serija
 01.50 – Zabavni program
 02.35 – National Geographic: Inside Mecca
 03.25 – Brisani prostor
 04.15 – Pola ure kulture
 04.45 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.55 – Maja, talk-show
 05.30 – Iznova voljeti, serija
 06.50 – TV kalendar

07.00 – Kurban bajram, prijenos
 08.30 – TV raspored
 08.35 – Teletubbies, lutkarska serija
 10.10 – Učilica
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Slobodna zona
 13.50 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija

14.20 – Emisija uoči Svjetskog skijaškog kupa
 14.50 – Slalom (Ž), prijenos 1. vožnje
 15.50 – Emisija
 16.20 – Pregled sezone u Svjetskom kupu
 17.00 – Uključenje na Trg
 17.25 – Emisija
 17.50 – Slalom (Ž), prijenos 2. vožnje

18.40 – Emisija
 19.00 – Proglašenje pobjednice
 19.20 – Emisija
 19.30 – Glazbena TV
 20.05 – Zapadno krilo 5., serija
 20.55 – Pa to je fantastično 5., humoristična serija
 21.25 – Vijesti na Drugom
 21.40 – Sašina ekipa, serija
 22.35 – Filmska večer s kulturnim filmovima: Trainspotting britanski film
 00.05 – Krim odjel, serija
 00.55 – Pa to je fantastično 5., humoristična serija
 01.25 – Dobro jutro, Miami! 1., humoristična serija
 01.50 – Zapadno krilo 5., serija

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Diabolik
 Scooby Doo
 09.55 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.00 TV prodaja
 12.15 Zatočenica, serija
 13.00 U sridu – talk show
 14.00 Kralj Queensa, serija
 14.25 Dharma i Greg, serija
 14.50 Dosje: krokodil, dokumentarna serija
 15.35 Glazba
 15.45 Zatočenica, serija
 16.35 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija

20.1. 2005.

FILM TJEDNA

19.00 24 sata
 19.45 Glazba
 19.55 Vrijeme
 20.00 Drugo lice – Petar
 Vlahov show
 20.30 Smrtonosna zona, igrani film
 22.30 Mr. Bean, serija
 23.00 Očajnički potez, igrani film
 01.00 Vrijeme sutra
 06.30 Ekkluziv, magazin (R)
 06.45 Osveta ljubavi,
 telenovela (R)
 07.30 Anastasia, sapunica (R)
 08.10 Pozdrav iz Wonderfallsa,
 humoristična serija (R)
 09.00 Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)

09.25 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija (R)
 09.50 Bračne vode, humoristična
 serija (R)
 10.15 Roseanne, humoristična
 serija (R)
 10.40 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.05 Sanja, talk show (R)
 12.00 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 12.25 Anastasia, sapunica
 13.10 Osveta ljubavi, telenovela
 14.00 Pozdrav iz Wonderfallsa,
 humoristična serija
 14.45 Eksploziv, magazin (R)
 15.15 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 15.45 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.10 Bračne vode, humoristična
 serija
 16.35 Roseanne, humoristična serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Fetiš: potpetice,
 crna koža i što još?, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu – hrvatska
 verzija, dokumentarna
 sapunica
 21.05 Moja kuća u Umbriji,
 igrani film, drama
 22.45 Cobra 11 – specijalci s
 autoputa, kriminalistička serija
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.55 Robert Knjaz – Mjenjačnica,
 zabavna emisija (R)
 00.45 Nestali,
 kriminalistička serija (R)
 01.35 U mreži terora,
 kriminalistička serija (R)
 02.20 Cobra 11 –
 specijalci s autoputa,
 kriminalistička serija (R)
 03.10 Eksploziv, magazin (R)

TV Nova, subota, 15 sati

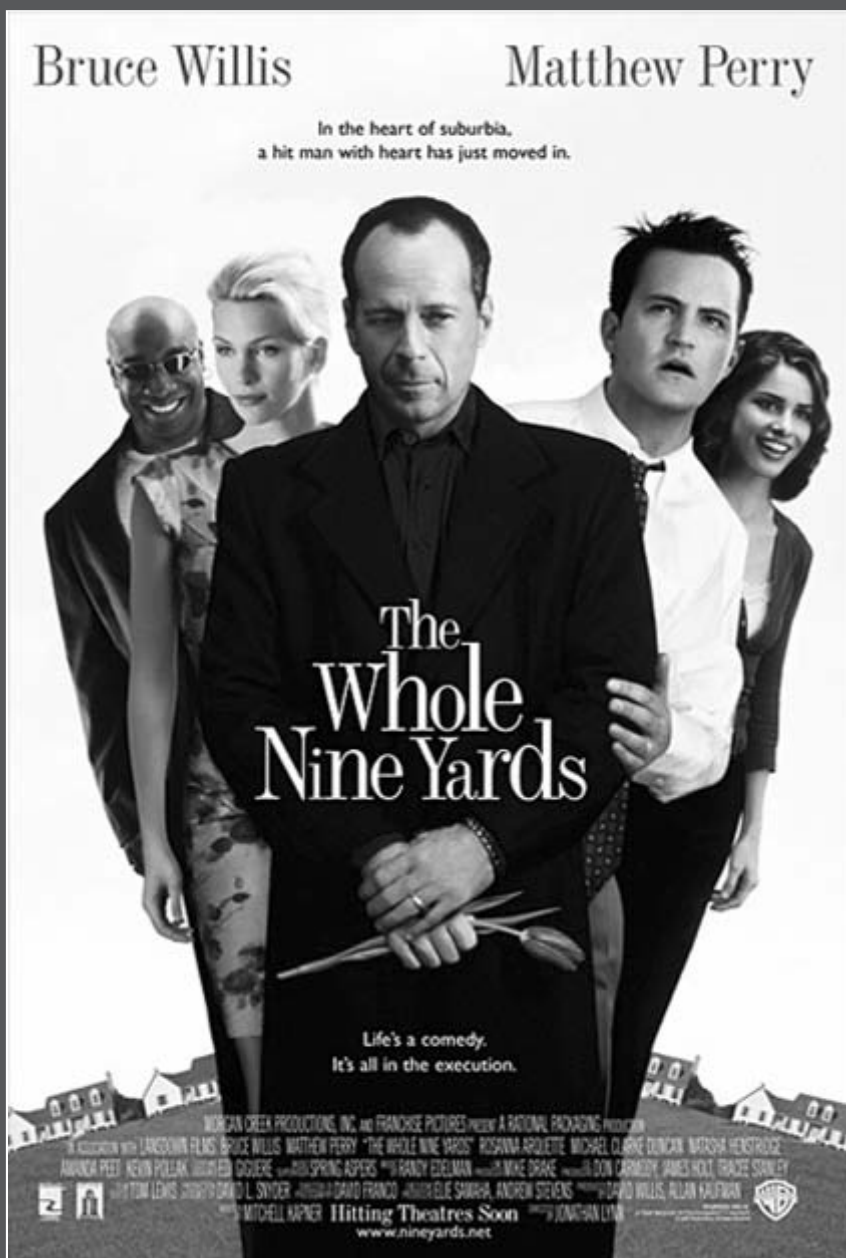
UBOJICA MEKOG SRCA

Film je dvostruko nominiran za nagradu Blockbuster Entertainment u kategorijama najboljeg sporednog glumca (Michael Clarke Duncan) i glumice (Amanda Peet).
 (The Whole Nine Yards), 2000, SAD, komedija

redatelj: Jonathan Lynn

glume: Bruce Willis, Matthew Paerry, Rosanna Arquette, Natasha Henstridge, Amanda Peet, Michael Clarke Duncan

Zarobljen od policije, u želji da ostane što dalje od zatvora, mafijaš Jimmy the Tulip (Bruce Willis) surađuje s FBI-em. Sele ga u mirno susjedstvo kao dio programa zaštite svjedoka, ali njegovi ga novi susjedi prepoznaju. Uskoro zatraže njegovu pomoć kako bi se netko »riješio« supruge/supruga ...

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.400 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUYU 22
(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)
Beneficiary customer:
540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovida i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.728 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.420 din., a u jednom pravcu 1.920 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02
email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
 - Večernji dnevnik
 - Agencijske vijesti iz zemlje
 - Agencijske vijesti iz RH
 - Jezični savjetnik
- 19,30 h**
- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
 - »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
 - »Na izravnoj vezi« (utorkom)
 - »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
- »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
- »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

